

Бонкдорӣ Тараққиёт Ҷаҳонишавӣ

ш. Душанбе, х. Рӯдакӣ 38/1
тел: +992(44)600-32-49
e-mail: majalla@nbt.tj

МАҶАЛЛАИ БОНКИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН

АПРЕЛ-ИЮН 2022

ЧЕҶРАҶО / ЛИЦА / FACES

Восидиён Фарҳод, иқтисодчӣ
Палка Андрей, бонкдор
Давлатқадамов Хушбахт, муҳаққиқ

ОСОҶОНАИ БМТ - МУАРРИФГАРИ
ТАЪРИХИ НИЗОМИ ПУЛИИ ТОҶИКОН
АЗ ЗАМОНИ БОСТОН ТО ИМРӯЗ

24

ФАРОГИРИИ МОЛИЯВӢ
ВА ҶАНБАҶОИ ГЕНДЕРИИ ОН
ДАР ҶУМҶУРИИ ТОҶИКИСТОН

13

Мавзӯи асосӣ:

Имон Интернешнл:
Мо набояд аз дастовардҳои
хеш қаноатманд бошем

саҳ. 32

**Дар 20 соли охир мо зимни татбиқи ташаббусҳо, ба монанди
Соли байналмилалии оби тоза – 2003, Даҳсолаи байналмилалии
амал «Об барои ҳаёт, 2005 – 2015» ва Соли байналмилалии
ҳамкори дар соҳаи об – 2013 савдо талошҳои муштаракро
ҳамаҷониба тақвият бахшидем.**

Эмомалӣ Раҳмон

**ДАҲСОЛАИ
БАЙНАЛМИЛАЛИИ АМАЛ**

**БАРОИ РУШДИ УСТУВОР,
2018-2028"**

3

ПРЕЗИДЕНТ

АҲАММИЯТИ СУЛҲУ ОРОМЌ ДАР ЗАМОНИ МУОСИР ВА ХУСУСАН, СОЛҲОИ ОХИР, КИ ИНСОНИЯТ БО МУШКИЛОТИ НИҲОЯТ САХТУ САНГИН РЌ БА РЌ ГАРДИДААСТ, ТОРАФТ БОЛО МЕРАВАД. Аз Паёми шодбошии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба муносибати 25-солагии Рӯзи ваҳдати миллӣ.

25

ТАЪРИХ ГУВОҶ АСТ

ОСОРОХОНАИ БМТ - МУАРИФГАРИ ТАЪРИХИ НИЗОМИ ПУЛИИ ТОҶИКОН АЗ ЗАМОНИ БОСТОН ТО ИМРЌЗ

Сатҳи маънавияти ин ё он миллат аз ғановати таъриху фарҳангаш ҳувайдост. Миллати тамаддунофари тоҷик соҳиби фарҳанги қадим ва расму оинҳои бостонӣ мебошад.

9

РЌЙДОДҲОИ МУҲИМ

БА МУОМИЛОТ ТАНҒАҲОИ НАМУНАИ СОЛИ 2022 ВОРИД ШУДАНД

Бонки миллии Тоҷикистон якуми июли соли равон танғаҳои "сомонӣ" ва "дирам"-и барориши соли 2022-ро ба муомилот ворид намуд. Бар асоси Қарори Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон аз 30 июни соли ...

7

РЌЙДОДҲОИ МУҲИМ

ТАШРИФИ ҲАЙАТИ САРМОЯГУЗОРОНИ МИСРИ АРАБ БА БМТ

10

КОРУ ПАЙКОРИ ҲИЗБИЁН

"ИФТИХОРИ МИЛЛАТ" ҲАМҚАДАМИ ЗАМОН ХОҲАД БУД

8

РЌЙДОДҲОИ МУҲИМ

БА ҶСП "ДУШАНБЕ СИТИ БОНК" ИҶОЗАТНОМА ДОДА ШУД

Бо қарори Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон аз 9 июни соли 2022, таҳти №68, дар асоси Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи Бонки миллии Тоҷикистон", Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи ташкилотҳои ...

59

THE LETTER OF CREDIT

LEGAL REGULATION OF THE CIVIL LIABILITY OF BANKS, FOR TRANSACTIONS WITH LETTERS OF CREDIT

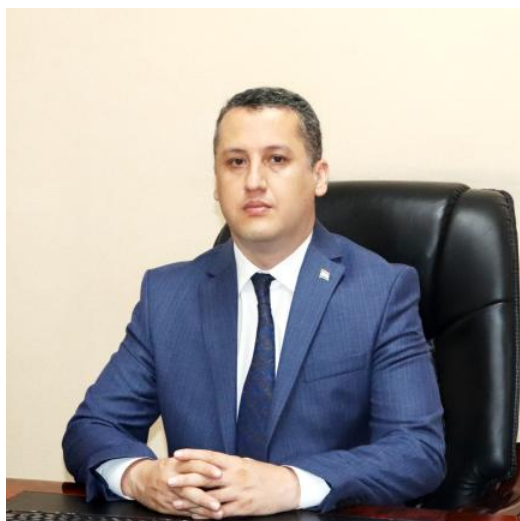
In our days the letters of credit, beyond doubt can be recognized as one of the widespread payment method. In historical aspect the letters of the credit mostly used ...

49

ИҚТИСОД ВА ҶАҶОН

САМАРАИ ТАДБИРҶОИ
ЗИДДИБУҶРОНИИ
ҲУКУМАТИ ҶУМҲУРИИ
ТОҶИКИСТОН

Ҷумҳурии Тоҷикистон
дар раванди гузариш
ба низоми иқтисоди
бозорӣ қарор дошта,
бо иқдоми дурандешо-
на ва ...

32

МУСОҶИБАИ МУҶИМ

«ИМОН ИНТЕРНЕТНЛ»:
МО НАБОЯД АЗ
ДАСТОВАРДҶОИ ХЕШ
ҚАНОАТМАНД БОШЕМ!

Ташкилоти амонатии
қарзии хурди «Имон
Интернетнл» аз байни
ташкilotҳои амонатии
қарзии хурди кишвар
ягона ташкилотест, ки ...

38

АНДЕША

КРЕДИТ Ё ҚАРЗ, ТАШКИЛО-
ТИ КРЕДИТӢ Ё ТАШКИЛОТИ
ҚАРЗӢ?

Яке аз омилҳои рушди
банкдорӣ дар ҳама давлат
таъмини механизми дурусти
танзими ҳуқуқии фаъолияти
он мебошад. Дар ҷумҳурии мо
бо ин мақсад санадҳои зиёди
меъёрии ҳуқуқӣ қабул шудаанд,

13

МАВЗӢИ МУҶИМ

ФАРОГИРИИ МОЛИЯВӢ ВА
ҶАНБАҶОИ ГЕНДЕРИИ ОН ДАР
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Тавре маълум аст, муноси-
батҳои иҷтимоии байни марду
зан дар ҳаёти ҷамъиятӣ тавас-
сути зухуроти гендерӣ ба миён
меояд. Таҷрибаи амалӣ собит
кардааст, ки назарияи муосири
гендерӣ ...

Бонкдорӣ Тараққиёт Ҷаҷонишавӣ

Маҷаллаи таҳлили банкӣ
2 (97) АПРЕЛ-ИЮН, 2022

Тел: +992 (44) 600- 31- 24

Факс: +992 (44) 600- 32- 49

НИШОНИИ МАҶАЛЛА:

734025, ш. Душанбе, х. Рӯдакӣ 38/1
E-mail: majalla@nbt.tj

РАИСИ ШӢРОИ МАШВАРАТӢ:

Ҳ. Холиқзода
Аъзои Шӯрои машваратӣ:
Н. Ҳикматуллозода,
М. Нахъатзода, Ш. Хайрзода,
Қ. Хушвақтзода, А. Миралиев,
Т. Ҳақназаров, А. Курбонов

ҲАЙАТИ МАҶАЛЛА:

Сармуҳаррир: А. Курбонов
Мутахассиси пешбар: А. Мӯминов
Мутахассиси дараҷаи II: М. Умадуллоева
Ороишгар: Ҳ. Мучебуллоев

Маҷаллаи "Бонкдорӣ Тараққиёт
Ҷаҷонишавӣ" дар Вазорати фарҳанги
Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайд
гирифта шудааст.
Шаҳодатномаи қайд: №114/МҶ - 97, аз
20 июни 2019 с.

Маҷалла ба хотири ғуноғунандешӣ
маводҳои муаллифноеро низ ба таъ-
мерасонад, ки фикри шахсии онҳоро
инъикос мекунад. Ҳангоми истифодаи
маводи маҷалла истинод ба асл
ҳатмист.

Теъдоди нашр: 486 нусха.

Дар матбааи

ҶДММ "Орбита"

чоп шудааст.

ш. Душанбе, кӯчаи Чехов 1/1, 17.

Аҳаммияти сулҳу оромӣ дар замони муосир ва хусусан, солҳои охир, ки инсоният бо мушкилоти ниҳоят сахту сангин рӯ ба рӯ гардидааст, торафт боло меравад.

Аз Паёми шодбошии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба муносибати 25-солагии Рӯзи ваҳдати миллӣ

Дар ибтидои суҳанронии худ ба муносибати 25-солагии Рӯзи ваҳдати миллӣ Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон чунин иброз намуданд:

“Ҳамватанони азиз! Дар таърихи ҳар як халқу миллат воқеаҳои рӯй медиҳанд, ки ҳамчун маҳсули ақлу хиради ҳамон миллат барои пойдории давлат аҳаммияти бузурги ҳаёти дошта, ба наслҳои минбаъда ҳамчун чароғи ҳидоят хизмат мекунанд. Барқарор гардидани сулҳу субот ва расидан ба ваҳдати миллӣ барои миллати тоҷик аз ҷумлаи ҳамин гуна рӯйдодҳои таърихӣ мебошад,

ки имрӯзҳо 25-солагии он дар кишвари маҳбубамон таҷлил мегардад.

Ба ин муносибат ҳамаи шумо – мардуми азизи Тоҷикистон ва ҳамватанони бурунмарзиро самимона табрик мегӯям.”

Дар идомаи суҳанронӣ хотиррасон карда шуд, ки дар ибтидои солҳои навадуми асри гузашта бар асари фитнаву дасисаи хоинони миллати тоҷик ва бадхоҳони давлати тоҷикон мардуми Тоҷикистони соҳибистиқлол ба гирдоби ҷанги таҳмилии шаҳрвандӣ гирифта гардиданд, ки дар натиҷаи он ҳамаи соҳаҳои ҳаёти ҷомеа ва давлат ба бӯҳрони

“Қобили зикр аст, ки таҷрибаи сулҳи тоҷикон ва таъмин намудани ваҳдати миллӣ на танҳо омили наҷоти миллати тоҷик гардид, балки ҳамчун як сабақи омӯзандаи таърихӣ ва таҷрибаи нодири ҳалли муҳолифату низоъҳо аз ҷониби ҷомеаи ҷаҳонӣ ва созмонҳои бонуфузи байналмилалӣ эътироф карда шуд.

фоҷиабор рӯ ба рӯ шуданд. Хатари бузургтарине, ки дар он айёми вазнин ба миён омада буд, эҳтимоли пароканда гардидани миллати тоҷик ва аз харитаи сиёсии ҷаҳон нест шудани давлати ҷавони тоҷикон буд.

Тавре Президенти кишвар муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон иброз намуданд, чунин шароити бисёр душвор ва вазъи хатарбор фарзандони содиқу ватандӯст ва огоҳу бедордиди миллатро водор намуд, ки барои пешгирӣ кардани ин раванди хатарнок ва дар навбати аввал, даъват кардани иҷлосияи Шӯрои Олӣ – ягона мақоми босалоҳияти он рӯзҳо иқдоми ҷиддиро роҳандозӣ намоянд. Иҷлосияи шонздаҳуми таърихии Шӯрои Олӣ, ки соли чорӣ аз санаи баргузори он сӣ сол сипарӣ мегардад, аввалин санадҳои сарнавиштсоз – қатъи ҳарчи зудтари ҷангу хунрезӣ, барқарорсозии ҳокимияти конститусионӣ ва фаъолияти сохторҳои фалаҷшудаи ҳокимияти давлатӣ, ба Ватан баргардонидани гурезаҳо ва дигар қарорҳои барои он рӯзҳо муҳимтарин ва таъҷиливу тақдирсозро қабул кард. Бо ҳамин роҳ мо аввалин қадамҳоро ба сӯйи ҳамдигарфаҳмиву ризоияти миллӣ гузошта, барои таъмин намудани ваҳдати миллӣ заминаи мусоид фароҳам овардем.

Дар робита ба ин, Сарвари давлат таъкид намуданд, ки маҳз ба шарофати қабул ва амалӣ гардидани қарорҳои Иҷлосияи шонздаҳум барои барқарорсозии сулҳу субот, ташкили рукнҳои давлати соҳибхитиёри демократӣ, ҳуқуқбунёд, дунявӣ ва иҷтимоӣ, гузоштани заминаҳои ташаккули ҷомеаи

озоди шахрвандӣ, низоми ҳуқуқи адолатпеша ва оғоз намудани барномаҳои пешрафти иқтисодиву иҷтимоӣ шароити зарурӣ муҳайё карда шуд. Баъдан раванди музокироти байни тоҷикон оғоз гардид, ки дар кишварҳои гуногуни минтақа ва ҷаҳон беш аз чор сол идома пайдо кард.

Гуфтушунидҳои тӯлонӣ барои сулҳ 27-уми июни соли 1997 дар шаҳри Москва бо имзои санади тақдирсоз – Созишномаи умумии истиқрори сулҳ ва ризоияти миллӣ дар Тоҷикистон анҷом ёфтанд.

Вобаста ба ин, Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон чунин гуфтанд, меҳодам як воқеияти таърихиро, ки борҳо гуфтаам, бори дигар таъкид намоям.

Воқеият ин аст, ки майлу ирода, саъю талош, таҳаммулгарой ва хиради азалии миллати тамаддунсозу фарҳангсолори тоҷик ва тафаккури созандаву рӯҳи шикастнопазири халқи Тоҷикистон муҳимтарин омили расидан ба сулҳу оромӣ, суботи сиёсӣ ва ваҳдати миллӣ мебошад. Ман ин суханонро ҳамеша бо ифтихор аз мардуми қаҳрамони тоҷик ба забон меоварам.

Вале дар айни замон мо бояд як нуктаи муҳимро ҳаргиз фаромӯш накунем, ки сулҳу оромӣ арзишмандтарин неъматҳои ҳаёти мост ва ҳифз кардани пайдор нигоҳ доштани он вазифа ва қарзи муқаддаси ҳар як шахрванди Тоҷикистон мебошад. Зеро сулҳу оромӣ ва ваҳдати миллӣ барои мо арзишҳои ҳаётан муҳимме мебошанд, ки ба шарофати онҳо мардуми Тоҷикистон ҳоло ба хотири ободии Ватан, пешрафти давлат, амалӣ намудани ҳадафҳои стратегии миллӣ ва осоиши ҳар як хонадон сарҷамъу аҳлона заҳмат мекашанд.

Имрӯз мардуми мо хуб дарк мекунанд, ки зиндагии осудаву ороми ҳар як оила, амалӣ гардидани нияту орзуи ҳар як шахрванд, ободии Ватан ва пешрафти давлат танҳо дар сурати пайдор будани сулҳу суботи комил имкон дорад.

Ҳамчунин, тавре дар идомаи Паёми шодбошӣ қайд гардид, ба ҷо овардани фаризаҳои динӣ низ, ки ҷузъи муҳимми зиндагии мардуми мусулмони мо ба шумор мераванд, фақат дар шароити таъмин будани амният, сулҳу оромӣ ва суботи сиёсӣ муяссар шуда метавонад. Дар ин раванд, дар хотир бояд дошт, ки хоинону бадхоҳони давлату миллати мо – онҳое, ки манфиатҳои милливу давлатиро қурбони нафс кардаанд ва имо-

ну вичдони худро ба хоҷаҳои хориҷиашон фурухтаанд, ҳанӯз ҳам аз нияту нақшаҳои ғарзҳои худ даст накашидаанд.

Аз ин лиҳоз, мо бояд ҳамеша дар фикри ҳизми сулҳу оромӣ, суботи сиёсӣ ва ваҳдати миллӣ бошем, зиракии сиёсиро аз даст надиҳем ва дар ғафлат намонем.

Зимни суҳанронии худ Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон таҷрибаи бе-назири сулҳи тоҷикон ва таъмин намудани ваҳдати миллиро дар таърихи башар махсус таъкид намуда, иброз доштанд: **“Қобили зикр аст, ки таҷрибаи сулҳи тоҷикон ва таъмин намудани ваҳдати миллӣ на танҳо омили наҷоти миллати тоҷик гардид, балки ҳамчун як сабақи омӯзандаи таърихӣ ва таҷрибаи нодири ҳалли муҳолифату низоъҳо аз ҷониби ҷомеаи ҷаҳонӣ ва созмонҳои бонуфузи байналмилалӣ эътироф карда шуд. Аҳаммияти сулҳу оромӣ дар замони муосир ва хусусан, солҳои охир, ки инсоният бо мушкilotи ниҳоят сахту сангин рӯ ба рӯ гардида-аст, торафт боло меравад.”**

Илова ба пайомадҳои вазнини тағйирёбии глобалии иқлим, аз ҷумла камобӣ, хушксолӣ, нарасидани маводи ғизоӣ, болоравии на-рхи маҳсулоти озуқа дар тамоми ҷаҳон ва паҳншавии бемориҳои сироятӣ, мушкilo-ти амниятӣ, аз қабилӣ вусъати бесобиқаи таҳдиду хатарҳои муосир – терроризм, ифротгарой, радикализми динӣ, қочоқи силоҳ, маводи муҳаддир, ҷиноятҳои киберӣ ва дигар ҷинояткориҳои муташаккили

“

Воқеият ин аст, ки майлу ирода, саъю талош, таҳаммулгарой ва хиради азалии миллати тамаддунсозу фарҳангсолори тоҷик ва тафак-кури созандаву рӯҳи шикастнопазири халқи Тоҷикистон муҳимтарин омили расидан ба сулҳу оромӣ, суботи сиёсӣ ва ваҳдати миллӣ мебошад.

”

фаромилӣ имрӯз зиндагии аҳли башарро бисёр ноорому нобасомон ва тоқатфарсо гардониданд.

Дар робита ба гуфтаҳои боло, Пешвои мил-лат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон махсус қайд намуданд, ки дар чунин шароити ниҳоят ҳассоси ҷомеаи башарӣ, яъне торафт му-раккаб гардидани авзои сиёсӣ иқтисодии ҷаҳон ва печида гардидани раванду тамоюлҳои ҷаҳонишавӣ ҳифзи сулҳу суботи ҷомеа ва таҳкими ваҳдати миллӣ аз ҷумлаи вазифаҳои муқаддаси ҳар як фарди бонангу номуси миллат ба шумор меравад. Тамоми афроди ҷомеа – аз хурд то бузург бояд ба қадри аҳаммияти ҳаётии сулҳу оромӣ, суботи сиёсӣ ва ваҳдати миллӣ расанд ва ин неъ-мати бебаҳоро баробари дастоварди бузург-тарини таърихи навини кишвари азизамон, яъне истиқлолу озодӣ чун гавҳараки чашм эҳтиёт ва ҳифз намоянд.

Ҷамзамон иброз карда шуд, ки вазифаи бисёр муҳимми мақомоти давлатӣ, олимону зиёиён, аҳли адаб ва кормандони воситаҳои ахбори умум, падару модарон ва тамоми ҷомеа дар ин самт тарбия кардани насли худогоҳу худшинос, содиқ ба миллату давла-ти худ ва ватандӯсту ватанпараст мебошад. Мову шумо бояд сарзамини зебои худро сидқан дӯст дорем, ба қадру қимати Ватану ватандорӣ расем ва шукронаи сулҳу амниятӣ кишвар ва ваҳдати миллиро ҳамеша ба ҷо оварем.

Вусъат бахшидани заҳмати созанда-ву бунёдкорона ба хоҳири ободии Ватани маҳбубамон – Тоҷикистон ва пешрафти давлати соҳибистиклоламон вазифаи ҳар яки мо – соҳибони Ватан мебошад.

Дар фуруварди Паёми шодбошӣ ба муно-сибати 25-солагии Рӯзи ваҳдати миллӣ Пеш-вои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо ибрози нияту орзуҳои нек мардуми шарифи Тоҷикистон ва ҳамватанони бурунмарзиро бори дигар самимона табрик намуда, чунин таманниёти худро баён намуданд:

“Бигзор, дар сарзамини куҳанбунёди тоҷикон ваҳдати миллӣ, сулҳу амният, файзу баракат ва хушбахтиву осудаҳои абадӣ ҳукмрон бошад!

Ҷамеша хонаободу сарбаланд бошад, ҳамватанони азиз!”

“БТҶ”.

10864
04077
04456
68875

32488
54654
47623
88759
05783

49869
49025
44112
00883
04686
910937
853189
012322
31
376754
889451
88763
04785
10937
53189
12322

76754
89451
88763
07147
21234

5209
5645
02467
75289
06679

48112
54455
23456
7599
12866

66542
68789
66321
55412
45289

64758
71109
60093
13526
34090

66742
33411
88997
06654
20098

11132
45085
74511
55542

054654
947623
938759
905783

348112
854455
223456
067599
112866

526335
931081
481319
029784
946575

674511
965543
876432

401132
145085
674511
965543
876432

056542
568789
456321
865412
145289

465965
210864
204077
104456
068875

746617
348976
092321
678789
988765

544389
765543
13095
93345
744290

239876
574633
888965
033412
643324

906743
223145
044389
976544
80554

456321
865412
145289

465965
210864
204077
104456
068875

376754
989451
008763
421234

376754
989451
008763
421234

897776
441331
095542
855443
935455

334221
151643
438221
748876
223111

84720
667554

92322

ХАБАР
ХАБАР
ХАБАР

ХАБАР НОВОСТИ NEWS

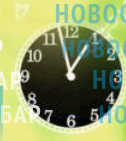
ХАБАР

NEWS

ХАБАР

НОВОСТИ
НОВОСТИ
НОВОСТИ

NEWS
NEWS

ХАБАР
ХАБАР
ХАБАР
ХАБАР

НОВОСТИ
НОВОСТИ
НОВОСТИ
НОВОСТИ

NEWS
NEWS
NEWS
NEWS

ИТТИЛООТ ■ НАВИД ■ РЀЙДОДҲО

ТАШРИФИ ҲАЙАТИ САРМОЯГУЗОРНИ МИСРИ АРАБ БА БМТ

Мулоқоти раиси Бонки миллии Тоҷикистон Холиқзода Ҳоким Ҳикматулло бо ҳайати соҳибкорону сармоягузори ҳайати Ҷумҳурии Мисри Араб бо роҳбарии ҷаноби Осама Муҳамед Камол, ки бо сафари корӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор доштанд, 12 майи соли 2022, баргузор гардид. Ҳайати соҳибкорону сармоягузори Ҷумҳурии Мисри Арабро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон намоёндагони ҶДММ “Elshatri” ҳамроҳӣ карданд.

Зимни мулоқот раиси Бонки миллии Тоҷикистон Ҳоким Холиқзода ташрифи намоёндагони ширкати мазкурро рӯйдоди муҳим ва заминаи нави мусоид барои тақвият бахшидани рушди ҳамкориҳо дар сатҳи нав миёни ҳарду кишвар, ки аз сафари расмии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Ҷаноби Олӣ, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Мисри Араб маншаъ мегирад, арзёбӣ намуд. Зикр карда шуд, ки феълан дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои ҷалби сармояи мустақим ва фаъолияти озоду бемамониати сармоягузори хориҷӣ дар бахши иқтисодиёт, аз ҷумла низоми бонкӣ шароити созгор ва заминаи меъёрию ҳуқуқии мукамал фароҳам оварда шудааст.

“Ҷалби сармоягузорӣ яке аз масъалаҳои муҳим буда, роҳандозии ҳамкориҳо бо Ҷумҳурии Мисри Араб дар самти сармоягузорӣ ҷиҳати татбиқи лоиҳаҳои гуногун, аз ҷумла бахши бонкӣ ва суғурта ба мақсад мувофиқ мебошад”, - иброз намуд Ҳоким Холиқзода.

Ҷаноби Осама Муҳамед Камол ҳавасмандии худро ҷиҳати ба роҳ мондани ҳамкориҳои

дучонибаи судманд ва имкониятҳои сармоягузорӣ дар бахшҳои иқтисодиёти мамлакат, аз ҷумла низоми бонкӣ баён дошт. Зикр карда шуд, ки ташрифи соҳибкорону сармоягузори Ҷумҳурии Мисри Араб ҷиҳати пайгирии раванди татбиқшавии санадҳои ҳамкории байни соҳибкорони ду кишвар ҳангоми баргузори Форуми сармоягузори Ҷумҳурии Тоҷикистону Миср (11.03.2022 дар ш.Қоҳира) баимзорасида барои таҳкими муносибатҳои тиҷоратии дучониба тақони тоза хоҳад бахшид.

Қобили қайд аст, ки дар мулоқот масъалаҳои марбут ба кушодани намоёндагиҳо ва филиалҳои бонкҳои Мисри Араб дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, имконияти саҳмгузорӣ ба сармояи бонкҳои Тоҷикистон аз ҷониби сармоягузори ин кишвар, кушодани ташкилотҳои суғуртавӣ, ба роҳ мондани ҳамкорӣ байни бонкҳои марказии Ҷумҳурии Мисри Араб ва Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самтҳои гуногуни низоми бонкӣ мавриди баррасии ҷонибҳо қарор гирифтанд.

Илова бар ин, бо мақсади ба роҳ мондани ҳамкориҳои судманд миёни бонкҳои марказии Ҷумҳурии Мисри Араб ва Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самтҳои гуногуни бахши бонкӣ ва ба имзо расонидани Ёддошти тафохум дар бахши мубодилаи маълумот ва таҷриба миёни бонкҳои марказӣ таваҷҷуҳ карда шуд. Қайд карда шуд, ки дар доираи баргузори форуми ҳайати Мисри Араб ва намоёндагони Тоҷикистон ба роҳ мондани муносибатҳо ва мустаҳкам намудани ҳамкориҳои бисёрҷониба ба нақша гирифта шудааст.

ИТТИЛООТ ■ НАВИД ■ РҶҲДОДҲО

МУЛОҚОТ БО РОҲБАРИ ДАФТАРИ САҲА ДАР ДУШАНБЕ

Раиси Бонки миллии Тоҷикистон Холиқзода Ҳоким Ҳикматулло 20 майи соли 2022 бо иҷрокунандаи вазифаи роҳбари Дафтари барномаҳои Созмони амният ва ҳамкорӣ дар Аврупо (САҲА) дар Душанбе ҷаноби Вук Жугич мулоқот намуд.

Раиси Бонки миллии Тоҷикистон роҳбари Дафтари САҲА дар Душанберо барои таъин шудан ба вазифаи пурмасъул табрик намуда, ибраз дошт, ки рушди муназзами ҳамкорӣҳои дӯҷониба бо ин ниҳоди байналмилалӣ таҳти роҳбарии ҷаноби Вук Жугич минбаъд низ тақвият дода мешавад.

Дар рафти мулоқот ҷонибҳо масъалаҳои рушди муносибатҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва САҲА дар самти муқовимат ба қонунигардонии даромадҳои бо роҳи ҷиноят бадастоварда, маблағгузори терроризм ва маблағгузори паҳнкунии силоҳи қатли ом (МҚД/МТ/МПСҚО)-ро баррасӣ намуданд.

Ҷонибҳо дар идомаи мулоқот иҷрои Тавсияҳои Гурӯҳи татбиқи чораҳои молиявӣ алайҳи қонунигардонии даромадҳо (ФАТФ)-ро таъкид доштанд ва раиси Бонки миллии Тоҷикистон қайд намуд, ки бо мақсади фароҳам овардани мутобиқати заминаи ҳуқуқӣ ба стандартҳои ФАТФ, аз соли 2017 то ба имрӯз зиёда аз 30 қонун ва санадҳои зерқонунии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи МҚД/МТ/МПСҚО дар таҳрири нав ва тағйироту иловаҳо ба онҳо ворид карда шуданд.

Дар баробари ин ишора гардид, ки намоёндогони Бонки миллии Тоҷикистон аз пешниҳодҳо ва навиноҳои ФАТФ, Гурӯҳи Аврусиё оид ба МҚД/МТ ва Гурӯҳи Эгмонт пайваستا дар ҷараён буда, ҷиҳати омӯзиши таҷрибаи ҷаҳонӣ дар ҷорабиниҳои марбут ба шустушӯи пул, тадқиқоти ҷиноятҳои предикатӣ, ҷиноятҳои криптоасбӯрӣ ва пешгирии дигар омилҳои ҷиноятӣ дар якҷоягӣ

бо намоёндогони мақомоти ҳифзи ҳуқуқи кишвар иштирок менамоянд.

Ҷаноби Вук Жугич барои пазириии самимӣ изҳори миннатдорӣ намуда, ҳавасмандии худро ҷиҳати тақвият додани ҳамкорӣҳои дӯҷонибаи судманд ва ҳамзамон имконоти татбиқи барномаи ҷадид дар самти ҷамъоварӣ ва таҳлили маълумот барои Департаменти мониторинги молиявӣ назди Бонки миллии Тоҷикистон баён дошт. Дар баробари ин, роҳбари наваъини Дафтари барномаҳои САҲА дар Душанбе имконоти иштирокоти ҷониби Тоҷикистон, аз ҷумла кормандони БМТ-ро дар ҷаласаҳои ФАТФ, Гурӯҳи Аврусиё ва Гурӯҳи Эгмонт матраҳ намуда, инчунин масъалаи ҷалби мутахассисонро дар курсҳои омӯзишии самти МҚД/МТ/МПСҚО ибраз дошт.

БА ҶСП “ДУШАНБЕ СИТИ БОНК” ИҶОЗАТНОМА ДОДА ШУД

Бо қарори Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон аз 9 июни соли 2022, таҳти №68, дар асоси Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Бонки миллии Тоҷикистон”, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи ташкилотҳои маблағгузори хурд” ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи фаъолияти бонкӣ” ба Ҷамъияти саҳомии пӯшидаи “Душанбе Сити Бонк” Иҷозатнома барои анҷом додани амалиёти бонкӣ бо пули миллии ва асбӯри хориҷӣ дода шуд.

Зимни супоридани Иҷозатнома ба И.в. раиси Раёсати ҶСП “Душанбе Сити Бонк” Ақдодов Хуршед раиси Бонки миллии Тоҷикистон Холиқзода Ҳоким барои боз ҳам беҳтар кардани фаъолият ва саҳм доштан дар рушди низоми бонкии кишвар, бахусус дар самти иҷрои дастури супоришҳо аз Паёми Пешвои миллат ҷиҳати зиёд кардани қарзидҳӣ, баланд бардоштани сатҳи сифати хизматрасонӣ ба аҳоли муваффақият хост.

ИТТИЛООТ ■ НАВИД ■ РҶЙДОДҲО

Тибқи қарори мазкур Иҷозатномаи ҶДММ ТАҚХ “Душанбе Сити” барои анҷом додани амалиёти бонкӣ аз 16 июли соли 2018, №0000092, ки бо қарори Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон аз 13 июли соли 2018, №96 дода шудааст, бинобар табдил ёфтани ташкилоти мазкур ба бонк, аз эътибор соқит доништа шуд.

Департаменти назорати бонкӣ ва Идораи низоми пардохт уҳдадор гардиданд, ки дар Феҳристи ташкилотҳои қарзӣ ва Маълумотномаи “Рамзҳои мушаххаси бонкии ташкилотҳои қарзии молиявии Ҷумҳурии Тоҷикистон” сабти дахлдорро ворид намоянд.

ҶСП ТАҚХ “САНДУҚ” СОҲИБИ ИҶОЗАТНОМА ГАРДИД

Бо қарори Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон аз 21 июни соли 2022, №75 мутобиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Бонки миллии Тоҷикистон”, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи ташкилотҳои маблағгузори хурд” ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи иҷозатномадиҳӣ ба баъзе намудҳои фаъолият” ба ҶСП ТАҚХ “Сандуқ” тавассути азнавбарасмиятдорӣ барои анҷом додани амалиёти бонкӣ бо пули милли ва асъори хориҷӣ иҷозатнома дода шуд.

Иҷозатномаи ҶДММ ТАҚХ “Рушди Ориён” барои иҷрои амалиёти бонкӣ, ки бо қарори Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон аз 7 октябри соли 2014, №250 дода шудааст, бинобар табдилёбӣ ба Ҷамъияти саҳомии пӯшидаи ташкилоти амониати қарзии хурд ва иваз шудани номи он аз эътибор соқит доништа мешавад.

Департаменти назорати бонкӣ ва Идораи низоми пардохт барои ворид намудани сабти дахлдор дар Феҳристи ташкилотҳои маблағгузори хурд ва Маълумотномаи “Рамзҳои мушаххаси бон-

кии ташкилотҳои қарзии молиявии Ҷумҳурии Тоҷикистон” вазифадор гардиданд.

БА МУОМИЛОТ ТАНҒАҲОИ НАМУНАИ СОЛИ 2022 ВОРИД ШУДАНД

Бонки миллии Тоҷикистон якуми июли соли равон тангаҳои “сомонӣ” ва “дирам”-и барориши соли 2022-ро ба муомилот ворид намуд. Бар асоси Қарори Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2022 №83, тангаҳои “сомонӣ” бо арзиши номиналии 1, 3, 5 сомонӣ ва “дирам” бо арзиши номиналии 50 дирам, барориши соли 2022 ба муомилот бароварда шуданд. Мақсад аз барориши тангаҳои номбаршуда таъмин намудани талаботи иқтисодиёт бо нишонаҳои пули нақд мебошад.

Бояд гуфт, ки тангаҳои “сомонӣ” бо арзиши номиналии 1, 3, 5 сомонӣ ва тангаҳои “дирам” бо арзиши номиналии 50 дирам, барориши соли 2022 дар қатори тангаҳои қаблан дар муомилот будаи Бонки миллии Тоҷикистон, баробар гардиш менамоянд.

Мавриди зикр аст, ки тангаҳои намунаи соли 2022 аз ҷиҳати вазн, қутр, таркиби металл, намуд ва ороиш бо тангаҳои гардиши солҳои 2018-2020 мутобиқ буда, ба муомилот баровардани онҳо ба иштирокчиёни низоми пардохт хангоми ҳисоббаробаркуниҳои нақдӣ тариқи терминалҳои худкори хизматрасон мушкили намеоранд. Терминалҳои худкори хизматрасон онҳоро бемамониат қабул мекунанд.

Ҷиҳати иҷрои саривақтии Қарори Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон, Департаменти муомилоти пулӣ ва амалиёти хазинадорӣ муваззаф гардид, ки барои ҳамлу нақл, баҳисобгирӣ ва ташкил намудани шароит барои ба муомилот баровардани тангаҳои барориши соли 2022 бо арзиши номиналӣ тибқи тартиби муқарраршуда тадбири зарурӣ андешад.

Таҳияи
Шӯъбаи матбуот ва
мачаллаи “БТЧ”.

“Ифтихори миллат” ҳамқадами замон хоҳад буд

Чаласаи ҳисоботӣ-интихоботии ташкилоти ибтидоии ҲХДТ “Ифтихори миллат”-и БМТ бо иштироки муовини раиси Ҳизби Халқии Демократии Тоҷикистон Хайринисо Юсуфӣ, Раиси Кумитаи иҷроияи ҲХДТ дар шаҳри Душанбе Мирзозода Иброҳим, муовини раиси Бонки миллии Тоҷикистон Фирдавс Толибзода ва аъзои ҳизб 20 июни соли 2022 дар Бонки миллии Тоҷикистон баргузор гардид. Маҷлиси зикршуда мутобиқи қарори маҷлиси Кумитаи иҷроияи ҲХДТ дар ноҳияи Исмоили Сомонӣ шаҳри Душанбе доир карда шуд.

Дар қараёни кори маҷлиси ҳисоботӣ-интихоботии ташкилоти ибтидоии “Ифтихори миллат” масъалаҳои зерини рӯнома, аз қабили Ҳисоботи ташкилоти ибтидоии ҳизбии “Ифтихори миллат” оид ба ҷамъбасти натиҷаҳои фаъолият дар давраи моҳи июни соли 2021 то моҳи июни соли 2022 ва вазифаҳои барои фаъолияти минбаъда, тасдиқи нақшаи кории ташкилоти ибтидоии ҳизбӣ барои нимсолаи дуюми соли 2022, интихоби

раис ва муовини раиси ташкилоти ибтидоӣ, интихоби аъзои раёсат ва интихоби вакилон ба 32-юмин конференсияи ҳисоботӣ-интихоботии КИ ҲХДТ дар ноҳияи И. Сомонӣ тасдиқ ва муҳокима карда шуданд.

Дар оғози чаласа, ҳисоботи раиси Ташкилоти ибтидоии ҲХДТ “Ифтихори миллат” Абдуғаффор Қурбонов оид ба ҷамъбасти фаъолияти Ташкилот дар давраи моҳи июни соли 2021 то моҳи июни соли

2022 шунда шуд. Зикр шуд, ки дар давраи ҳисоботӣ Ташкилот фаъолияти худро дар асоси Оиннома ва Барномаи ҲХДТ, ки дар он самтҳои асосии пешрафти ҷумҳурий нишон дода шудаанд, ба роҳ монда, пеш бурд. Таъкид гардид, ки дар ин давра дар кишвар чорабиниҳои муҳими сиёсии дохилӣ ва берунӣ аз ҷумла, таҷлили бошукӯҳи 30-солагии Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, чаласаи ҷашнии 20-солагии таъсисёбии

Созмони ҳамкориҳои Шанхай, маҷлиси Итиҳоди байнибонкии СХШ, Конфронси дуҷуми байналмилалии сатҳи баланд оид ба Даҳсолаи байналмилалии амал «Об барои рушди устувор, 2018-2028» ва чорабиниҳои дигар баргузор гардиданд, ки дар баробари тамоми қишрҳои ҷомеаи Тоҷикистон аъзои Ҳизби Халқии Демократии Тоҷикистон аз Бонки миллии Тоҷикистон дар гузаронидаани ин маърақаҳои муҳими сиёсӣ фаъолона иштирок намуда, саҳми босазои худро гузоштанд. Ҳамин касбият ва кордонӣ буд, ки панҷ нафар аъзои ҳизб аз ҷумлаи кормандони БМТ бо медали 30-солагии таъсисёбии Созмони ҳамкориҳои Шанхай қадрдонӣ гардиданд.

Номбурда зимни ироаи ҳисобот аз нақши фаъолони

аъзои ташкилоти ибтидоии ҲХДТ “Ифтихори миллат” дар қорҳои ободониву созандагӣ, ташвиқотиву тарғиботӣ ҷиҳати арҷ гузоштан ба арзишҳои миллӣ - сулҳу субот ва ваҳдати миллӣ, амалҳои хайру эҳсонкорӣ сухан ронд.

Ҳамчунин зикр шуд, ки теъдоди аъзои Ташкилоти ибтидоии ҲХДТ “Ифтихори миллат”, ки ду соли пеш ҳамагӣ 185 нафарро ташкил меод, дар давраи ҳисоботӣ аз ҳисоби ҷавонон ва кормандони нави Бонки миллии Тоҷикистон ба 220 нафар расонида шуд.

Ба диққати аҳли маҷлис расонида шуд, ки Ташкилот дар ин давра ягон маротиба ба таъхирдиҳии пардохти аъзоҳаққӣ роҳ надодааст, зеро тамоми пардохтҳо дар

муҳлатҳои муайяншуда ба пуррагӣ анҷом дода мешуданд ва Ташкилот дар назди Кумитаи иҷроияи ҲХДТ дар ноҳияи И.Сомонӣ ягон маротиба қарздор нашудааст. Дар давраи ҳисоботӣ ҳаққи аъзогӣ аз ҷониби Ташкилот ба суратҳисоби Кумитаи иҷроияи ҲХДТ дар н. И. Сомонӣ дар муҳлати муайян гузаронида шудааст.

Инчунин аъзои ҲХДТ дар БМТ бо ҳисси баланди масъулиятшиносӣ ҳангоми ташкили Фонди Раиси ҳизб ҷиҳати дастгирии беморон ва ниёзмандони кишвар ҳамоовозии ҳешро баён намуда, аз ҷумлаи аввалинҳо шуда ба суратҳисоби он аз ҳисоби маоши худ маблағ гузарониданд. Илова бар ин, дар давраи ҳисоботӣ аъзои Ташкилот дар маърақаҳои сиёсӣ, аз ҷумла дар ҷаласаҳои ҳисоботӣ, конференсияҳо ва дигар ҷашну чорабиниҳое, ки аз ҷониби Кумитаи иҷроияи ҲХДТ дар н. И.Сомонӣ ва Кумитаи иҷроияи ҲХДТ дар шаҳри Душанбе ташкил карда мешуданд, фаъолона иштирок карданд.

Баъд аз манзур гардидани ҳисоботи роҳбари ташкилоти ибтидоӣ хоҳишмандон ба музокира баромада, вобаста ба ҳолати натиҷагирӣ аз фаъолият дар давраи ҳисоботӣ мулоҳизаронӣ намуда, фаъолияти ташкилоти ибтидоии “Ифтихори миллат”-ро қаноатманд арзёбӣ карданд.

Дар рафти маҷлис вазифаҳои барои фаъолияти минбаъдаи Ташкилот баррасӣ шуда, нақшаи кории ташкилоти ибтидоии ҳизбӣ барои нимсолаи дуҷуми соли 2022 бо назардошти пешниҳоди таклифҳо тасдиқ карда шуд.

“

Ҳизби Халқии
Демократии Тоҷикистон
ҳизби сулҳу ваҳдат, ҳизби
созандаю пешрафт ва
шукуфоии Тоҷикистони
азизи мо буда, бо
заҳмату талошҳои хас-
танопазирӣ Сарвари
муаззами ҳизб, муҳтарам
Эмомалӣ Раҳмон ба-
роӣ таҳкими давлатӣ
ҳуқуқбунёду демокративу
дунявӣ, ояндаи шукуфони
мамлакат, ...

”

Баъд аз ин, аъзои ҳизб ба
муҳокимаи масъалаи навба-
тии ҷаласа – интиҳоби раиси
ташкilotи ибтидоии ҲХДТ
барои давраи минбаъда шу-
руъ намуданд. Тибқи тартиби
муқарраршуда, бо пешниҳоди
аъзои фаъоли ташкilotи ибти-
доии ҲХДТ “Ифтихори миллат”
бо мақсади боз ҳам тақвият
бахшидани самаранокии кори
ташкilot ва бо назардошти
фаъолияти пурсамари сиёсиву
ташкilotӣ ва саҳм гузоштан дар
татбиқи ҳадафҳои асосии ҳизб
бо ҷонибдорӣ кулли аъзои
ҳизб раиси Бонки миллии
Тоҷикистон Холиқзода Ҳоким
Ҳикматулло раиси ташкilotи
ибтидоии ҲХДТ “Ифтихори
миллат” интиҳоб гардид.

Дар робита ба ин, иштирок-
дорони ҷаласа изҳори итминон
намуданд, ки зеро роҳбарии
Холиқзода Ҳоким Ҳикматулло
ташкilotи ибтидоии ҳизбии
“Ифтихори миллат” боз ҳам ба

пешравӣ ва дастовардҳои на-
заррас ноил хоҳад гашт.

Ҳамчунин бо роҳи пешни-
ҳод ва овоздихӣ Қурбонов
Абдуғаффор муовини раиси
Ташкilotи ибтидоии ҲХДТ
“Ифтихори миллат” ва ҷан-
де аз фаъолон аъзои раёсати
ташкilotи мазкур интиҳоб
гардиданд. Илова бар ин, дар
идомаи маҷлис 6 нафар аъзои
фаъоли ҳизб ба Конферен-
сияи ҳисоботӣ-интиҳоботии
ташкilotҳои ҲХДТ дар ноҳияи
Исмоили Сомонӣ вакил инти-
ҳоб карда шуданд.

Сипас, Лалоев Саман-
дар, сардори шуъбаи таҳлили
хавфҳои захираҳои байнал-
милалӣ ДИЗБ-аъзои фаъоли
ташкilotи ибтидоии ҳизбии
“Ифтихори миллат”, барои
гузоштани саҳми арзанда дар
амалӣ намудани ҳадафҳои
оинномавию барномавии
ҲХДТ бо Сипосномаи Куми-
таи иҷроияи ҲХДТ дар шаҳри
Душанбе сарфароз гардонид
шуд.

Дар баҳши натиҷагирӣ ва
ҷамъбасти Маҷлиси ҳисоботӣ-
интиҳоботии ташкilotи
ибтидоии ҲХДТ “Ифтихо-
ри миллат” муовини раиси
ҲХДТ Хайринисо Юсуфӣ дар
назди ҳозирин суҳанронӣ
намуд. Номбурда таъкид
намуд, ки Ҳизби Халқии Де-

мократии Тоҷикистон ҳизби
сулҳу ваҳдат, ҳизби созан-
даю пешрафт ва шукуфоии
Тоҷикистони азизи мо буда,
бо заҳмату талошҳои хас-
танопазирӣ Сарвари муаззами
ҳизб, муҳтарам Эмомалӣ
Раҳмон барои таҳкими давла-
ти ҳуқуқбунёду демокративу
дунявӣ, ояндаи шукуфони
мамлакат, тарбияи насли
ҷавон яқояки мо бояд бо ҳисси
ватандӯстиву хештаншиносӣ
баҳри таъмини зиндагии шои-
ста ва таҳкими ҷойгоҳи сазо-
вори Тоҷикистон дар арсаи
байналмилалӣ саҳми арзандаи
худро дошта бошем.

Аъзои ташкilotи ибтидоии
ҳизбии “Ифтихори миллат”
якдилонан изҳор доштанд,
ки дар оянда низ фаъолияти
худро тибқи талаботи оин-
нома, барнома ва дастуру
супоришҳои роҳбарияти олии
ҳизб ба роҳ монда, сиёсати
созандаи Асосгузори сулҳу
ваҳдати миллӣ, Пешвои мил-
лат, Раиси ҲХДТ, Ҷаноби Олӣ,
муҳтарам Эмомалӣ Раҳмонро
ҷиҳати боз ҳам мустаҳкам на-
мудани мавқеъ ва нуфузи ҳизб
дар ҷомеа мавриди пайравӣ ва
амал қарор хоҳанд дод.

“БТЧ”.

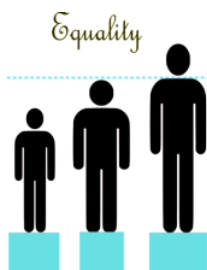
“

Мувофиқи маълумоти расмии Ташкилоти байналмилалӣи молиявӣ Финдекс (Global Findex 2017)-и Бонки ҷаҳонӣ таъмоюли сатҳи фарогирӣ ба хизматрасониҳои молиявӣ дар ҶТ нобаробарии гендерӣ вучуд дорад ...

”

Фарогирии молиявӣ ва ҷанбаҳои гендерии он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Тавре маълум аст, муносибатҳои иҷтимоии байни марду зан дар ҳаёти ҷамъиятӣ тавассути зухуроти гендерӣ ба миён меояд. Таҷрибаи амалӣ собит кардааст, ки назарияи муосири гендерӣ мавҷудияти ин ё он тафовутҳои биологиву иҷтимоӣ ва равонии байни занону мардонро мушаххасро инкор намекунад. Бо вучуди он ки тафовутҳо чандон муҳим нестанд, вале арзёбӣ ва тафсири иҷтимоиву фарҳангии он ва бунёди сохтори ҳокимият дар заминаи онҳо муҳим мебошад. Маҳз гендер ҳамчун мафҳуми баробарҳуқуқӣ, новобаста аз синну сол муносибатҳои марду занро ифода менамояд. Бояд гуфт, ки имрӯз дар ҷомеа оид ба баробарии гендерӣ хеле зиёд ҳарф мезананд ва барои дар амал татбиқ намудани он ҳукумат ва созмонҳои ғайридавлӣ кӯшиши зиёд ба ҳарч медиҳанд.

Баробарии гендерӣ (Gender equality) - ин ҳуқуқ, уҳдадорӣ ва имкониятҳои баробари занону мардҳои ҳамаи гуруҳҳои синнусолӣ мебошад. Ба таркиби мафҳуми гендерӣ бошад, ҳуқуқҳои якхелаи инсон ва корманд, тақсими баробари уҳдадориву имкониятҳо, вазифаҳои меҳнатӣ, қабули қарор ва даромад шомил мешаванд.

Баробарҳуқуқии гендерӣ (Gender equity) ҷорабиниҳоеро дар бар мегирад, ки барои барҳам додани шароити омилҳои таърихиву иҷтимоии қоидаҳои нобаробари фаъолияти мардону занон равона шудаанд. Тибқи қонунгузори ҷумҳурии поймолкунии ҳуқуқ ин ҳар гуна тафовут, истисно ё маҳдудгардонӣ аз рӯи аломати ҷинсӣ мебошад, ки ба паст задан ё эътироф накардани ҳуқуқи озодиҳои мардону занон дар соҳаҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва ғайра равона карда шудаанд.

Имконияти баробар, дар навбати худ мутобиқи Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳамчунин принципҳои умумии эътирофшуда ва меъёрҳои ҳуқуқи байналмилалӣ таъмини шароити якхела барои амалигардонии ҳуқуқҳои мардону занонро дар назар дорад.

Қобили қайд аст, ки дар давоми сӣ соли Истиқлолияти давлатии ҷумҳурӣ якҷанд барномаву стратегияҳо таҳия ва қабул шудаву татбиқ гардидаанд, ки мақоми занонро баланд бардошта, нақши онҳоро дар рушди ҷомеа ва давлат муассир гардониданд. Баланд бардоштани мақоми иҷтимоии занон, аз ҷумла, дар мақомоти роҳбарикунанда ҳамеша дар мадди назари Ҳукумати мамлакат қарор дорад. Ин нукта дар Паёми Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии Тоҷикистон аз 21.12.2021 бори дигар ба таври зайл баён гардид: “Бо назардошти ин ва бо мақсади амалӣ намудани ҳадафҳои Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 ҷиҳати то 30 фоиз расонидани хизматчиёни давлатӣ ва то 25 фоиз расонидани кадрҳои роҳбарикунанда аз ҳисоби занону бонувони лаёқатманд дар муҳлати се моҳ “Барномаи давлатии тарбия, интиҳоб ва ҷобачогузории кадрҳои роҳбарикунанда аз ҳисоби занону бонувони болаёқат барои солҳои 2023-2030” таҳия ва ба Ҳукумати мамлакат пешниҳод карда шавад”.

Як нуктаи муҳими дигарро дар ин ҷо таъкид кардан бамаврид аст, ки тайи се даҳсолаи охир бо раҳнамоии Сарвари давлат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон шумораи зиёди занону бонувон имкон пайдо намуданд, то дар зерсохторҳои Бонки миллии Тоҷикистон ва дигар ташкилотҳои қарзии молиявӣ фаъолият намоянд ва дар рушду тавсеаи фарогирии молиявӣ дар баробари мардон, занону бонувони кишвар фаъолона саҳм гузошта истодаанд.

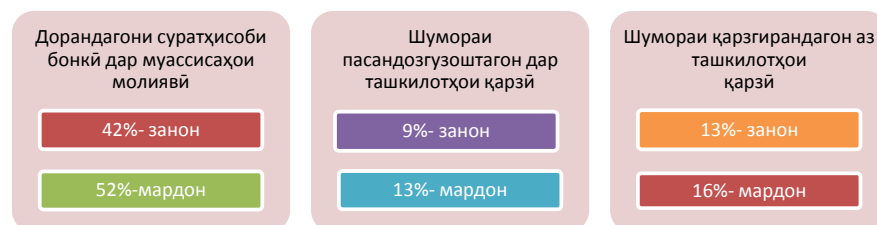
Масъалаи занон, ҳалли проблемаҳои онҳо барои ҳамаи мамлакатҳо ва миллатҳо ҳамеша муҳим ва афзалиятнок ба ҳисоб меравад, зеро таъмини баробарии гендерӣ метавонад дар ҳалли бисёре аз мушкилоти замони мо мусоидат намояд. Тафовути зиёди гендерӣ дар самти саводнокии молиявӣ зарурати

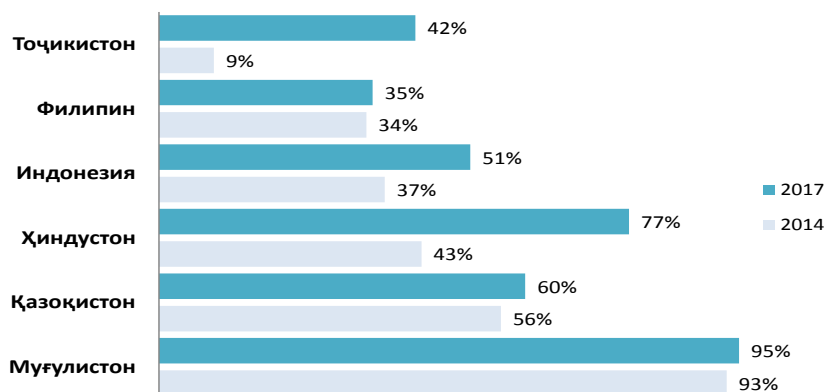
**М. Умадуллоева,
“БТЧ”.**

татбиқи қарорҳои мақсаднок ва инноватсионӣ барои таъмини фарогирии бештари молиявии занонро талаб менамояд.

Мувофиқи маълумоти расмӣ Ташкилоти байналмилалӣ молиявӣ Финдекс (Global Findex 2017)-и Бонки ҷаҳонӣ тамоюли сатҳи фароғирӣ ба хизматрасониҳои молиявӣ дар ҶТ нобаробарии гендерӣ вучуд дорад ва таносуби онҳо ба таври зайл арзёбӣ мешавад:

Диаграммаи 1. Дорандагони суратҳисоби бонкӣ аз ҳисоби занон дар Осиёи Марказӣ ва Уқёнуси Ором, 2014-2017 (%)

Хурсандиовар аст, ки Финдекс (Global Index 2017) тамоюли сатҳи фарогирӣ ба хизматрасониҳои молиявӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистонро мавриди омӯзишу таҳлил қарор дода, натиҷаи онро нек арзёбӣ кардааст. Тибқи иттилои дастрас, фарогирии молиявӣ, аз ҷумла оид ба дорандагони суратҳисоби бонкӣ дар байни занони тоҷик дар муқоиса бо як қатор мамлакатҳои Осиёи Марказӣ ва Уқёнуси Ором мусбат арзёбӣ гардидааст. Шумораи умумии дорандагони суратҳисобҳои бонкӣ дар аз ҳисоби занон дар соли 2017 нисбат ба соли 2014 дар ҷумҳуриҳои Тоҷикистон 33%, Филиппин 1%, Индонезия 14%, Ҳиндустон 34%, Қазоқистон 4% ва Муғулистон 2% зиёд гардид. Ба ақидаи коршиносони тоҷик ин рақам аз он шаҳодат медиҳад, ки соҳаи бонкдорӣ дар Тоҷикистон дар ин самт ба қомеъиҳо ноил гардидааст. (Диаграммаи 1).

Дар назар бояд дошт, ки фарогирии молиявӣ яке аз бахшҳои муҳими Паёми

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2021 дарбар мегирад. Зеро бо назардошти таҳаввулотҳои босуръати ҷаҳон ва таъсири манфии он ба Тоҷикистон, яке аз ҷораҳои муҳиму муассир бар зидди таҳдиду бухронҳои ин густариши раванди рақамикунӣ ва дастрасии молиявӣ дастгирӣ соҳибкорӣ ба шумор меравад.

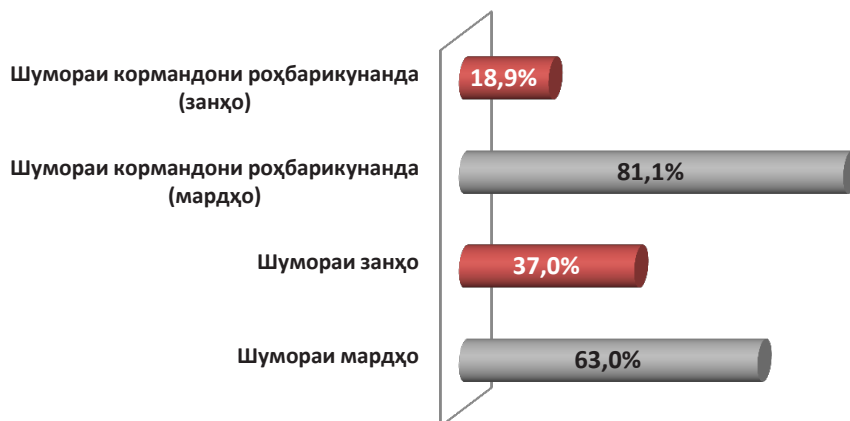
Қобили қайд аст, ки дар асоси меъёр ва принципҳои қонунгузориҳои миллӣ, ҳуқуқи байналмилалӣ, таҳлили вазъи фарогирии молиявӣ, дурнамои рушди минбаъдаи он ва натиҷаи тадқиқоти илмӣ амалӣ “Стратегияи миллии фарогирии молиявӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2022-2026” таҳия гардидааст. Стратегияи мазкур аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон дар ҳамкорӣ бо дигар вазорату идораҳои дахлдор омода шуда, барои баррасӣ ба Ҳукумати

Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод шудааст. Ҳадафи он рушди босуръати иқтисодӣ, ҳалли вазифаҳои диверсификациякунонии иқтисодиёт, баланд бардоштани самаранокии сиёсати пулию қарзӣ ва андозу буҷет, ташкили ҷойҳои нави корӣ ва суботи молиявӣ мебошад.

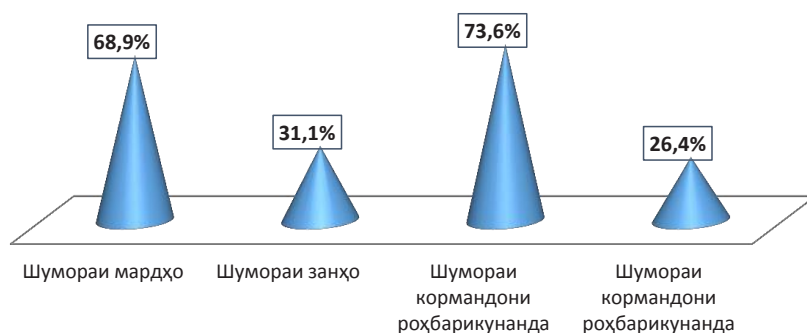
Қайд кардан зарур аст, ки имрӯз коршиносони соҳа оид ба мафҳуми «фарогирии молиявӣ» андешаҳои гуногун доранд. Аксаран ба ин андешаанд, ки фарогирии молиявӣ ин таъмини дастрасии саривақтии ҳамаи гурӯҳҳои аҳоли ва бо арзиши муносиб истифода бурдани якқатор хизматрасониҳои расмӣ молиявӣ сифатнок, аз қабili пасандоз, қарз, пардохтҳо, интиқоли маблағҳо, суғурта ва сармоягузорӣ мебошад. Фарогирии молиявӣ омили рушди устувор аст. Дар заминаи тавсеаи ин омил сатҳи сифати хизматрасониҳои молиявӣ боз ҳам беҳтар гардида, аз ҷиҳати иқтисодӣ ҳам ба нафъи аҳоли ва ҳам ба манфиати ташкилотҳои қарзии молиявӣ кишвар мебошад.

Тавре аз маълумотҳои Диаграммаи 2 дида мешавад, фарқияти гендерӣ дар низоми бонкии кишвар то ҳанӯз ба назар мерасад. Яъне ҳиссаи занҳое, ки дар низоми бонкии кишвар фаъолият доранд дар даҳ моҳи соли 2021 ҳамагӣ 37,7 Ҷоиз, аз ҷумла дар сатҳи роҳбарикунанда 18,9 Ҷоизро ташкил медиҳад. Ҳиссаи мардон бошад, дар низоми мазкур 63,0 Ҷоиз, аз ҷумла дар сатҳи роҳбарикунанда 81,1 Ҷоиз мебошад.

Диаграммаи 2. Таносуби занон ва мардон дар низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар моҳи январ-октябри соли 2021, Ҷоиз.

Диаграммаи 3. Таносуби занон ва мардони Бонки миллии Тоҷикистон дар соли 2021, бо %

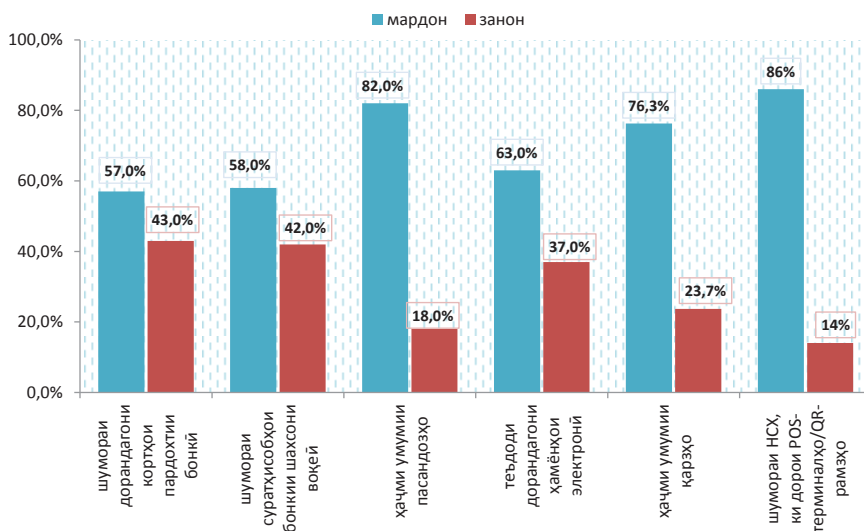
Ҳиссаи занҳо дар шумораи умумии кормандони Бонки миллии Тоҷикистон 31,1 фоиз, дар сатҳи роҳбарикунанда бошад, 26,4 фоизро ташкил медиҳад. (Диаграммаи 3).

Бино ба таҳлилҳои Бонки миллии Тоҷикистон, ҳиссаи занҳо, ки аз хизматрасониҳои молиявӣ истифода мебаранд, чунин аст: дорандагони қортоҳои пардохтии бонкӣ - 43%, суратҳисобҳои бонкии шахсони воқеӣ - 42%, ҳаҷми умумии пасандозҳо - 18%, теъ-

доди дорандагони ҳамёнҳои электронӣ - 37%, ҳаҷми умумии қарзҳо - 23,7% ва шумораи POS-терминалҳо/QR-рамзҳо - 14%-ро ташкил медиҳад. (Диаграммаи 4).

Дар баробари ин, ҷамъбасти натиҷаи тадқиқоту назарсанҷиҳои анҷомдода, аз он шаҳодат медиҳанд, ки имрӯз сатҳи саводнокии молиявии аҳоли нисбат ба солҳои қаблӣ то андозае баланд шудааст. Зеро мутахассисони Бонки миллии Тоҷикистон ва

Диаграммаи 4. Таносуби гендерии фарогирии хизматрасониҳои молиявӣ барои моҳи сентябри соли 2021, %

“

... ҳиссаи занҳое, ки дар низоми бонкии кишвар фаъолият доранд дар даҳ моҳи соли 2021 ҳамагӣ 37,7 фоиз, аз ҷумла дар сатҳи роҳбарикунанда 18,9 фоизро ташкил медиҳад.

”

низоми бонкии мамлакат дар маҷмӯъ, дар ин самт қорҳои зиёдеро ба сомон расонидаанд ва ҳамаҷуз қўшиш ба харҷ медиҳанд, то ки ба мизочон хизматрасониҳои босифати бонкиро пешниҳод намоянд. Бар асоси таҳлил ва арзёбиҳои БМТ дар соли 2021 зиёда аз 92%-и аҳолии аз 15-сола болои кишвар дорандагони суратҳисоби бонкӣ мебошанд. Теъдоди ташкилотҳои қарзии молиявӣ бо назардошти филиал ва марказҳои хизматрасониҳои бонкӣ, ки соли 2021 теъдоди 1915 ададро ташкил намуданд, ба ҳар 100 ҳазор нафар аҳолии аз 15 сола боло 29 адад рост меояд.

Боиси хушнудӣ ва ифтихор аст, ки мақоми зан дар ҷомеаи мо рӯз ба рӯз боло рафта истодааст ва бонувони кишвар дар ободонию рушди Ватани азизамон – Ҷумҳурии Тоҷикистон бо истифода аз хизматрасониҳои молиявӣ саҳми арзанда мегузоранд.

ХИСОБОТИ БОНКҲО

ХИСОБОТИ БОНКҲО

ҲИСОБОТИ БОНКҲО БАРОИ СЕМОҲАИ ЯКУМИ СОЛИ 2022			❏ ДОРОИҲО	
НОМҒЌИ БОНКҲО	31.03.2022	31.03. 2021	Тағйирот (сомонӣ)	Тағйирот (бо фоиз)
БДА ҚТ "Амонатбанк"	5088896 360	4566101 845	522794 515	11,4%
ҚСК "Ориёнбанк"	4586037 527	3770464 491	815573 036	21,6%
ҚСК "Бонки Эсхата"	3569635 462	2557910 337	1011725 125	39,6%
ҚСП "Спитамен Банк"	1343555 219	941514 794	402040 425	42,7%
ҚСП "Аввалин бонки молиявии хурд"	1253048 286	1065695 122	187353 164	17,6%
ҚСП "Бонки байналмилалии Тоҷикистон"	1029171 988	613935 462	415236 526	67,6%
ҚСП Бонки "Арванд"	836441 939	624366 388	212075 551	34,0%
ҚСК "Алиф Банк"	740463 801	340582 173	399881 628	117,4%
ҚСК "Коммерсбонки Тоҷикистон"	739813 606	457628 409	282185 197	61,7%
КВД БССТ "Саноатсодиротбанк"	500783 437	395940 335	104843 102	26,5%
ҚСП "Халиқ Банк Тоҷикистон"	452304 792	651336 779	-199031 987	-30,6%
Шӯъбаи бонки "Тиҷорат"-и ҚИЭ	68173 575	442578 121	-374404 546	-84,6%
ҚСП "Бонки Рушди Тоҷикистон"	32725 847	51610 924	-18885 077	-36,6%
ҚСК "Тавҳидбанк"	246864 408	149462 844	97401 564	65,2%

Ҳисоботи Бонкҳо барои Семоҳаи Якуми Соли 2022			Уҳдадориҳо	
Номгӯи Бонкҳо	31.03.2022	31.03. 2021	Тағйирот (сомонӣ)	Тағйирот (бо фоиз)
БДА ҶТ "Амонатбанк"	4494719 178	4094198 803	400520 375	9,8%
ҶСК "Ориёнбанк"	3486212 336	2753877 673	732334 663	26,6%
ҶСК "Бонки Эсхата"	2943497 691	2075632 092	867865 599	41,8%
ҶСП "Спитамен Банк"	1176876 911	816606 619	360270 292	44,1%
ҶСП "Аввалин бонки молиявии хурд"	1079350 567	916256 033	163094 534	17,8%
ҶСП "Бонки байналмилалӣ Тоҷикистон"	894437 530	489614 711	404822 819	82,7%
ҶСП Бонки "Арванд"	703211 381	516126 386	187084 995	36,2%
ҶСК "Алиф Банк"	621547 381	262159 375	359388 006	137,1%
ҶСК "Коммерсбонки Тоҷикистон"	497384 392	282075 182	215309 210	76,3%
ҶСП "Халиқ Банк Тоҷикистон"	356149 327	541972 396	-185823 069	-34,3%
Шӯбаи бонки "Тиҷорат"-и ҶИЭ	29396 131	382999 234	-353603 103	-92,3%
КВД БССТ "Саноатсодиротбанк"	20718 806	4930 345	15788 461	320,2%
ҶСП "Бонки Рушди Тоҷикистон"	19194 345	20977 555	-1783 210	-8,5%
ҶСК "Тавҳидбанк"	133545 235	58334 963	75210 272	128,9%

ҲИСОБОТИ БОНКҲО БАРОИ СЕМОҲАИ ЯКУМИ СОЛИ 2022			САРМОЯ	
НОМҒҶИ БОНКҲО	31.03.2022	31.03. 2021	Тағйирот (сомонӣ)	Тағйирот (бо фоиз)
ҚСК "Ориёнбонк"	1099825 191	1016586 818	83238 373	8,2%
ҚСК "Бонки Эсхата"	626137 771	482278 245	143859 526	29,8%
БДА ҚТ "Амонатбонк"	594177 182	471903 042	122274 140	25,9%
КВД БССТ "Саноатсодиротбонк"	480064 631	391009 990	89054 641	22,8%
ҚСК "Коммерсбонки Тоҷикистон"	242429 214	175553 227	66875 987	38,1%
ҚСП "Аввалин бонки молиявии хурд"	173697 719	149439 089	24258 630	16,2%
ҚСП "Спитамен Бонк"	166678 308	124908 175	41770 133	33,4%
ҚСП "Бонки байналмилалии Тоҷикистон"	134734 458	124320 751	10413 707	8,4%
ҚСП Бонки "Арванд"	133230 558	108240 002	24990 556	23,1%
ҚСК "Алиф Бонк"	118916 420	78422 798	40493 622	51,6%
ҚСП "Халиқ Бонк Тоҷикистон"	96155 465	109364 383	-13208 918	-12,1%
Шӯъбаи бонки "Тиҷорат"-и ҚИЭ	38777 444	59578 887	-20801 443	-34,9%
ҚСП "Бонки Рушди Тоҷикистон"	13531 502	30633 369	-17101 867	-55,8%
ҚСК "Тавҳидбонк"	113319 173	91127 881	22191 292	24,4%

ҲИСОБОТИ БОНКҲО БАРОИ СЕМОҲАИ ЯКУМИ СОЛИ 2022			ҚАРЗҲО	
НОМГҶИ БОНКҲО	31.03.2022	31.03. 2021	Тағйирот (сомонӣ)	Тағйирот (бо фоиз)
ҚСК "Ориёнбонк"	3642987 564	3307091 888	335895 676	10,2%
ҚСК "Бонки Эсхата"	2162930 990	1749617 917	413313 073	23,6%
БДА ҚТ "Амонатбонк"	1198891 442	707702 019	491189 423	69,4%
ҚСП Бонки "Арванд"	668755 865	463556 464	205199 401	44,3%
ҚСП "Спитамен Бонк"	639579 852	441232 276	198347 576	45,0%
ҚСП "Аввалин бонки молиявии хурд"	523993 418	403181 269	120812 149	30,0%
ҚСК "Алиф Бонк"	399299 083	228408 677	170890 406	74,8%
ҚСП "Бонки байналмилалӣ Тоҷикистон"	304024 238	176975 817	127048 421	71,8%
ҚСК "Коммерсбонки Тоҷикистон"	293684 498	224923 521	68760 977	30,6%
КВД БССТ "Саноатсодиротбонк"	238599 369	153735 363	84864 006	55,2%
Шӯъбаи бонки "Тиҷорат"-и ҚИЭ	20156 998	17923 902	2233 096	12,5%
ҚСП "Бонки Рушди Тоҷикистон"	11995 369	17118 463	-5123 094	-29,9%
ҚСП "Халиқ Бонк Тоҷикистон"	7297 991	100718 283	-93420 292	-92,8%
ҚСК "Тавҳидбонк"	31744 604	15072 860	16671 744	110,6%

ҲИСОБОТИ БОНКҲО

БАРОИ СЕМОҲАИ ЯКУМИ СОЛИ 2022

ҲИСОБОТИ БОНКҲО БАРОИ СЕМОҲАИ ЯКУМИ СОЛИ 2022			ПАСАНДОЗҲО	
НОМҒЌИ БОНКҲО	31.03.2022	31.03. 2021	Тағйирот (сомонӣ)	Тағйирот (бо фоиз)
БДА ҚТ "Амонатбанк"	3694751 782	3391427 369	303324 413	8,9%
ҚСК "Бонки Эсхата"	1707297 080	1185940 146	521356 934	44,0%
ҚСК "Ориёнбанк"	1449282 457	1589728 211	-140445 754	-8,8%
ҚСП "Аввалин бонки молиявии хурд"	951108 402	821560 571	129547 831	15,8%
ҚСП "Бонки байналмилалии Тоҷикистон"	663031 683	421296 185	241735 498	57,4%
ҚСП "Спитамен Банк"	625770 292	320563 176	305207 116	95,2%
ҚСК "Коммерсбонки Тоҷикистон"	375006 867	223957 457	151049 410	67,4%
ҚСК "Алиф Банк"	367822 705	134160 770	233661 935	174,2%
ҚСП "Халиқ Банк Тоҷикистон"	249271 424	330859 234	-81587 810	-24,7%
ҚСП Бонки "Арванд"	155762 035	119749 397	36012 638	30,1%
Шӯъбаи бонки "Тиҷорат"-и ҚИЭ	20130 427	4683 974	15446 453	329,8%
КВД БССТ "Саноатсодиротбанк"	11765 976	289 767	11476 209	3960,5%
ҚСП "Бонки Рушди Тоҷикистон"	9173 621	11393 583	-2219 962	-19,5%
ҚСК "Тавҳидбанк"	93998 224	49961 808	44036 416	88,1%

ҲИСОБОТИ БОНКҲО БАРОИ СЕМОҲАИ ЯКУМИ СОЛИ 2022			❏ ФОИДА	
НОМГҶИ БОНКҲО	31.03.2022	31.03. 2021	Тағйирот (сомонӣ)	Тағйирот (бо фоиз)
ҚСК "Ориёнбонк"	73565 966	96692 537	-23126 571	-23,9%
ҚСК "Бонки Эсхата"	36715 729	35933 935	781 794	2,2%
БДА ҚТ "Амонатбонк"	18434 269	13977 733	4456 536	31,9%
ҚСП "Спитамен Бонк"	7327 767	-433 905	7761 672	1788,8%
ҚСК "Коммерсбонки Тоҷикистон"	6818 051	1170 487	5647 564	482,5%
КВД БССТ "Саноатсодиротбонк"	6755 356	6707 077	48 279	0,7%
ҚСП "Аввалин бонки молиявии хурд"	6158 171	5492 888	665 283	12,1%
ҚСП Бонки "Арванд"	5094 874	892 183	4202 691	471,1%
ҚСП "Бонки байналмилалӣ Тоҷикистон"	4827 360	3843 608	983 752	25,6%
Шӯъбаи бонки "Тиҷорат"-и ҚИЭ	438 831	-34 585	473 416	1368,8%
ҚСП "Бонки Рушди Тоҷикистон"	-1107 831	-25761 585	24653 754	95,7%
ҚСК "Алиф Бонк"	-3051 781	-814 191	-2237 590	-274,8%
ҚСП "Халиқ Бонк Тоҷикистон"	-5295 920	-2924 915	-2371 005	-81,1%
ҚСК "Тавҳидбонк"	4126 926	3560 996	565 930	15,9%

МУНОСИБАТҲОИ МОЛИЮ ПУЛИИ
АҶДОДОНаМОН АЗ ДАВРАИ СУЛОАИ
ҚАДИМАИ ТОҶИКОН - ҲАХОМАНИШИНИЁН
ОҶОЗ МЕЁБАД ВА ДАР ИН БОРА БОЗЁФТИ
ДАРИҚҲОИ ТИЛЛОИ ДАР ТОҶИКИСТОН
ГУВОҲӢ МЕДИҲАНД.

ОСОРОНАИ БОНКИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН, ПЕШ АЗ ҲАМА, ИН МУАРРИФГАРИ ТАЪРИХУ
ТАМАДДУНИ ҚАДИМАИ НИЗОМИ ПУЛИИ ХАЛҚИ ТОҶИК БУДА, БАРОИ ШИНОСОӢ БО
ФАРҲАНГИ ВОЛОИ КУҲАНБУНЁДИ ИН МИЛЛАТИ БУЗУРГ МУСОИДАТ МЕНАМОЯД.

Осорхонаи БМТ - муаррифгари таърихи низоми пулии тоҷикон аз замони бостон то имрӯз

Тоҷикон яке аз миллатҳои қадимаи дунё ва дорои таърихи беш аз 6000-сола буда, ҳанӯз аз давраҳои бостонӣ соҳиби саводу қалам, девону дафтар, илмдӯсту адабпарвар, давлатсозу давлатдор, меъмору шаҳрсоз, шаҳрдору шаҳрнишин, яъне фарҳангиву тамаддунсоз ва ободкору созанда ба шумор мераванд.

Эмомалӣ Раҳмон

Сатҳи маънавиёти ин ё он миллат аз ғановати таъриху фарҳангаш ҳувайдост.

Миллати тамаддунофари тоҷик соҳиби фарҳанги қадим ва расму оинҳои бостонӣ мебошад. Барои омӯзиши таърихи куҳанбунёди халқи тоҷик дар баробари маводи бостоншиносӣ ва хаттӣ сиккаҳо низ сарчашмаи муҳими илмӣ ба ҳисоб мераванд.

Тавре аз таърих бармеояд, тоҷикон аз зумраи халқҳои мебошанд, ки таърихи муносибатҳои пулию молияшон ҳазорсолаҳо пеш, яъне аз замони ҳукмронии сулолаи ориёии Ҳахоманишоҳо сарчашма мегирад ва минбаъд рушду нумӯш намудааст.

Бо назардошти аҳамияти илмӣ ва таърихӣ пули милли, ки бо фаъолияти бонкӣ иртибот дорад, дар Бонки миллии Тоҷикистон осорхонае фаъолият дорад, ки муаррифгари низоми пулии тоҷикон аз замони бостон то имрӯз мебошад.

Бояд махсус тазаккур дод, ки дар таъсис додани осорхона саҳми собиқадори бонк марҳум Салмон Ҷамолов хеле назаррас аст. Номбурда, ки худ муҳаққиқ ва донишманди хуби таърихи халқи тоҷик буд, бо дастгирии роҳбарияти бонк ба

“

Қисмати асосии экспозитсияи осорхонаро сиккаҳои қадим, сиккаҳои асримиёнагӣ ва сиккаҳои ҷашнӣ-хотиравӣ ташкил медиҳанд. Дар осорхона зиёда аз 410 номгӯи сиккаҳои қадима ...

”

ҷамъовариҳои сиккаҳои қадим, муосир ва пулҳои ҷаҳон барои осорхона машғул гардид ва дар асоси маводи ҷамъовардашуда осорхона таъсис дода шуд.

Осорхонаи Бонки миллии Тоҷикистон ниҳоди илмӣ ва фарҳангист, ки дар он беҳтарин намунаҳои пулҳои қадим ва муосирӣ миллати тоҷик, ҳамчунин пулҳои ҷаҳон гирд оварда шуда, барои тамошо ва баҳрабардории мардум ба намоиш гузошта шудаанд. Пеш аз ҳама, осорхона дар тарбияи маънавӣ, ахлоқӣ, ватандӯстӣ, ҳештаншиносӣ ва эҳтиром ба мероси фарҳангии миллат нақши босазоро анҷом медиҳад.

Мақсад ва вазифаи асосии осорхонаи Бонки миллии Тоҷикистон ин тавассути нигоҳаҳо (сиккаҳо ва пулҳои қоғазӣ) нишон додани таърихи пайдоиш ва инкишофи муносибатҳои пулию моли дар сарзамини тоҷикон аз замони бостон то имрӯз иборат мебошад. Осорхонаи Бонки миллии Тоҷикистон ягона осорхонаи таҳассусӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шумор рафта, ҳамаи нигоҳаҳои осорхонаро сиккаҳо ва пулҳои қоғазӣ ташкил медиҳанд. Фаъолияти осорхона барои ошноӣ пайдо кардан бо низоми пулии тоҷикон ва таърихи пайдоиши пул равона карда шудааст. Дар осорхона ба таври доимӣ тамошои умумӣ ва мавзӯӣ барои кормандони бонк, шаҳрвандон ва мактаббачагонро донишҷӯён гузаронида мешавад. Дар ин чо тамошобинон бо таърихи низоми пулии тоҷикон, ки яке аз қадимтарин низомҳо мебошад, ошно мегарданд.

Дар баробари ин, ҳамасола Бонки миллии Тоҷикистон бо мақсади баланд бардоштани савқи наврашон ва ҷавонон ба омӯзиши донишҳои молиявӣ дар якҷоягӣ бо Фонди ҳазинаи амонатҳо оид ба ҳамкориҳои байналмилалӣ (Олмон) иқдоми ҳафтаи байналмилалӣ пасан-

доз, рӯзи байналмилалии пул (Word Saving Day) ва иқдоми байналмилалии “Global Money Week” (Ҳафтаи саводнокии молиявӣ)-ро дар Тоҷикистон дар сатҳи зарурӣ доир менамояд. Дар ин раванд, барои толибилмони синфҳои болоии макотиби миёнаи таҳсилоти умумии шахру ноҳияҳои тобеи марказ ва инчунин донишҷӯёни Донишгоҳҳои гуногуни шаҳри Душанбе дар доираи шиносӣ бо таърихи пули миллӣ ва нигораҳои осорхона машғулиятҳои омӯзишии молиявӣ баргузор карда мешаванд.

Дар ин боргоҳи таърих ба ҷавонону наврасон оид ба таърихи пайдоиши пули миллӣ, инкишофи муносибатҳои пулию молӣ дар давоми зиёда аз 2500 сол маълумоти мушаххасу ҳамаҷониба дода мешавад. Инчунин онҳо дар бораи таърихи пайдоиши аввалин муассисаи бонкӣ ва фаъолияти саррофон, ки аввалин унсурҳои фаъолияти бонкӣ ба ҳисоб мераванд, маълумотҳои ҷолиб пайдо менамоянд. Баргузориҳои чунин машғулиятҳои омӯзишӣ барои боло бурдани сатҳи саводнокии молиявии ҷавонон ва шахрвандони ҷумҳурӣ мусоидат хоҳад кард. Зимнан бояд қайд кард, ки дар осорхона гузаронидани экскурсияҳо барои меҳмонони хориҷию дохилӣ низ ба таври муназзам ба роҳ монда шудааст.

Айни замон дар осорхонаи Бонки милли Тоҷикистон зиёда аз 2380 номгӯй сиккаҳо ва пулҳои қоғазӣ маҳфузанд, ки онҳо дар 36 лавҳаҳои намоишӣ ё худ витринаҳои ҷойгир карда шудаанд. Аз он ҷумла, дар 24 – тои он пулҳои қадима ва муосири Тоҷикистон намоиш дода мешаванд. Дар 9 витринаи дигар бошад, пулҳои ҷаҳон

“

Пеш аз ҳама осорхона дар тарбияи маънавӣ, ахлоқӣ, ватандӯстӣ, ҳештаншиносӣ ва эҳтиром ба мероси фарҳангии миллат нақши босазоеро мебозад ...

”

ҷойгиранд, ки дар онҳо пулҳои 97 кишвари ҷаҳон ҷамъ оварда шудаанд. Дар 3 витринаи боқимонда тўҳфаҳои расмӣ ҷой дода шудаанд.

Қисмати асосии экспозицияи осорхонаро сиккаҳои қадим, сиккаҳои асри миёнагӣ ва сиккаҳои ҷашнӣ-хотиравӣ ташкил медиҳанд. Дар осорхона зиёда аз 410 номгӯйи сиккаҳои қадима ва асри миёнагӣ маҳфузанд, ки дорои аҳамияти илмӣ ва таърихӣ мебошанд.

Тавре қайд гардид, муносибатҳои молию пулии аҷдодонамон аз давраи сулолаи қадимаи тоҷикон - Ҳахоманишиниён оғоз меёбад ва дар ин бора бозёфти дарикҳои тиллоӣ дар Тоҷикистон гувоҳӣ медиҳанд. Аз ҷумла, соли 2018 дар минтақаи Қўлоб як дарикӣ (сиккаи тиллоӣ) ҳахоманишинӣ ва соли 2020 як сиккаи нуқрагии Лидияи қадим, ки ба асри VI п.м. тааллуқ дорад, ёфт шудаанд. Аммо, ривочу раvнақи бемайлоии муносибатҳои молию пулӣ дар сарзамини ниёгонамон ба давраи ҳукмронии сулолаи Юнону Бохтар рост меояд. Қадимтарин коллексияи сиккаҳои осорхонаи Бонки

миллии Тоҷикистон низ маҳз ба замони Юнону Бохтарӣ (асрҳои III-II п.м.) мансубанд.

Дар намоишгоҳи осорхона сиккаҳои нуқра (тетрадрахма, драхма) ва сиккаҳои мисӣ (халқ) бо тасвири нимпайкараи шоҳони ин сулола ба монандӣ – Евтидем, Демитрий, Евкратид, Хелиокл ва дигарон ба намоиш гузошта шудаанд. Дар байни онҳо сиккаи дуумини шоҳи юнонӣ-бохтарӣ Евтидем (тақ. 230-200 п.м.) нодир ва қамефт буда, аҳамияти ҳоси илмӣ дорад. Ин сиккаи қалон тетрадрахма буда, 16,3 г. вазн дорад. Дар рӯи он нимруҳи шоҳ ба тарафи рост бо дайҳим (диадема) гирди сараш тасвир шудааст. Бояд ёдовар шавем, ки дайҳим дар юнониён нишоннаи шоҳӣ буда, вазифаи тоҷро иҷро мекард. Дар пушти сикка қарҳамони асотирии юнониён Ҳеракли урён дар болои санги кӯҳӣ нишаста, тасвир шудааст. Ӯ дар дасти росташ гурз дорад ва бо дасти чапаш ба санг тақя кардааст. Бояд қайд кард, ки гурз нишони ҳоси Ҳеракл ва рамзи паҳлавонӣ, шуҷоат ва далерӣ мебошад. Аз ду паҳлуи сурати Ҳеракл навиштаҷоти юнонӣ ҷойгир аст, ки унвони шоҳ ва номи ўро дар бар мегирад аз тарафи рост унвони Басилеос, яъне шоҳ ва аз тарафи чап номи Евтидем. Тасвири шоҳ дар даруни доираи нуқтачин ҷойгир аст.

Ҳамзамон қайд кардан бамаврид аст, ки сиккаҳои шоҳони ин сулола дар натиҷаи кӯшишҳои бостоншиносӣ дар 11 минтақаи ҷануби Тоҷикистон, аз қабилҳои ноҳияҳои Данғара, Шаҳринав, Ҳисор, Файзобод ва хусусан дар ҳафриёти шаҳри Юнону Бохтарии Тахти Сангин (ноҳияи Кубодиён) ёфт шудаанд.

■ Тасвири 1. Тетрадрахмаи Евтидем. БМТ.

Маврид ба зикр аст, ки сиккаҳо дар баробари ба сифати воситаи пулӣ истифода шуданашон, инчунин дар бораи тичорат, таърихи сиёсӣ, хат, забон, санъати тасвири ва дигар соҳаҳои таъриху фарҳанг маълумоти ҳамаҷониба медиҳанд. Давраҳои таърихӣ ҳастанд, ки сиккаҳо барои онҳо сарчашмаи асосӣ ба ҳисоб мераванд. Аз ҷумла, бинобар кам будани сарчашмаҳои хаттӣ оиди империяи бузурги Кӯшониён, сиккаҳо барои навиштани таърихи он сарчашмаи асосӣ ба ҳисоб мераванд. Сиккаҳои кӯшонӣ ба силсилапайвандии шоҳони кӯшонӣ, симои онҳо, забон ва дигар масъалаҳои муҳими таърихӣ рӯшноӣ меандозанд. Ганҷинаҳои сиккаҳои кӯшонӣ бо миқдори зиёд дар Тоҷикистон ёфт шудаанд, ки аз рушди бесобиқаи муомилоти пулӣ ва тичорат гувоҳӣ медиҳанд.

Дар осорхонаи Бонки миллии Тоҷикистон сиккаҳои ҳафт шоҳи кӯшонӣ – сар карда аз аввалин намояндаи ин дудмон Ҳерай Санаб ва то намояндаҳои охири ин сулола шоҳон Ҳувишка ва Васудева ба намоиш гузошта шудаанд.

■ Тасвири 2. Тетрадрахмаи Шоҳи Кӯшонӣ, Вима Кафиз.

Қобил қайд аст, ки дар осорхона як қисми харитаи умумии Роҳи Бузурги Абрешиш ва шоҳаҳои он, ки аз қаламрави Тоҷикистон убур менамуданд, ба маърази тамошо гузошта шуда, сиккаҳои давраҳои гуногуни таърихӣ дар масири он ҷой дода шудаанд.

Инчунин дар осорхона як теъдод сиккаҳои нодири аввалин давлати мутамаркази асримиёнагии тоҷикон – давлати Сомониён намоиш дода мешаванд. Зеро, маҳз дар давраи ҳукмронии Сомониён махсусан шоҳ Исмоили Сомонӣ (892-907) муомилоти пулӣ ба авҷи тараққиёти худ мерасад. Дар осорхона сиккаҳои тамоми амирони сомонӣ пай дар пай, аз аҳди Аҳмад ибни Асади Сомонӣ (падари Исмоили Сомонӣ) ва писаронаш то сиккаи хеле нодири вопасин шоҳи ин дудмон Исмоил ибни Нӯҳ (Мунтасир) ба намоиш гузошта шудаанд. Бояд қайд кард, ки сиккаи Исмоили Мунтасир ба шумори сиккаҳои нодир дохил мешавад. Ҳамзамон бояд зикр намуд, ки коллексияи сиккаҳои сомониҳои Осорхонаи Бонки миллии дар Тоҷикистон муқамалтарин коллексия ба ҳисоб меравад.

Бо мақсади таъмин намудани талаботи рӯзафзуни тичорати дохилӣ ва байналмилалӣ, дар аҳди Сомониён низомии пулии нодир ба роҳ монда шуда буд, ки дар он панҷ намуди пулҳо истифода мешуданд:

1. **Динор** бо вазни 4,2 г. аз тилло зарб мешуд ва дар савдои яклухти байниминтақавӣ ва муомилоти байналмилалӣ истифода мегардид.
2. **Дирҳам** аз нукра бо вазни 2,9 г. зарб зада мешуд ва айёми ҳукмронии Исмоили Сомонӣ ҳиссаи нукраи холи-

“

Айни замон дар осорхонаи Бонки миллии Тоҷикистон зиёда аз 2380 номгӯй сиккаҳо ва пулҳои қоғазӣ маҳфузанд, ки онҳо дар 36 лавҳаҳои намоишӣ ё худ витринаҳо ...

”

си он то ба 92-100% мерасид. Ин дирҳами баландсифат дар сарчашмаҳои таърихӣ бо номи “исмоилӣ” шуҳрат пайдо карда буд.

3. **Дирҳамҳои шикаста**, ки яке аз падидаҳои нодир ва ҳайратангези низомии пулии Сомониён ба ҳисоб меравад. Ин ном аз он сарчашма мегирад, ки бинобар тақозои бозор, дирҳамҳои солимноро ба қисматҳои муайян (то дувоздаҳ қисмат) шикаста, онҳоро ба сифати пули майда истифода мебарданд. Дирҳамҳои шикаста дар таркиби ганҷинаҳо ёфт шудаанд ва дар сарчашмаҳои хаттӣ низ ёд гардидаанд. Ҷолиби таваҷҷуҳ аст, ки дар муомилоти пулии Руси Киев низ дирҳамҳои шикаста бо номи “резан” гардиш мекарданд.
4. **Фалс (Фулус)** – сиккаи мисин, ки дар саросари давлати Сомониён зарб зада мешуд ва воситаи асосии пулӣ дар тичорати чакана ба ҳисоб мерафт. Арзиши (қурби фалс) дар муқоиса ба дирҳам муқаррар мегардид. Тибқи сарчашмаҳои таърихӣ дар

соли 921 мелодӣ арзиши 24 фалс ба як дирҳами нуқрагин баробар буд.

■ Тасвири 3. Дирҳам ва фалси амири Сомонӣ Нух 6. Мансур

5. Дирҳамҳои минтақавӣ

ё худ бухорхудотӣ. Ин сиккаҳо бо истифода аз қолаби дирҳамҳои ҳокимони тоисломии Бухоро – бухорхудотҳо сикказани шудаанд. Бухорхудотҳо, дар навбати худ, сиккаҳои мазкурро ба тақлиди дирҳамҳои Сосониёни Эрон бо тасвири шоҳи ин сулола Варахрани V (Бахроми V) интишор карда буданд. Ин сиккаҳо дар қисмати шимолии Мовароуннаҳр гардиш карда, бо се ном маъруф буданд.

6. а) дирҳамҳои Ғитрифӣ; б) дирҳамҳои Муҳаммадӣ; в) дирҳамҳои Мусайябӣ.

Дар бораи рушди бесобиқаи сиккасозӣ дар давлати Сомониён шумораи заробхонаҳо гувоҳӣ медиҳанд. Аз ҷумла, дирҳамҳои сомонӣ дар 63 шаҳри Мовароуннаҳр Хуросон сикка зада шудаанд. Бузургтарин заробхонаҳои Мовароуннаҳр дар шаҳрҳои Самарқанд, Чоч (Тошканд), Бухоро ва заробхонаҳои Хуросон бошад, дар шаҳрҳои Андароб, Балх, Нишопур ҷойгир шуда буданд.

Дар қаламрави Тоҷикистони

имрӯза низ дар чандин зарробхона, аз ҷумла дар Хулбук (маркази Хатлон) ва Рашт (Ғарм) дирҳам мебароварданд. Дар Хучанд ва Истаравшан сомониён аз мис сикка мебароварданд.

Агар мо ба навиштаҷоти сиккаҳои Сомонӣ назар афканем, он гоҳ мебинем, ки дар онҳо маълумоти гуногуни таърихӣ ҷой дода шудааст. Барои тасдиқи гуфтаҳои боло рӯ меоварем ба навиштаҷоти дирҳамҳои сомонӣ.

Рӯи сикка:

Дар марказ – қисмати аввали калимаи тавҳид: “Ла илаҳа илаллаҳу ваҳдаҳу ло шарика лаҳу” (Нест худое ба ғайр аз Аллоҳ, ӯ ягона аст ва шарик надорад) ҷойгир аст. Ин навиштаҷот бо ду ҳалқаи доиравӣ иҳота шудааст, ки дар навиштаҷоти мудаввари дарунӣ, сол ва ҷои зарби сикка ба забони арабӣ омадааст: “Бисмиллоҳ, зуриба ҳазал дирҳам би Андароба санатун уҳда ва саласин ва миатайин” (с.231х.). (Ба номи Худованд, ин дирҳам дар Андароба дар соли дусаду сиву як зада шудааст). Дар навиштаҷоти мудаввари берунӣ ояти 3-4 сураи № 30 аз Қуръони Шариф оварда шудааст.

Пушти сикка:

Дар марказ – дар боло Лилаҳу, баъдан қисмати дуввуми калимаи тайиба: (Муҳаммад расулул-Лоҳ) ва ба давоми он номи халифаи Бағдод Ал Муқтадир /Билаҳ / сониян номи амири Сомониён Наср бини Аҳмад ва баъдан номи малики вилоят низ зикр гардидааст. Навиштаҷоти марказӣ бо як ҳалқа иҳота шуда, дар он ояти 33, сураи 9 аз Қуръони Шариф омадааст.

Бояд тазаккур дод, ки бар хилофи дирҳам дар сиккаҳои мисӣ исми халифаи Бағдод ва

ояи Қуръон оварда намешуд. Бо итминони комил метавон гуфт, ки таҳқиқи таҳлили маълумоти аз дирҳамҳо сарзананда тасаввуроти моро роҷеъ ба ҳаёти сиёсӣ иқтисодӣ ва идеологияи он замон тақмил дода, ба баъзе саҳифаҳои муҳабабатҳои он равшанӣ меандозад.

Ҳамзамон дар осорхона сиккаҳои давраҳои минбаъда, аз ҷумла сиккаҳои Ғазнавиён, Қарахониҳо, Хоразмшоҳиён, Ҷағатоиён, Темуриён, Шайбониён, Ҷонибекиён (Аштархониҳо), пулҳои Аморати Бухоро, пулҳои Кишвари Туркистон (“Туркбонҳо”) ва дигарон ба намоиш гузошта шудаанд.

■ Тасвири 4. Витринаи 6, сиккаҳои асримиёнагӣ.

Инчунин дар осорхона тангаҳо ва пулҳои қоғазии Ҷумҳурии соҳибистиқлоли Тоҷикистон аз замони ба даст овардани истиқлолияти давлатӣ то имрӯз, яъне аз аввалин пули миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо номи “рублӣ милли” ва марҳилаҳои гузариши он ба пулҳои имрӯзаи Ҷумҳурии Тоҷикистон - сомонӣ, ки ба ифтихори аввалин давла-

ти мутамарказ ва тавоноии асри-
миёнагии тоҷикон номгузори
гардидааст, намоиш дода меша-
ванд.

Ҳамзамон ин ҷо билетҳои
бонкии тақмилшудаи БМТ
бо унсурҳои ҳимоявии нав,
тангаҳои филизии силсилаи
солҳои 2018, 2019 бо ороишҳои
нав ва изофаи тангаҳои нав бо
арзиши 3 ва 5 сомони ба намо-
иш гузошта шудаанд.

■ Тасвири 5. Рубли тоҷикӣ ва пули
сомонӣ.

Суннати қадимаи тоҷикон
баровардани сиккаҳои
ҷашнӣ-хотиравӣ ба ифтихори
руйдодҳои муҳими сиёсӣ
фарҳангии кишвар, ба ифти-
хори аҷдодони худ ханӯз аз
замони Селевкиён ва давлат-
дории шохони Юнону Бохтар
шуруъ гардида, дар даврони
Тоҷикистони соҳибистиқлол
аз нав эҳё гардидааст.

Бонки миллии Тоҷикистон
тули солҳои зиёд аст, ки ба
баровардани силсилаи танга-
ҳои ҷашнӣ ва хотиравӣ аз
филизиҳои қиматбаҳо ва ранга
шурӯъ намудааст. Дар осор-
хона намунаҳои муҳталифи
сиккаҳои ҷашнӣ – хотиравӣ
маҳфузанд ва ба намоиш
гузошта шудаанд, ки ба му-
носибати ҷашнҳои гуногуни
миллӣ, ҳодисаҳои сиёсӣ,
фарҳангӣ ва ба ифтихори сол-
гарди шоиру мутафаккирони
халқи тоҷик, шаҳрҳои қад-
маи аҷдодонамон сикка зада
шудаанд.

■ Тасвири 6. Сиккаҳои ҷашнӣ-хотиравии БМТ

Силсилаи тангаҳои ҷашниро
вобаста ба рамзҳои дар онҳо
дарҷгардида, метавон ба якчанд
гурӯҳ тақсим кард. Аз ҷумла,
тангаҳои ҷашнӣ бахшида ба
ҳодисаҳои сиёсӣ кишвар,
ба бузургдошти шахсиятҳои
барҷастаи илму адаби халқи
тоҷик, бахшида ба ҷашнвораҳои
Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил,
ба бузургдошти шаҳрҳои бо-
стони тоҷикон, ба ифтихори
бозиҳои зимистонии олимпӣ
дар ш.Сочии ФР (соли 2014)
ва тангаи ҷашнӣ бахшида ба
руйдоди барои халқи тоҷик
ниҳоят муҳим - ба қор андохта-
ни агрегати аввали НБО- Роғун

“

Барои васеъ кардани
маълумоти тамошобинон
доир ба пул ва низо-
ми пулӣ дар осорхона
пулҳои 97 кишвари ҷаҳон
аз Аврупо то Осиё на-
моиш дода мешаванд.
Дар ин пулҳо рамзҳои
давлатҳо ва саҳифаҳои
муҳими таърихашон ...

”

(соли 2018) бароварда шудаанд.

Ҳамзамон Бонки миллии
Тоҷикистон соли 2021 ба иф-
тихори яке аз бузургтарин
ҷашнҳои милливу таърихӣ –
30 солагии Истиқлолияти
давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон
тангаи ҷашнӣ – хотиравӣ ва ин-
чунин ба муносибати 20 солагии
Созмони ҳамкориҳои Шанхай
низ тангаи ҷашнӣ бароварда-
аст.

Азбаски шимоли Тоҷикистон
дар ҳайати Русияи подшоҳӣ
қарор дошт, дар осорхона
пулҳои Русияи подшоҳӣ ва
имрӯза пулҳои Федератсияи
Русия низ ба намоиш гузошта
шудаанд. Намоиши пулҳои Ру-
сияи подшоҳӣ дар осорхона аз
айёми подшоҳии Екатиринаи II
оғоз гардида, то пулҳои имрӯзаи
Русияро дар бар мегирад.

Дар намоишгоҳ пулҳои
қоғазии Русияи подшоҳӣ бо су-
рати императорон Александри
III (25 рубл), Николай I (50 рубл),
Екатиринаи II (100 рубл), Пётри
I ва дигарон ба намоиш гузошта
шудаанд.

Инчунин дар осорхона
маҷмӯи сиккаҳои филизии
Русияи подшоҳӣ, аз замони
шоҳигарии Анна Иоановна
(1730-1740) то инқилоби Октябр
намоиш дода мешаванд, ки дар
байни онҳо сиккаҳои тиллоӣ ва
нукрагии Николаи II аҳамияти
маҳсус доранд.

■ Тасвири 7. Танга ва пули коғазии Русияи подшоҳӣ

Ба ғайр аз ин, дар осорхона аввалин навиштаҷоти тоҷикӣ, ки дар билети Бонки давлатии ИҶШС барориши с. 1932 бо ҳуруфи арабӣ ба шакли “Билети Бонки давлатии И.Ҷ.Ш.С. Се червонетс” ва дар Билети хазинагии барориши соли 1934 бо арзиши 5 сӯм ба шакли “Билети хазинагии давлатии Иттифоқи Ҷ.Ш.С. Панҷ сӯм” интишор гардида буд, намоиш дода мешаванд.

■ Тасвири 8. “Билети Бонки давлатии И.Ҷ.Ш.С. Се червонетс”

Барои васеъ кардани маълумоти тамошобинон доир ба пул ва низоми пулӣ дар осорхона пулҳои 97 кишвари ҷаҳон аз Аврупо то Осиё намоиш дода мешаванд. Дар ин пулҳо рамзҳои давлатҳо ва саҳифаҳои муҳими таърихашон инъикос ёфтааст.

Бонки миллии Тоҷикистон бо Бонкҳои марказии кишварҳои гуногуни ҷаҳон ҳамкориҳои мутақобилаи судмандро ба роҳ

мондааст. Аз ин лиҳоз, як гӯшаи осорхонаро маҳз тӯҳфаҳои расмӣ аз ҷониби бонкҳои хориҷӣ ба раиси Бонки миллӣ ва кормандони он тақдимгардида, оро медиҳанд. Аксарияти тӯҳфаҳоро тангаҳои хотиравӣ чашнӣ, ки аз нуқра ва металлҳои ранга сохта шудаанд, ташкил медиҳанд.

■ Тасвири 9. Сиккаҳои тӯҳфашуда.

Дар ин ҷо зиёда аз 110 номгӯии нигораҳо ба намоиш гузошта шудаанд, ки ин тӯҳфаҳои армуғонии Бонки марказӣ, Бонки амонатгузори ва Сиккаҳои Санкт-Петербурги ФР, бонкҳои миллии (марказии) Ҷумҳурии мардумии Чин, ҷумҳуриҳои Қазоқистон, Қирғизистон, Беларус, Гурҷистон, Армения, Япония, Гаити, Перу, Полша, Швейтсария, Чехия, Кореяи Ҷанубӣ, Ҷумҳурии Федералии Эрон, Бонки марказии Аврупо (Франкфурти лаби Майни Олмон) ва дигарон мебошанд.

Ҳамзамон дар осорхона ба тамошобинон оиди таърихи таъсиси аввалин муассисаи бонкӣ дар ҳудуди имрӯза

Ҷумҳурии Тоҷикистон – Агенсии Бонки давлатии ИҶШС дар шаҳри Душанбе (9 майи с. 1925), баъд аз ҷанд моҳ – Контораи Бонки давлатии ИҶШС дар Тоҷикистон маълумоти ҷолиб ва ҳамаҷониба дода мешавад.

Вобаста ба ин мавзӯ 19 адад нусхаи ҳуҷҷатҳои таърихӣ аз Бойгонии марказии давлатӣ ва Бойгонии Кумитаи Марказии Ҳизби Коммунистии Тоҷикистон, тарҷумаи онҳо ба забони тоҷикӣ ва ҳамчунин суратҳои нахустин мудирони ин Контораи бонкӣ Комаровский ва Зисман Б.А., аксҳои бонк дар соли 1926 ва солҳои 30-юми асри XX ба намоиш гузошта шудаанд.

Ҳамчунин зикр кардан ба-маврид аст, ки имрӯзҳо низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон яке аз самтҳои авлавиятноки сиёсати давлат ва фаъолияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳисоб меравад, зеро сиёсати иқтисодии кишвар, аз ҷумла сиёсати пулию қарзии он дар партави тавсияву ҳидоятҳои Пешвои миллат амалӣ карда шуда, эҳтироми пули миллии дар таҳкими арзишҳои таърихӣ миллат нақши муҳим дорад.

Аз ин лиҳоз, Осорхонаи Бонки миллии Тоҷикистон низ, пеш аз ҳама, ин муаррифгари таъриху тамаддуни қадимаи низоми пулии халқи тоҷик буда, барои шиносӣ бо фарҳанги волои куҳанбунёди ин миллати бузург мусоидат менамояд.

Маълумотҳои дар боло овардашуда аз он далолат медиҳанд, ки муомилоти пулӣ дар сарзамини ниёгонамон аз давраҳои хеле қадим (а.VI-VII п.м.) пайдо шуда, дар давраҳои минбаъда низ рушду нумӯ кардааст.

Манижаи Довудӣ,
масъули Осорхонаи БМТ.

АФЗОИШ ДОДАНИ ҲАҶМИ ПАСАНДОЗУ
АМОНАТҲОИ АҲОЛӢ ЯКЕ АЗ МАСЪАЛАҲОИ
АСОСИИ ТАТБИҚӢ СТРАТЕГИЯИ РУШДИ
«ИМОН ИНТЕРНЕТНЛ» БА ШУМОРИ
МЕРАВАД

«Имон Интернетшнл»: Мо набояд аз дастовардҳои хеш қаноатманд бошем!

Ташкилоти амониати қарзии хурди «Имон Интернетшнл» аз байни ташкилотҳои амониати қарзии хурди кишвар ягона ташкилотест, ки чанд соли охир дар рӯйхати Бонки миллии Тоҷикистон ҳамчун ташкилоти қарзии низомсози эҳтимолӣ ворид мешавад. Имсол низ фаъолияти ин ташкилот дар бозори бонкии кишвар баҳои баланд гирифта, ба рӯйхати ташкилотҳои қарзии низомсози эҳтимолӣ шомил шуд. Бо мақсади шиносоии бештари хонандагон бо вазъи молиявӣ ва фаъолияти ин ташкилот ва иқдому нақшаҳои он чиҳати беҳтар намудани хизматрасониҳои бонкӣ, маҷаллаи “Бонкдорӣ Тараққиёт Ҷаҳонишавӣ” бо раиси раёсати ҶСП ТАҚХ «Имон Интернетшнл» Палка Андрей Ярославович мусоҳиба намуд.

❑ **Бино ба рӯйхати охири Бонки миллии Тоҷикистон «Имон Интернетшнл» имсол низ ҳамчун ташкилоти қарзии низомсози эҳтимолӣ арзёбӣ шуд. Ба назари Шумо, ташкилоти қарзии низомсози эҳтимолӣ будан барои як ташкилоти қарзӣ чӣ гуна масъулиятро бар дӯш дорад?**

- Ба сифати яке аз ташкилотҳои қарзии эҳтимолии низомсози Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф гаштани ҶСП ТАҚХ “Имон Интернетшнл” масъулияти бузург ба шумор меравад. Ин маънои онро дорад, ки устувори тамоми низоми бонкии мамлакат ба фаъолияти устувори ташкилоти мо алоқамандӣ

дорад. Барои коҳиш додани хавфҳои эҳтимолии низоми бонкӣ мо вазифадор ҳастем, ки суботи фаъолияти худро аз таъсири омилҳои гуногун таъмин намуда, баҳри пешгирӣ намудани талафоти эҳтимоли ва коҳиш додани хавфҳои эҳтимоли чораҳои доимӣ андешем. Инчунин қайд намудан зарур аст, ки бар дӯши ташкилотҳои қарзии низомсоз масъулият доир ба мусоидат намудан ба рушди иқтисодии бахшҳои иқтисодиёт ва баланд бардоштани сатҳи зиндагии мардуми Тоҷикистон тавассути пешниҳод намудани хизматрасониҳои молиявии дастрас ба соҳибкорони хурд гузошта шудааст. Ғайр аз ин, ташкилотҳои қарзии низомсоз ҷиҳати ноил гаштан ба боварии муштариён, тавассути пешниҳоди маҳсулот ва хизматрасониҳои босифати бонкӣ, инчунин Ҳифзи ҳуқуқҳои муштариён ва пайваста баланд бардоштани саводнокии молиявии онҳо масъул ҳастанд. Ҷамъи ҳастем, ки ташкилоти мо дар оянда аз гурӯҳи «ташкилотҳои қарзии эҳтимолии низомсоз» ба гурӯҳи «ташкилотҳои қарзии асосии низомсоз»-и Ҷумҳурии Тоҷикистон шомил мегардад.

■ Шумо ташкилоти қарзии низомсози эҳтимоли буданро нишонаи пешрафти фаъолияти «Имон Интернетнл» медонед? Вазъияти ҳозира ва нишондиҳандаҳои чанд моҳи охири соли равони ташкилот то кадом андоза қаноатмандкунанда ҳастанд?

- Далели он, ки Бонки миллии Тоҷикистон моро ҳамчун як ташкилоти қарзии эҳтимолии низомсоз эътироф намудааст, ин натиҷаи

рушди пурмаҳсул ба ҳисоб меравад, ки тӯли солҳо ба даст омадааст. Агар ба таърих назар намоем, ташкилоти мо аз соли 1999 инҷониб дар бозори молиявии мамлакат фаъолият намуда, фаъолияти худро ҳамчун лоиҳаи байналмилалӣ оғоз намудааст. Пас аз ин, дар заминаи лоиҳаи зикргардида, дар соли 2005 ташкилоти махсусгардонидашудаи молиявӣ – Фонди қарзии хурди «Имон» таъсис дода шудааст, ки он соли 2012 ба ташкилоти амонатии қарзии хурди «Имон Интернетнл» табдил гардид. Ҳамин тариқ, тӯли ин солҳо ташкилоти мо аз лоиҳаи хурд ба яке аз калонтарин ташкилотҳои маблағгузори хурди мамлакат мубаддал ёфт. Ташкилот тӯли солҳои фаъолияти босамари худ барои расонидани хизматрасониҳои шаффоф ва босифати молиявӣ ба муштариён ва мутобикат ба ҳадафи иҷтимоии худ ба гирифтани ҷоиҳои зиёд мушарраф гаштааст. Инчунин, дар ин солҳо «Имон Интернетнл» рейтингҳои гуногуни молиявӣ ва иҷтимоии институтҳои байналмилалиро гирифтааст, ки онҳо ба стандартҳо ва меъёрҳои байналмилалӣ дар соҳаи маблағгузори хурд ва Ҳифзи ҳуқуқҳои истеъмолкунандагон мутобикат намудани фаъолияти ташкилоти моро тасдиқ менамоянд. Аммо сарфи назар аз фаъолияти тӯлонӣ ва пурсамар доштан дар соҳаи маблағгузори хурд, мо набояд аз дастовардҳои хеш қаноатманд бошем, балки бояд дар оянда рушди хешро боз ҳам такмил дода, сифати хизматрасониҳои бонкии ба соҳибкорон ва аҳоли пешниҳодшавандаро баландтар бардорем.

Нишондиҳандаҳои фаъолияти ҶСП ТАҚХ «Имон Интернетнл» дар 4 моҳи соли 2022.

	Декабр 2021	Апрел 2022	Афзоиши нишондиҳанда
Сандуқи қарзӣ (сомонӣ)	1 073,3 млн.	1 144,6 млн.	+ 71,3 млн.
Сандуқи пасандозӣ (сомони)	541,6 млн.	557,1 млн.	+ 15,5 млн.
Интиқоли маблағҳо (сомонӣ) (афзоишбанд аз аввали сол)	-	376,4 млн.	
Хизматрасонии фосилавии бонкӣ (муштариён)	49,4 ҳаз.	54,0 ҳаз.	+ 4,6 ҳаз.

■ Як саволи хусусӣ. Шумо аз зумраи роҳбароне ҳастед, ки аз хориҷа ҳамчун мутахассис ба Тоҷикистон омадаед. Бозори бонкии Тоҷикистонро чӣ гуна дарёфтед? Он аз кишварҳои дигар чӣ фарқият дорад?

- Дар асл, ин дуввумин сафари ман барои кор ба Тоҷикистон аст. Бори аввал соли 2019 маро ба ташкилоти “Имон Интернетшнл” ба кор ба вазифаи муовини директори генералӣ оид ба минтақаи ҷанубӣ даъват намуда буданд. Дар он давра ман кори тамоми бахшҳои ҷанубии ташкилотро назорат менамудам ва ин аввалин шиносоии ман бо бахши бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шумор мерафт. Пас аз ин, бӯҳрони COVID-19 ва тағйирот дар сохтори саноатдорони ташкилот ба амал омад ва ман соли 2021 бори дигар пешниҳоди омадан ба Тоҷикистон ва дар вазифаи директори генералӣ ё худ раиси раёсати ташкилот сарварӣ намудани “Имон Интернетшнл”-ро дарёфт кардам. Яъне, ман аллакай бо бозори бонкии Тоҷикистон хеле хуб ошно ҳастам. Агар доир ба фарқияти он аз бозорҳои бонкии дигар мамлакатҳо сухан ронем, пас ман метавонам якҷанд омилҳоро қайд намоям:

- сатҳи баланди ҳисоббаробарсозии нақдӣ, инчунин қарзидиҳӣ дар шакли нақдӣ. Қариб ҳамаи муштариёни бахши чакана ва хурд, афзалиятро ба маблағгузорӣ бо пули нақд медиҳанд. Дар дигар мамлакатҳое, ки ман қабл аз ин кор мекардам, сатҳи қарзидиҳии ғайринақдӣ ва ҳисоббаробарсозии ғайринақдӣ дар бахшҳои мазкур хеле баландтар аст.

- рақобати баланд ва муборизаи хеле ғаёли ташкилотҳои молиявӣ барои муштариҳои пардохтпазир. Дар Тоҷикистон хеле ташкилотҳои молиявии зиёд дар бахшҳои чакана, микро ва хурду миёна фаъолият мекунаанд.

- вобаста ба хусусиятҳои иқтисодиёти мамлакат, қисми зиёди тижорати бонкӣ дар бахши кишоварзӣ ҷамъ омадааст, ки ин ба души низом хавфҳои иловагиро зам мекунад.

■ Фаъолияти ҚСП ТАҚХ «Имон Интернетшнл» аз ибтидои кор барои бароварда сохтани ниёзҳои бонувон ба маблағгузорӣ ва хизматрасониҳои бонкӣ равона шуда буд. Оё ҳоло низ ҳамин тавр аст?

- Бале, қарзидиҳӣ ба занҳои соҳибкор дар гузашта яке аз самтҳои афзалиятноки фаъолияти ташкилоти мо ба шумор мерафт. Ҳамчунин, дар оянда низ ин самт, самти барои мо афзалиятнок ба шумор рафта, дар қатори дигар ҳадафҳо дар стратегияи рушди ташкилоти мо барои солҳои 2022-2026 дохил шудааст. Мо тасмим дорем, ки ҳиссаи занҳоро дар сандуқи қарзии ташкилот аз 38% то 45% баланд бардорем.

■ Ҳоло барои занони соҳибкор чӣ имтиёзҳои зимни гирифтани қарзҳо ва ё истифода аз хизматрасониҳои дигари бонкӣ вучуд доранд?

- Мо кӯшиш менамоем, ки дар тамоми барномаҳои маблағгузори соҳибкорию занон, ки аз тарафи сармоягузори байналмилалӣ пешниҳод мегардад, ширкат намоем. Дар моҳи сентябри соли 2021 “Имон Интернетшнл” аллакай бори дувум бо БАТР дар доираи лоиҳаи осиеи марказии “Зан дар тижорат” (Central Asia Women in Business Program) созишнома баст. Дар доираи созишномаи мазкур мо як қисми маблағгузорию дар ҳаҷми 1 млн. доллари ИМА гирифтём, ки он аллакай бомуваффақият азхуд карда шуд. Мо инчунин дар доираи лоиҳаи Бонки ҷаҳонӣ бо номи “Маблағгузорию иловагии лоиҳаи тижоратикунонии соҳаи кишоварзӣ” бо Вазорати молияи Тоҷикистон ҳамкорӣ дорем. Дар доираи лоиҳаи мазкур, мо лоиҳаҳои оғози тижорати занони соҳибкор (старт-ап), ҷавонони то 30-сола ва шахсони имконияташон маҳдудро маблағгузорӣ мекунем. Маблағгузорию мазкур пешниҳоди қарз ва грант ба он, ба андозаи то 50%-ро (маблағи умумии қарз ва грант то 20 000 доллари ИМА) дар назар дорад. Маблағи лоиҳа 3 миллион доллари ИМА-ро ташкил медиҳад, ки 1 миллион доллари он грант мебошад. Илова бар ин, мо бо ташкилотҳои байналмилалӣ, аз қабили Эътилофи молиявии занон (Financial Alliance for Women) фаъолона ҳамкорӣ дорем ва инчунин иштирокчиҳои фаъоли барномаҳои Менторинг (Mentoring program) ва академияи Ол Старз (All-Stars Academy) ҳастем. Дар робита ба ин, мо барои занон тренингиҳои омӯзишӣ гузаронида, пайваста маҳсулотҳои нави маҳсулгардонидашударо барои ин кишри муштариён омода мекунем, бо пешниҳодҳои махсус

маъракаи маркетинг ва ғайра мегузаронем.

❑ **Дар айнаи замон дар Тоҷикистон барои паст кардани фоизи қарзҳо, дастрас намудани маблағгузориҳо ва зиёд кардани маблағи қарзҳои дарозмуҳлат ба соҳаҳои иқтисодиёт, бахусус ба соҳибкории истеҳсоли талошҳо сурат гирифта истодаанд. Дар ин замина ташкилоти шумо чӣ қорҳоеро анҷом медиҳад?**

- Ченаки асосӣ барои паст кардани фоизҳо дар мамлакат – ин арзиши захираҳо барои ташкилотҳои молиявӣ мебошад. Мутаассифона, тӯли моҳҳои охир, бинобар ба амал омадани нооромиҳои геополитикӣ, арзиши захираҳои молиявӣ ҳам дар бозорҳои берунӣ (қарзҳои сармоягузoron ва кредитории байналмилалӣ, бо назардошти иловаи хароҷот барои хеджкунӣ ин маблағҳо) ва ҳам дар бозори дохилӣ (пасандозҳои мӯҳлатноки шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ) гаронтар гардид. Табиист, ки ин дар боло рафтани арзиши қарзҳо барои истеъмолкунандагони ниҳой таъсири худро расонд, аммо рақобат бо иштирокчиёни асосии бозори молиявӣ моро маҷбур ба он месозад, ки барои нигоҳдорӣ даромад (маржа) бидуни баланд бардоштани фоизҳо ва дар баъзе ҳолатҳо ҳатто бо паст кардани онҳо кӯшиш намоем. Инчунин қайд намудан зарур аст, ки “Имон Интернетшнл” ҳамкориро бо Фонди бозтамвил оғоз намуда аст, ки дар доираи барномаҳои он мо имкон пайдо намудем, ба муштариёни худ маблағгузориҳои арзонтарро пешниҳод намоем.

❑ **Барои гузаштан ба пардохтҳои ғайринақдӣ дар ҷумҳурӣ ва ҳавасманд сохтани мардум дар ин замина “Имон Интернетшнл” мо чӣ иқдомҳоеро рӯи даст гирифтааст?**

- Қадами асосии ташкилоти моро дар самти гузариш ба ҳисоббаробаркуниҳои ғайринақдӣ метавон чараёни ба қор андохтани ҳамени мобилии такмилшуда номид. Ҳоло дар тамоми мамлакат имкони ҳисоббаробаркуни тавассути QR-рамзҳо дар нуқтаҳои савдо фаъолона истифода мешавад ва мо низ дар ояндаи наздик ба ҳамаи муштариёни худ чунин намуди хизматрасониҳо пешниҳод

хоҳем кард. Илова бар ин, замимаи нави мобилии мо ба муштариён анҷом додани дигар ҳисоббаробаркуниҳои зиёди ғайринақдиро (хизматрасониҳои коммуналӣ, алоқаи мобилӣ ва ғайра) хеле осон мегардонад. Мо қорро дар самти пешниҳоди қорҳои пардохтӣ ба муштариёни худ, барои истифодаи онҳо дар ҳисоббаробарнамоиҳо дар мағозаҳо фаъолона идома медиҳем ва бо шумораи зиёди нуқтаҳои савдо дар эквайринг ҳамқорӣ намуда, лоиҳаҳои пардохти музди меҳнатро тараққӣ медиҳем.

❑ **Ташкилоти шумо барои беҳтар кардани дастрасии соҳибқорону кишоварзони ноҳияҳои дурдаст ба хизматрасониҳои бонкӣ, баланд бардоштани сатҳи маърифати молиявии аҳоли ва афзоиши эътимоди мардум ба низоми бонкӣ чӣ гуна саҳм гузошта истодааст?**

- Дар робита ба рушди дастрасӣ ба хизматрасониҳои бонкӣ дар ноҳияҳои дурдаст қайд намудан зарур аст, ки мо дорои шабакаи васеи бахшҳо ва марказҳои хизматрасонӣ ҳастем ва ин воқеан ба мо имконият медиҳад, ки дар аксари ноҳияҳо фаъолият намоем. Дар тамоми ҷунин минтақаҳои ҷумҳурӣ мо кӯшиш ба харҷ медиҳем, ки на танҳо шарикҳои молиявии соҳибқорону кишоварзон бошем, балки дар самти баланд бардоштани сатҳи саводнокии молиявӣ низ қорбарӣ намоем. Бо ин мақсад, барои муштариён мо мунтазам дарсҳои омӯзишӣ мегузaronем. Барои аз синни хурдсолӣ тарбия намудани боварӣ нисбат ба низоми бонкӣ, ба дарсҳои омӯзишӣ мактаббачагонро ҷалб менамоем. Дарсҳои омӯзишӣ ҳам аз ҷониби қоршиносони қарзии мо ва ҳам аз ҷониби тренерҳои гузаронида мешаванд.

❑ **Тавре иттилоъ дорем, “Имон Интернетшнл” ба мизочон барои хариди манзил низ қарз пешниҳод мекунад. Ин хизматрасонӣ бештар ба кадом қишри аҳоли пешниҳод мешавад ва оё дар ин самт ба ғуруҳҳои камбизоати аҳоли имтиёз дода мешавад?**

- Дар доираи лоиҳаи маблағгузориҳои манзилии Бонки Олмони Рушд (KfW Housing Finance), мо қарзқоро барои харидорӣ, соҳмон ва таъмири манзил дар деҳот ба марду-

ми сатҳи даромаднокиашон паст пешниҳод менамоям (мо муштариёро аз шаҳрҳои Хучанд ва Душанбе маблағгузори намекунем). Шартҳои ҳатмии иштироки муштарӣ дар лоиҳаи мазкур, на зиёдтар аз 1500 сомони будани даромад ба як аъзои оила мебошад. Лоиҳаи мазкур дар 2 марҳила амалӣ карда мешавад. Маблағи умумии лоиҳа дар марҳилаи аввал 1,75 миллион евро ва дар марҳилаи дуюм 2 миллион евро мебошад. Мо ин захираҳоро аллакай азхуд кардем ва ҳоло қарзҳоро ба муштариёро аз ҳисоби маблағҳои худӣ ва аз ҳисоби пардохтҳои муштариёро пешниҳод намуда истодаем.

❑ Ташкилоти шумо барои афзоиши ҳаҷми пасандозу амонатҳои шаҳрвандон чӣ қорҳоро анҷом медиҳад?

– Масъалаи афзоиш додани ҳаҷми пасандозу амонатҳои аҳоли яке аз масъалаҳои асосии татбиқи Стратегияи рушди мо ба шумор меравад. Амонатҳои муҳлатнок, бақияи суратҳисобҳои қорӣ ва қортҳои пардохтӣ – ин захираи асосӣ барои маблағгузори минбаъдаи иқтисодӣ кишвар мебошад. Барои ноил шудан ба ин ҳадаф, мо фаъолона маҳсулоти амонатии хеле тағйирпазирро пешниҳод менамоям, маърақаҳои маркетингӣ мегузаронем, ба муштариёро имкони пур кардани суратҳисобҳои амонатии худро фароҳам меорем ва инчунин онҳоро барои қойгир кардани маблағҳои муваққатан озод дар ҳисобҳои бонкии дархостӣ ҳавасманд мегардонем.

❑ Аз ҷиҳати ҷалб кардани сармояи хориҷӣ дар солҳои пеш «Имон Интернетшнл» дар байни ташкилотҳои қарзӣ пешсаф буд. Феълан ин самти фаъолият чӣ гуна аст ва оё ҳоло ҳам ҷалби сармояи мустақим дар ташкилоти шумо дар авлавият қарор дорад?

– Дар соли 2021 дар сохтори саҳомони «Имон Интернетшнл» тағйирот ба амал омад. Якҷанд саҳомони байналмилалӣ (Микро Капитал, БАТР, ФМО) тасмим гирифтанд, ки ҳиссаи худ дар сармояро бо роҳи харидорӣ намудани саҳмияҳои саҳмдори маҳаллӣ афзоиш диҳанд. Ин боиси ворид шудани сармояи мустақим ба ташкилот ва зиёд шудани имкониятҳои ҳамкорӣ бо як қатор

институтҳои байналмилалӣ молиявӣ, ки маблағгузори дарозмуддат пешниҳод менамоянд, гардид. Дар айни замон, воқеан нисфи захираҳои ташкилот ба таври дарозмуддат аз хориҷи кишвар ҷалб шуда истодааст. Ин самт барои мо хеле муҳим аст ва дар солҳои оянда низ ҳамчун самти афзалиятнок боқӣ хоҳад монд.

❑ Тавре маълум аст, «Имон Интернетшнл» бо «маблағгузори сабз» низ сару қор дорад. Дар ин самт шумо қадом соҳаҳои иқтисоди кишварро маблағгузори менамояд?

– Ташкилоти мо аз рӯи барномаҳои «маблағгузори сабз» муддати тӯлонист, ки қор мекунад. Тирамоҳи соли 2021 мо дар доираи барномаи GEFF аз БАТР ба маблағи 3 миллион доллари ИМА маблағгузори ҷалб намудем. Лоиҳаи мазкур маблағгузори занҷираҳои арзиш дар соҳаи кишоварзиро бо пешниҳоди грантҳо дар ҳаҷми 20-30% аз маблағи қарзро (маблағи умумии грант 660000 доллари ИМА) пешбинӣ менамояд.

Моҳи майи соли қорӣ мо ҳамаи маблағҳоро бомуваффақият ба муштариёро худ пешниҳод кардем ва тасмим дорем, ки дар охири моҳи август боз як қисми (транши) маблағгузори дар доираи барномаи GEFF аз БАТР ҷалб намоем ва маблағгузори ин самтро фаъолона идома диҳем.

Ташкилоти «Имон Интернетшнл» инчунин лоиҳаи «маблағгузори сабз»-ро дар якҷоягӣ бо Бонки осиёи рушд (ADB) ва Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ кард. Маблағи умумии лоиҳаи мазкур 4,4 миллион доллари ИМА-ро ташкил дод. Маблағҳои лоиҳа бомуваффақият истифода бурда шуданд ва муштариёро зиёди мо тавонистанд, ки дар доираи ин лоиҳа модернизатсияи экологии тиҷорати худро анҷом диҳанд.

❑ ҚСП ТАҚХ «Имон Интернетшнл» барои дастгирии табақаҳои ниёзманди аҳоли чӣ иқдомҳоро рӯи даст мегирад?

– Умуман, бояд бигӯям, ки фаъолияти «Имон Интернетшнл» ба дастгирии аҳолии қамдаромад нигаронида шудааст. Аз ин рӯ, мо барои дарёфти захираҳои нисбатан арзонтар барои минбаъд бо нархи дастрас пешниҳод

намудани он ба аҳоли, бо ташкилотҳои байналмилалӣ ҳамкорӣ мекунем. Дар баробари маблағгузорӣ намудан, мо ҳамеша масъулияти иҷтимоии хеш ва кумак ба муштариёро дар назар дорем: дар ташкилот муҳандис-сохтмончиён (ба муштариёне, ки қарзи манзилӣ мегиранд, сметаи хароҷотиро тартиб медиҳанд, нақшаи сохтмонро таҳия мекунанд, ба муштариён машварат медиҳанд) ва мушовирони кишоварзӣ (ба муштариён машваратҳои кишоварзӣ пешниҳод мекунанд, дар ҷамоатҳо ва ё дар идораҳои ташкилот агро-тренингҳо мегузаронанд) кор мекунанд. Ҳамаи ин аз ҷониби мо, албатта ба таври ройгон анҷом дода мешавад. Барои занон мо семинарҳои “Зан дар тижорат”-ро мегузаронем, ки бо ин роҳ онҳо натавонанд дар семинар иштирок мекунанд, балки ҳамчунин бо дигар занони соҳибкор муоширати хуб низ анҷом медиҳанд.

Ҳамчунин қайд намудан зарур аст, ки қарзҳо ба аҳолии камдаромад бегарав, дар асоси боварӣ пешниҳод карда мешаванд.

❑ Оё ташкилоти шумо бахшида ба “Солҳои рушди саноат” эълон шудани солҳои 2022-2026 барномаҳои вижа дорад?

- Мо бо Бонки Олмании Рушд (KfW) дар доираи лоиҳаи Маблағгузории занҷираи арзиши иловашуда дар деҳот ҳамкорӣ дорем. Маблағи лоиҳаи мазкур 2 миллион евро ро ташкил медиҳад ва ба наздикӣ он оғоз меёбад. Ҳадафи барнома ба таҳкими соҳаи кишоварзӣ ва таъмини рушди устувори қарздиҳии кишоварзӣ ба корхонаҳои хурду миёна, ки дар соҳаи кишоварзӣ фаъол ҳастанд, нигаронида шудааст.

❑ Шумо дар оянда мавқеи «Имон Интернетшнл»-ро дар бозори бонкии кишвар дар кадом сатҳ мебинед? Ва умуман нақшаи Шумо дар ин самт аз чӣ иборат аст? Оё эҳтимолияти ба бонк табдилёбии ЦСП ТАҚХ «Имон Интернетшнл» вучуд дорад?

- Ба андешаи ман, бозори бонкии Тоҷикистон ба таври муназзам рушд мекунад ва раванди рақамишавии он давом ёфта истодааст. Ҳамаи ташкилотҳои молиявӣ дар ин самт фаъолона кор карда истодаанд, ба бозор маҳсулотҳои нав мебароранд ва ба хизматра-

сонии фосилавӣ гузашта истодаанд. “Имон Интернетшнл”, низ ҳамчун яке аз бузургтарин ташкилотҳои маблағгузории хурд дар ҳамин самт ҳаракат дорад. Мо платформаи ТИ-и худро такмил намуда, бонкдории нави мобилиро ба истифода қарор додем ва хизматрасонии фосилавӣ ба муштариёро беҳтар месозем. Дар мавриди аз ТАҚХ ба Бонк табдил додани ташкилоти мо, қайд кардан зарур аст, ки ҳоло ба гирифтани иҷозатномаи бонкӣ омодагӣ дида истодаем, зеро ин ҳам яке аз ҳадафҳои стратегии ташкилоти мо ба шумор меравад. Мо бояд аз раванди хеле мураккаби пуррасозии ҳуҷҷатҳои ҳуқуқӣ, омӯзиши иловагии кормандон ва оптимизатсияи алгоритмҳои дохилии кор тибқи талаботҳои ҳатмии БМТ ва ғайра гузарем. Мо умедвор ҳастем, ки дар сурати ташкили дурусти раванди табдилдиҳӣ ва дастгирии Бонки миллии Тоҷикистон дар ояндаи наздик дар бозори молиявӣ кишвар боз як бонки дигар пайдо хоҳад гашт.

❑ Дар низоми бонкии Тоҷикистон бонкҳо ва муассисаҳои қарзии зиёде фаъолият доранд. Ҳамчун мутахассиси варзидаи соҳа ҷиҳати боз ҳам беҳтар кардани фаъолияти ташкилотҳои қарзии ҷумҳурий ба роҳбарони онҳо чӣ маслиҳат медиҳед?

- Маслиҳат доданро дӯст намендорам, аммо ба назарам, кулли роҳбарони ташкилотҳои қарзии кишвари мо бояд тӯли 24/7/365 доир ба беҳтар кардани сифати хизматрасонӣ ба муштариён ва фароҳам овардани шароити харҷи мусоидтар барои хизматрасонии онҳо андеша намоянд. Итминон дорам, ки ба ин дастовард имрӯз на танҳо аз ҳисоби доштани идораҳои калон ва қулай, балки пеш аз ҳама бо қулайии ТИ-замимаҳо, фаврияти хизматрасонӣ, муназзамӣ ва шаффофияти номгӯи маҳсулот ва кормандони ба хизматрасонии муштариён нигаронидашуда ноил шудан мумкин аст. Боварӣ дорам, ки ояндаи низоми бонкии Тоҷикистон ба ҳамин тарзи фаъолият асос хоҳад ёфт.

*Мусоҳиб:
Аслам Мӯминов,
“БТЧ”.*

Кредит ё қарз, ташкilotи кредитӣ ё ташкilotи қарзӣ?

Яке аз омилҳои рушди бонкдорӣ дар ҳама давлат таъмини механизми дурусти танзими ҳуқуқии фаъолияти он мебошад. Дар ҷумҳурии мо бо ин мақсад санадҳои зиёди меъёрии ҳуқуқӣ қабул шудаанд, вале дар истифодаи бамаврид ва дурусти истилоҳҳои соҳаи бонкдорӣ ва дарку маънидодкунии он то ҳанӯз баъзе мушкилот вучуд дорад. Бахусус яке аз ин мушкилот тартиби дурусти истифодаи истилоҳҳои муосири соҳа мебошад, ки баъзан тарҷумаи носоҳеҳи он ба забони тоҷикӣ боиси коста шудани мазмунӣ он гардидааст.

Ассосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар яке аз паёмҳои худ ба Парлумони кишвар чунин таъкид намуданд: **“Рушди соҳаҳои воқеии иқтисодиёт, фаъолнокии бахши хусусӣ ва гардиши савдои хориҷӣ аз низоми бонкӣ вобаста мебошад, вале то ҳанӯз дар самти татбиқи сиёсати пулию қарзӣ, солим-гардони низоми бонкӣ ва пешниҳоди қарзҳои даст-расу дарозмуддат мушкилоти зиёди ҳалталаб боқӣ мемонад”**[1].

■ Шӯҳратпур Муҳаммадйусуф, аспиранти соли 3-юми донишқадаи ҳуқуқшиносии Донишгоҳи дӯстии халқҳои Россия.

Забон аз ҷумлаи рукнҳои асосӣ ва бунёдии ҳар миллат мебошад. Забони тоҷикӣ бойтарин забон дар байни халқҳои минтақа ва ҷаҳон махсуб мегардад, зеро бо ин забон бештар аз ҳама асарҳои оламшумули бузургони мо дар тӯли асрҳо таълиф шудаанд. Дар шароити кунунӣ бинобар омилҳои ҷаҳонишавӣ ва ташаккули технологияҳои муосир, аз забонҳои гуногун истилоҳҳои мухталиф ба фонди луғавии забони тоҷикӣ ворид шуда истодаанд. Ба хотири пок нигоҳ доштани забони тоҷикӣ баъзе кӯшишҳо анҷом дода шуда, яқчанд истилоҳот ба забони тоҷикӣ тарҷума гар-

■ Ҷадвали 1

№	Шартномаи қарз	Шартномаи кредит
1.	Шакли шартнома	
	Агар маблағи қарз аз 20 нишондиҳанда камтар бошад ва тарафҳо шахси воқеи бошанд, метавонад шифоҳӣ бошад.	Ҳамеша хаттӣ баста мешавад.
2.	Таркиби субъективии шартнома	
	Ҳама субъектони ҳуқуқӣ-граждани метавонанд тарафҳои шартнома бошанд.	Як тарафи шартнома танҳо бонк ё дигар ташкилотҳои кредитӣ.
3.	Лаҳзаи басташуда эътироф кардани шартнома	
	Аз лаҳзаи супоридани маблағи қарз аз қарздиҳанда ба қарзгиранда. Шартнома реалӣ мебошад.	Аз лаҳзаи бастани шартномаи кредит. Шартнома консенсуалӣ мебошад.
4.	Қаноатмандгардонии мутақобила ва манфиатҳои молиявии тарафҳо	
	Шартнома метавонад муздноқ (дар шакли фоиз ё пардохти иловагӣ) ё бемуздро яъне бефоиз бошад.	Шартнома ҳамеша муздноқ, яъне бо фоиз мебошад.
5.	Предмети шартнома	
	Маблағи пулӣ ва дигар ашёи ғайриистеъмоли (ашёи бо нишони навъ муайяншаванда).	Танҳо маблағи пулӣ дар андоза ва ашёи муайяншуда.

дидаанд. Вале чунин тарҷума на ҳамеша мазмуни аслии истилоҳи муайянро ифода менамояд. Яке аз маъмултарин истилоҳҳои соҳаи бонкдорӣ Тоҷикистон дида мешаванд, ин “қарз” ва “ташкилоти қарзӣ” мебошанд ва аксаран ба ҷои истилоҳҳои “кредит” ва “ташкилоти кредитӣ” истифода мешаванд. Тавре дида мешавад, кредит ба забони тоҷикӣ қарз тарҷума шудааст ва дар санадҳои ҳуқуқии кишвар ба ҷои калимаи кредит калимаи қарз омадааст. Дар баробари ин, кредит ва қарз калимаҳои ҳаммаъно (синоним) муқаррар шудаанд. Ба андешаи мо, дурустии тарҷума ва истифодаи ин истилоҳотро тавсиф ва таҳлил намудан зарур аст.

Нахуст бояд таъкид намуд, ки кредит аз қарз фарқ мекунад ва ин фарқиатро ҳамаи олимони соҳаи ҳуқуқшиносӣ бо як овоз ҷонибдорӣ менамоянд. Фарқиати кредит аз қарз то ҷое равшан аст, ки мо

ҳатто ба тавсифи амиқи он намередозем, вале якҷанд нуқтаи муҳимро роҷеъ ба ин масъала мисол меорем. Дар Кодекси граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон (минбаъд, КГ ҚТ), шартномаи қарз (м. 827) ва шартномаи кредит (м. 839) дар моддаҳои алоҳида ҳамчун шартномаҳои алоҳида муқаррар карда шудаанд. Яъне фарқиати қарзро аз кредит

Дар шароити кунунӣ бинобар омилҳои ҷаҳонишавӣ ва ташаккули технологияҳои муосир, аз забонҳои гуногун истилоҳҳои мухталиф ба фонди луғавии забони тоҷикӣ ворид шуда истодаанд.

КГ ҚТ тасдиқ менамояд. Дар асоси моддаҳои номбурдаи КГ ҚТ ва умуман боби 40 ҳамин кодекс ба тариқи возеҳ фарқиати зерини қарзро аз кредит муайян сохтан мумкин аст. (Ҷадвали 1)

Ҳамчунин бояд эътироф намуд, ки қарз ва кредит ба ҳам монандӣ ва умумиятҳои низ доранд. Ҳам қарз ва ҳам кредит ўҳдадорӣҳои пулӣ маҳсуб гардида, қарз ва кредит бо пешниҳоди маблағи пулӣ аз як тараф ба тарафи дигар бо шартҳои дар муҳлати муқарраргардида ва ба андозаи дахлдор баргардонидан асос меёбад. Аммо ин монандӣ ҳеҷ гоҳ маънои як будани ин ду мафҳумро надорад. Ин мафҳумҳо ба ҳам монанданд, аммо аз якдигар фарқ доранд, яъне гуногунанд.

Барои ба таври васеъ возеҳ нишон додани андешаи зикргардида, тарҷумаи кредит ва қарзро бо ду забони баёналмилалӣ ва забони тоҷикӣ дар шакли

■ Ҷадвали 2

№	Бо забони русӣ	Бо забони англисӣ	Бо забони тоҷикӣ	Эзоҳ
1.	Кредит	Credit	Кредит	Бояд таъкид сохт, ки дар аксарияти санадҳои ҳуқуқӣ ба ҷои калимаи “кредит” калимаи “қарз” омадааст
2.	Заём	Loan	Қарз	

ҷадвал ифода менамоям.
(Ҷадвали 2)

Тавре мебинем, кредит дар ҳар се забони зикршуда дар асл якзайл ва бидуни тарҷума ифода ёфтааст. Қарз тарҷума намудани кредит тавре дар ин ҷадвал нишон дода шудааст, хато аст, зеро агар мо баръакс калимаи “қарз”-ро ба забони русӣ тарҷума намоем, он на “кредит,” балки “заём” тарҷума мешавад. Ҳол он ки калимаи “кредит”-ро аз матни забони русӣ, дар матни бо забони тоҷикии санадҳои меъёрии ҳуқуқии кишвар “қарз” тарҷума шудааст.

Ба ғайр аз ин, дар матни тоҷикии санадҳои қонунгузорӣ, аз ҷумла дар қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи фаъолияти бонкӣ” аз 19 майи соли 2009, № 524; “Дар бораи барҳамдиҳии ташкилотҳои қарзӣ” аз 28 июни соли 2011, № 719; “Дар бораи Бонки миллии Тоҷикистон” аз 28 июни соли 2011 № 722; “Дар бораи ташкилотҳои маблағгузори хурд” аз 16 апрели соли 2012, № 816; “Дар бораи иттифоқҳои қарзӣ” аз 19 март соли 2013, № 942; “Дар бораи фаъолияти бонкии исломӣ” аз 26 июли соли 2014, № 1108 бар хилофи муқаррароти КГ ҚТ ва

“

Ҳам қарз ва ҳам кредит ўҳдадориҳои пулӣ махсуб гардида, қарз ва кредит бо пешниҳоди маблағи пули аз як тараф ба тарафи дигар бо шартҳои дар мўҳлати муқарраргардида ва ба андозаи дахлдор баргардонидан асос меёбад.

”

нуқтаи собитшуда дар илми ҳуқуқшиносӣ ба ҷои калимаи кредит калимаи қарз зикр шудааст ё дар шакли “кредит (қарз) ё қарз (кредит)” муқаррар шудааст, ки гӯё қарз ва кредит як маъноро ифода менамоянд. Вале дар асл чунин нест. Бояд таъкид намуд, ки дар матни русии ин санадҳо калимаи “кредит” дуруст истифода шудааст на “заём” яъне “қарз”. Чунин вазъ дар матни тоҷикии чунин санадҳои Бонки миллии Тоҷикистон низ ба назар мерасанд: Дастурамали № 199

“Дар бораи тартиби додани қарзи хурд дар ташкилотҳои маблағгузори хурд”; Дастурамали №195 “Дар бораи кор бо қарзҳо дар Бонки миллии Тоҷикистон”.

Гузашта аз ин, дар матни тоҷикии санадҳои меъёрии ҳуқуқии кишвар кредит ва қарз дар аксарият санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ҳамчун як мафҳум муқаррар шудаанд, дар заминаи он истилоҳи “ташкilotи қарзӣ” ба ҷои шакли дурусти он “ташкilotи кредитӣ” муқаррар шудааст. Ҷиҳати ба таври возеҳ нишон додани ин масъала фарқияти ибораҳои “ташкilotи қарзӣ” ва “ташкilotи кредитӣ”-ро дар шакли ҷадвал нишон медиҳем.
(Ҷадвали 3)

Бо мақсади таъкид намудани аҳамияти дуруст истифода бурдани истилоҳҳои ҳуқуқӣ ва таъсири он ба ташаккули илми ҳуқуқшиносии ватанӣ ва сифати қонунгузори кишвар бояд ба ёд орем, ки замоне атрофи калимаи “конститутсия” ва тарҷумаи он ба “сарқонун” бахсҳои зиёде дар фазои илми ҳуқуқшиносии ҷумҳурий доман гирифта буд. Аммо билохира, дар охири тағйироту иловаҳо ба Конститутсия Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 22 майи соли 2016 калимаи “сарқонун” аз он гирифта шуд.

■ Ҷадвали 3

№	Бо забони русӣ	Бо забони англисӣ	Бо забони тоҷикӣ	Эзоҳ
1.	Кредитная организация	Credit organisation	Ташкилоти кредитӣ	Бояд таъкид сохт, ки дар аксарият санадҳои ҳуқуқӣ ба ҷои ибораи “ташкилоти кредитӣ” ибораи “ташкилоти қарзӣ” муқаррар шудааст
2.	Заемная организация	Loan organisation	Ташкилоти қарзӣ	

Ба ғайр аз ин, ба ҳамагон маълум аст, ки калимаи “банк” (аз калимаи фаронсавии «banque» ва итолёвии «banka ё banco» - миз, мизи мубодилавӣ) низ калимаи иқтибосӣ буда, бидуни тарҷума ба фонди луғавии забони тоҷикӣ ворид шудааст. Ва имрӯз ҳама банкҳо дар кишвар, аз ҷумла Бонки миллии Тоҷикистон низ банк номида мешаванд, пас чаро

калимаю ибораи “кредит” ва “ташкилоти кредитӣ” низ бидуни тарҷума ба фонди луғавии забони тоҷикӣ ворид нашавад. Тавре дар таҳлили боло дида шуд, қарз тарҷума кардани калимаи кредит саҳеҳ нест, ҳамчуноне, ки ташкилоти қарзӣ номидани ташкилоти кредитӣ чандон дуруст ба назар наме-расад.

Ва ниҳоят дар қисмати хулосаи мақола гуфтанием, ки бо мақсади баланд бардоштани мазмун ва шакли сифати қонунгузори кишвар моро зарур аст, ба забони қонунгузорӣ аҳамияти хос зоҳир намоем ва истилоҳҳои соҳаро дар матни қонунгузори кишвар дуруст муқаррар кунем.

Адабиёт:

1. Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон «Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии ҷумҳурӣ» аз 21. 12. 2021 сол [Маводи электронӣ]. URL: <http://president.tj/node/27417> (санаи муроҷиат: 10. 05. 2022 с.).
2. Конституция Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 06.11.1994. бо тағироту иловагиҳо аз 26 сентябри соли 1999, 22 июни соли 2003 ва 22 майи соли 2016. [Маводи электронӣ]. URL: <http://mmk.tj/legislation> (санаи муроҷиат: 20. 09. 2018 с.).
3. Кодекси граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон (қисми 2) аз 11 декабри соли 1999, № 884; [Маводи электронӣ]. URL: <http://ncz.tj/legislation> (санаи муроҷиат: 10. 03. 2020 с.).
4. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи фаъолияти банкі” аз 19 майи соли 2009, № 524; [Маводи электронӣ]. URL: <http://ncz.tj/legislation> (санаи муроҷиат: 10. 03. 2020 с.).
5. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи барҳамдиҳии ташкилоҳои қарзӣ” аз 28 июни соли 2011, № 719; [Маводи электронӣ]. URL: <http://ncz.tj/legislation> (санаи муроҷиат: 10. 03. 2020 с.).
6. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Бонки миллии Тоҷикистон” аз 28 июни соли 2011 № 722; [Маводи электронӣ]. URL: <http://ncz.tj/legislation> (санаи муроҷиат: 10. 03. 2020 с.).
7. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи ташкилотҳои маблағгузори хурд” аз 16 апрели соли 2012, № 816; [Маводи электронӣ]. URL: <http://ncz.tj/legislation> (санаи муроҷиат: 10. 03. 2020 с.).
8. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи иттифоқҳои қарзӣ” аз 19 марти соли 2013, № 942; [Маводи электронӣ]. URL: <http://ncz.tj/legislation> (санаи муроҷиат: 10. 03. 2020 с.).
9. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи фаъолияти бонки исломӣ” аз 26 июли соли 2014, № 1108; [Маводи электронӣ]. URL: <http://ncz.tj/legislation> (санаи муроҷиат: 10. 03. 2020 с.).
10. Дастурамали №195 “Дар бораи кор бо қарзҳо дар Бонки миллии Тоҷикистон” [Маводи электронӣ]. URL: <https://nbt.tj/tj/normative/> (санаи муроҷиат: 10. 03. 2020 с.).
11. Дастурамали № 199 “Дар бораи тартиби додани қарзи хурд дар ташкилотҳои маблағгузори хурд” [Маводи электронӣ]. URL: https://nbt.tj/upload/iblock/e07/ins_199_tj.pdf (санаи муроҷиат: 10. 03. 2020 с.).

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ
ДАР СЕМОҲАИ ЯКУМИ СОЛИ 2022

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВИИ КИШВАР ДАР СЕМОҲАИ ЯКУМИ СОЛИ 2022 (ҲАЗОР СОМОНӢ)			❑ ДОРОИҶО	
НОМӢИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ	1/2022	1/2021	Тағйирот (сомонӣ)	Тағйирот (бо фоиз)
ҚСП ТС "Суғуртаи аввалини миллӣ"	234 334,3	196 393,1	37 941,2	19,3%
ҚСДММ "Спитамен Суғурта"	104 406,7	101 472,5	2 934,2	2,9%
КВД "Тоҷиксуғурта"	51 626,8	50 805,3	821,5	1,6%
ҚДММ ТС "Бима"	42 727,2	30 841,4	11 885,8	38,5%
ҚСП ТС "Паймон Иншуренс"	38 960,8	12 000,0	26 960,8	3,2 мар.
ҚДММ ТС "Муин"	16 435,3	16 493,1	-57,8	-0,4%
ҚДММ "ДС суғурта"	11 018,2	9 952,8	1 065,4	10,7%
ҚДММ ТС "Боварӣ"	9 889,0	2 163,9	7 725,1	4,6 мар.
ҚДММ ТС "Меҳнат"	5 780,6	3 322,1	2 458,5	74,0%
ҚДММ "Суғуртаи асри 21"	3 479,1	9 039,0	-5 559,9	-61,5%
ҚДММ ТС "Итминон"	3 139,0	2 792,7	346,3	12,4%
ҚДММ "Эсхата Суғурта"	3 012,1	4 452,1	-1 440,0	-32,3%
ҚДММ ТС "Меҳрубон"	2 497,1	847,8	1 649,3	2,9 мар.
ҚДММ "Суғуртаи Шарқ"	2 171,9	2 419,3	-247,4	-10,2%
ҚСП ТС "Кафил"	2 047,0	1 995,0	52,0	2,6%
ҚДММ ТС "Такаффул"	2 014,9	498,4	1 516,5	4 мар.
ҚДММ "Суғуртаи Тоҷик ва Чин"	1 800,7	775,5	1 025,2	2,3 мар.
ҚДММ ТС "Сипаҳр"	1 649,4	2 043,5	-394,1	-19,3%
КВДС "Тоҷиксармоягузор"	0,0	32 208,8	-32 208,8	-100,0%
ҚДММ "МДСМ"	0,0	1 332,8	-1 332,8	-100,0%
Ҳамагӣ	536 990,1	481 849,1	55 141,0	11,4%

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВИИ КИШВАР ДАР СЕМОҲАИ ЯКУМИ СОЛИ 2022 (ҲАЗОР СОМОНӢ)			УҲДАДОРИҶО	
НОМӢИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВИЙ	I/2022	I/2021	Тағйирот (сомонӣ)	Тағйирот (бо фоиз)
ҚСП ТС "Суғуртаи аввалини миллӣ"	92 014,1	102 847,7	-10 833,6	-10,5%
КВД "Тоҷиксуғурта"	43 652,1	44 611,6	-959,5	-2,2%
ЧДММ ТС "Бима"	38 771,0	28 451,4	10 319,6	36,3%
ҚСП ТС "Паймон Иншуренс"	19 301,4	0,0	19 301,4	100,0%
ЧДММ ТС "Муин"	5 197,5	5 504,7	-307,2	-5,6%
ҚСДММ "Спитамен Суғурта"	5 013,5	5 192,6	-179,1	-3,4%
ЧДММ ТС "Боварӣ"	4 657,1	159,0	4 498,1	29,3 мар.
ЧДММ ТС "Меҳнат"	3 710,5	524,7	3 185,8	7,1 мар.
ЧДММ "ДС суғурта"	975,3	34,1	941,2	28,6 мар.
ЧДММ "Эсхата Суғурта"	789,7	2 304,0	-1 514,3	-65,7%
ЧДММ ТС "Итминон"	473,3	418,6	54,7	13,1%
ЧДММ "Суғуртаи асри 21"	110,7	90,0	20,7	23,0%
ЧДММ ТС "Сипаҳр"	60,5	24,0	36,5	2,5 мар.
ҚСП ТС "Кафил"	47,0	183,0	-136,0	-74,3%
ЧДММ "Суғуртаи Шарқ"	41,1	163,1	-122,0	-74,8%
ЧДММ ТС "Такаффул"	12,9	12,0	0,9	7,5%
ЧДММ "Суғуртаи Тоҷик ва Чин"	10,8	275,5	-264,7	-96,1%
КВДС "Тоҷиксармоягузор"	0,0	12 141,5	-12 141,5	-100,0%
ЧДММ ТС "Меҳрубон"	0,0	0,0	0,0	0,0%
ЧДММ "МДСМ"	0,0	1 289,7	-1 289,7	-100,0%
Ҳамагӣ	214 838,5	204 227,2	10 611,3	5,2%

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ
ДАР СЕМОҲАИ ЯКУМИ СОЛИ 2022

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВИИ КИШВАР ДАР СЕМОҲАИ ЯКУМИ СОЛИ 2022 (ҲАЗОР СОМОНӢ)			☑ САРМОЯ	
НОМГӢИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ	1/2022	1/2021	Тағйирот (сомонӣ)	Тағйирот (бо фоиз)
ҚСП ТС "Суғуртаи аввалини миллӣ"	142 320,2	93 545,4	48 774,8	52,1%
ҚСДММ "Спитамен Суғурта"	99 393,2	96 279,9	3 113,3	3,2%
ҚСП ТС "Паймон Иншуренс"	19 659,4	12 000,0	7 659,4	63,8%
ҚДММ ТС "Муин"	11 237,8	10 988,4	249,4	2,3%
ҚДММ "ДС суғурта"	10 042,9	9 918,7	124,2	1,3%
КВД "Тоҷиксуғурта"	7 974,7	6 193,7	1 781,0	28,8%
ҚДММ ТС "Боварӣ"	5 231,9	2 004,9	3 227,0	2,6 мар.
ҚДММ ТС "Бима"	3 956,2	2 390,0	1 566,2	65,5%
ҚДММ "Суғуртаи асри 21"	3 368,4	8 949,0	-5 580,6	-62,4%
ҚДММ ТС "Итминон"	2 665,7	2 374,1	291,6	12,3%
ҚДММ ТС "Меҳрубон"	2 497,1	847,8	1 649,3	2,9 мар.
ҚДММ "Эсхата Суғурта"	2 222,4	2 148,1	74,3	3,5%
ҚДММ "Суғуртаи Шарқ"	2 130,8	2 256,2	-125,4	-5,6%
ҚДММ ТС "Меҳнат"	2 070,1	2 797,4	-727,3	-26,0%
ҚДММ ТС "Такаффул"	2 002,0	486,0	1 516,0	4,1 мар.
ҚСП ТС "Кафил"	2 000,0	1 812,0	188,0	10,4%
ҚДММ "Суғуртаи Тоҷик ва Чин"	1 789,9	500,0	1 289,9	3,6 мар.
ҚДММ ТС "Сипаҳр"	1 588,9	2 019,5	-430,6	-21,3%
КВДС "Тоҷиксармоягузор"	0,0	20 067,3	-20 067,3	-100,0%
ҚДММ "МДСМ"	0,0	43,1	-43,1	-100,0%
Ҳамагӣ	322 151,6	277 621,5	44 530,1	16,0%

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВИИ КИШВАР ДАР СЕМОҲАИ ЯКУМИ СОЛИ 2022 (ҲАЗОР СОМОНӢ)			❑ ВОРИДОТИ МУКОФОТ	
НОМГӢИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВИ	I/2022	I/2021	Тағйирот (сомонӣ)	Тағйирот (бо фоиз)
ЧДММ ТС "Бима"	18 992,3	19 714,0	-721,7	-3,7%
ҚСП ТС "Суғуртаи аввалини миллӣ"	18 120,1	29 416,6	-11 296,5	-38,4%
КВД "Тоҷиксуғурта"	11 011,2	7 194,2	3 817,0	53,1%
ҚСП ТС "Паймон Иншуренс"	10 595,8	0,0	10 595,8	100,0%
ҚСДММ "Спитамен Суғурта"	2 735,8	427,4	2 308,4	6,4 мар.
ЧДММ ТС "Меҳнат"	1 486,3	625,9	860,4	2,4 мар.
ЧДММ ТС "Муин"	1 343,7	1 027,0	316,7	30,8%
ЧДММ ТС "Итминон"	397,3	422,3	-25,0	-5,9%
ЧДММ "ДС суғурта"	394,7	0,0	394,7	100,0%
ЧДММ "Суғуртаи асри 21"	126,6	106,6	20,0	18,8%
ЧДММ "Суғуртаи Тоҷик ва Чин"	150,0	512,5	-362,5	-70,7%
ЧДММ "Суғуртаи Шарқ"	59,0	99,4	-40,4	-40,6%
ЧДММ ТС "Боварӣ"	50,0	24,5	25,5	104,1%
ЧДММ ТС "Сипаҳр"	41,3	25,5	15,8	62,0%
ЧДММ "Эсхата Суғурта"	3,2	181,8	-178,6	-98,2%
КВДС "Тоҷиксармоягузор"	0,0	1 167,2	-1 167,2	-100,0%
ҚСП ТС "Кафил"	0,0	247,0	-247,0	-100,0%
ЧДММ ТС "Меҳрубон"	0,0	0,0	0,0	0,0%
ЧДММ ТС "Такаффул"	0,0	0,0	0,0	0,0%
ЧДММ "МДСМ"	0,0	543,9	-543,9	-100,0%
Ҳамагӣ	65 507,3	61 735,8	3 771,5	6,1%

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ
ДАР СЕМОҲАИ ЯКУМИ СОЛИ 2022

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВИИ КИШВАР ДАР СЕМОҲАИ ЯКУМИ СОЛИ 2022 (ҲАЗОР СОМОНӢ)			☐ ПАРДОХТ	
НОМГӢИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВӢ	I/2022	I/2021	Тағйирот (сомонӣ)	Тағйирот (бо фоиз)
ЧДММ ТС "Бима"	2 095,4	891,7	1 203,7	2,3 мар.
КВД "Тоҷиксуғурта"	1 370,2	1 286,0	84,2	6,5%
ҚСП ТС "Суғуртаи аввалини миллӣ"	438,0	539,7	-101,7	-18,8%
ЧДММ "ДС суғурта"	194,9	0,0	0,0	100,0%
ЧДММ ТС "Муин"	141,0	101,7	39,3	38,6%
ҚСП ТС "Паймон Иншуренс"	41,5	0,0	0,0	100,0%
ҚСДММ "Спитамен Суғурта"	25,8	20,7	5,1	24,6%
ЧДММ "Суғуртаи Тоҷик ва Чин"	19,6	0,0	19,6	100,0%
ЧДММ ТС "Итминон"	15,4	7,8	7,6	97,4%
ЧДММ "Суғуртаи асри 21"	10,2	0,0	10,2	100,0%
ЧДММ "Суғуртаи Шарқ"	9,3	5,1	4,2	82,4%
ЧДММ ТС "Меҳнат"	7,2	34,8	-27,6	-79,3%
ЧДММ ТС "Сипаҳр"	5,5	0,0	5,5	100,0%
КВДС "Тоҷиксармоягузор"	0,0	106,2	-106,2	-100,0%
ЧДММ "Эсхата Суғурта"	0,0	0,0	0,0	0,0%
ЧДММ ТС "Боварӣ"	0,0	0,0	0,0	0,0%
ЧДММ ТС "Меҳрубон"	0,0	0,0	0,0	0,0%
ҚСП ТС "Кафил"	0,0	0,0	0,0	0,0%
ЧДММ ТС "Такаффул"	0,0	0,0	0,0	0,0%
ЧДММ "МДСМ"	0,0	0,0	0,0	0,0%
Ҳамагӣ	4 374,0	2 993,7	1 380,3	46,1%

ҲИСОБОТИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВИИ КИШВАР ДАР СЕМОҲАИ ЯКУМИ СОЛИ 2022 (ҲАЗОР СОМОНӢ)			ШАРТНОМАҲО	
НОМГӢИ ТАШКИЛОТҲОИ СУҒУРТАВИЙ	I/2022	I/2021	Тағйирот (сомонӣ)	Тағйирот (бо фоиз)
ҚСП ТС "Суғуртаи аввалини миллӣ"	202 056	328 406	-126 350,0	-38,5%
КВД "Тоҷиксуғурта"	124 567	154 577	-30 010,0	-19,4%
ҚСП ТС "Паймон Иншуренс"	115 083	0	115 083,0	100,0%
ЧДММ ТС "Бима"	4 116	4 090	26,0	0,6%
ЧДММ ТС "Муин"	3 262	3 769	-507,0	-13,5%
ҚСДММ "Спитамен Суғурта"	2 901	329	2 572,0	8,8 мар.
ЧДММ "ДС суғурта"	1 093	0	1 093,0	100,0%
ЧДММ "Суғуртаи асри 21"	635	282	353,0	2,3 мар.
ЧДММ ТС "Итминон"	47	41	6,0	14,6%
ЧДММ ТС "Сипаҳр"	43	8	35,0	5,4 мар.
ЧДММ ТС "Меҳнат"	20	18	2,0	11,1%
ЧДММ "Суғуртаи Шарқ"	10	9	1,0	11,1%
ЧДММ "Эсхата Суғурта"	2	4	-2,0	-50,0%
ЧДММ "Суғуртаи Тоҷик ва Чин"	1	0	1,0	100,0%
КВДС "Тоҷиксармоягузор"	0	598	-598,0	-100,0%
ЧДММ ТС "Боварӣ"	0	2	-2,0	-100,0%
ЧДММ ТС "Меҳрубон"	0	0	0,0	0,0%
ҚСП ТС "Кафил"	0	1	-1,0	-100,0%
ЧДММ ТС "Такаффул"	0	0	0,0	0,0%
ЧДММ "МДСМ"	0	4	-4,0	-100,0%
Ҳамагӣ	453 836	492 138	-38 302,0	-7,8%

ИҚТИСОДИ БОЗОРҲОИ, КИ ДАР ҶАҲОН ҲАМЧУН ЯК НИЗОМИ НИСБАТАН САМАРАНОК ВА ФАРОГИР БА ШУМОРИ
МЕРАВАД, НОҚОМИҲОИ ЗИЁД ДОРАД, КИ ДАР ИН СУРАТ ДАВЛАТ БО ДАҲОЛАТИ ХУД ШИДДАТИ ОНҲОРО ПАСТ
НАМУДА, БА ИН ВАСИЛА УСТУВОРИИ МАКРОИҚТИСОДИВУ АДОЛАТИ ИҚТИМОИРО ТАЪМИН МЕКУНАД.

Самараи тадбирҳои зиддибуҳрони Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон

Ҷумҳурии Тоҷикистон дар раванди гузариш ба низоми иқтисоди бозорӣ қарор дошта, бо иқдоми дурандешона ва хирадмандонаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон сиёсати «дарҳои кушод»-ро пеш мебарад ва бо зиёда аз 110 кишварҳои ҷаҳон муносибатҳои иқтисодӣ тичоратиро идора дода истодааст.

Ҷумҳурии мо ҷузъи ҷудо-нашавандаи ҷомеаи ҷаҳонӣ буда, тағйирёбии вазъи сиёсӣ иқтисодии ҷаҳон, ноустувории низоми молиявӣ, низоҳои тичоратӣ, паҳншавии бемориҳои сироятӣ ва ҷорӣ шудани таҳримҳо нисбат ба кишварҳои шарикони тичоратии мо метавонанд ба рушди соҳаҳои алоҳидаи иқтисодиёти кишвар таъсири манфӣ расонанд.

Ҳамзамон иқтисоди бозорӣ, ки дар ҷаҳон ҳамчун як низоми нисбатан самаранок ва фарогир ба шумор меравад, ноқомҳои зиёд дорад, ки дар ин сурат давлат бо даҳлати худ шиддати онҳоро паст намуда, ба ин васила устувории макроиқтисодиву адолати иҷтимоиро таъмин мекунад.

Тибқи арзёбиҳо ва пешгӯиҳои Созмони милали мутаҳид, дар натиҷаи низоҳои тичоратӣ, таҳримҳои ҷорӣшуда, норасоии маҳсулоти озуқа ва вазъи баамаломата дар Украина шумораи гуруснагон дар ҷаҳон соли 2022-ум ба 220 млн. нафар мерасад¹.

Созмони ҷаҳонии савдо хушдор додааст, ки низо байни Россия ва Украина суръати рушди иқтисоди ҷаҳонро то 1,3 Ҷоиз дар соли 2022 коҳиш медиҳад, ки ин раванд ба суръати рушди иқтисодиёти

Восидиён Фарҳод Саъдулло, муовини Вазири рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон.

кишварҳои ҷаҳон дар алоҳидагӣ таъсир мерасонад. Тибқи таҳқиқотҳои ин созмони ҷаҳонӣ афзоиши маҷмӯи маҳсулоти ҷаҳонӣ дар соли 2022 ҳамагӣ 3,1-3,7 Ҷоизро ташкил медиҳад, ки сабаби коҳиш ёфтани он нисбати соли 2021 болоравии нархи маҳсулоти озуқа ва

коҳишёбии содирот ва воридоти маҳсулот дар сатҳи ҷаҳон мебошад².

Ҳазинаи байналмилалӣ ас-ҳор таъсири низоҳои низоми байни Россия ва Украинаро ба иқтисоди ҷаҳон таҳқиқ карда, таъкид менамояд, ки ҳолати мазкур ба болоравии нархи

маҳсулоти озуқа, сӯзишворӣ ва энергетикӣ таъсири манфӣ мерасонад, зеро 30 фоизи содироти маҳсулоти донӣ ва нафтӣ ба ин кишварҳо рост меояд.

Аз ҷама бештар иқтисодиёти кишварҳои минтақаи Африка, Америкаи Лотинӣ, Кавказ ва Осиёи Миёна чунин таъсирро эҳсос намуда, сатҳи беҳатарии озуқаворӣ ин кишварҳо коста мегардад⁵.

Вобаста ба ин тамоюлҳо дар кишвар аз ҷониби Ҳукумати ҷумҳурӣ тадбирҳои зарурӣ андешида мешаванд. Махсусан дар доираи фаъолияти Шӯрои миллии суботи молиявӣ гурӯҳи кории байниидоравӣ доимоамалкунанда оид ба ҳамоҳангсозии амалишавии сиёсати макроиқтисодӣ ва пешгирии таъсири хавфҳои эҳтимоли ба иқтисодиёти миллий, Гурӯҳи доимоамалкунандаи коршиносон оид ба такмили фишангҳои тарифию ғайритарифии савдои хориҷӣ, гурӯҳи кории байниидоравӣ оид ба гузаронидани таҳлил ва баҳодиҳии ҷараёни иҷроии барномаҳои соҳавӣ ва минтақавӣ ва Ситоди байниидоравӣ оид ба пешгирии таъсири хавфҳои эҳтимоли ба иқтисоди миллий, масъалаҳои рушди иқтисодиву иҷтимоӣ ва хавфҳои эҳтимоли мунтазам баррасӣ гардида, ҷиҳати ҳалли онҳо қарорҳои дахлдор қабул карда мешаванд.

Аз ҷумла, бо мақсади пешгирии таъсири омилҳои манфии беруна ба иқтисодиёти миллий ва таъмини рушди устувори иқтисодӣ дар доираи фаъолияти ситоди байниидоравӣ дар соли 2022 Нақшаи навбатии ҷорабиниҳои зиддибуҳронӣ таҳия гардида, мавриди амал қарор дорад.

Воридоти сармояи хориҷӣ ба иқтисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар солҳои 2008-2021

(млн. доллари ИМА)

Сол	Сармояи мустақим	Дигар намуди сармоягузориҳо	Ҷамағӣ
2008	425,6	563,5	989,1
2009	89,3	293,7	383,0
2010	230,9	228,2	459,1
2011	161,4	215,9	377,3
2012	391,3	458,8	850,1
2013	341,0	884,0	1 225,0
2014	377,4	531,8	909,2
2015	470,9	506,9	977,8
2016	434,2	408,4	842,6
2017	354,5	746,0	1 100,5
2018	326,8	317,7	644,5
2019	345,9	261,3	607,2
2020	162,5	265,9	428,4
2021	342,2	376,1	718,3
Ҷамъ	4 453,9	6 058,2	10 512,1

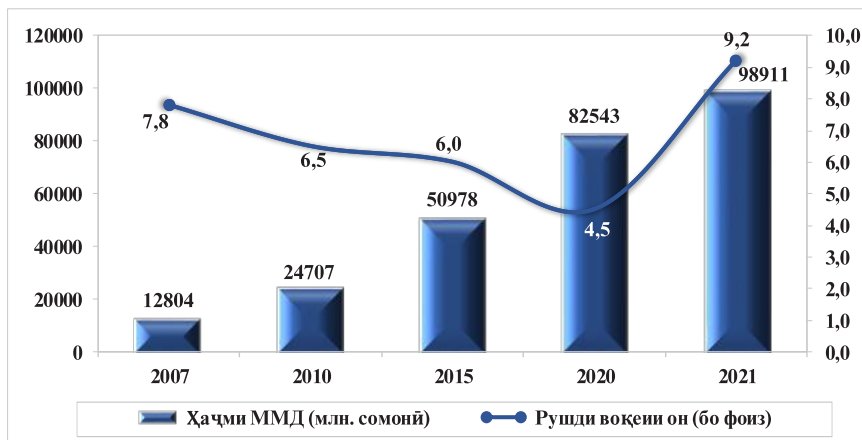
Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки тадбирҳои зиддибуҳронии Ҳукумати ҷумҳурӣ вобаста ба коҳиш додани таъсири омилҳои манфии беруна дар давоми солҳои 2008-2021 маҷмӯан барои рушди иҷтимоӣ иқтисодии кишвар тавассути ҷалби сармояи дохилию хориҷӣ ба соҳаҳои иқтисоди миллий, таъсиси коргоҳ ва корхонаҳои нави саноатӣ, барқарор намудани иқтидорҳои мавҷуда, ба шуғли доимӣ фаро гирифтани шахравандони кишвар, кам кардани таъсири ман-

фии омилҳои беруна ва бунёди иншооти иҷтимоӣ иқтисодӣ заминаи воқеӣ гузоштанд.

Дар солҳои 2008-2021 ба иқтисодиёти ҷумҳурӣ 10512,1 млн. доллари ИМА сармояи хориҷӣ, аз ҷумла 4453,69 млн. доллари ИМА сармояи мустақим ҷалб карда шудааст.

Дар натиҷа дар 15 соли охир рушди иқтисоди миллий ба ҳисоби миёна ҳамаасола 7 фоиз таъмин гардида, таваррум дар сатҳи миёна 6,9 фоиз нигоҳ дошта шуд.

Ҳаҷми номиналӣ ва рушди воқеии ММД дар солҳои 2007-2021

Бахусус нақшаи чорабиниҳо оид ба пешгири ва кам 10512,1 кардани таъсири хавфҳои эҳтимолии корона-вируси COVID-19 дар ҷаҳон ба иқтисодиёти миллӣ, ки аз 19 март соли 2020 тасдиқ ва мавриди амал қарор гирифт, имкон дод, ки иқтисоди Тоҷикистон дар байни кишварҳои минтақа аз таъсири манфии ин бемории сироятӣ камтар зарар бинад.

Бояд дар назар дошт, ки чунин нақшаҳои зиддибуҳронӣ дар кишварҳои ҷаҳон дертар қабул гардиданд. Аз ҷумла, дар Гурҷистон 24 апрели соли 2020, Қазоқистон 20 майи соли 2020 ва дар Қирғизистон 22 августи соли 2020 нақшаҳои зикршуда қабул карда шуданд..

Тадбирҳои зиддибуҳронӣ дар кишвар бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи пешгирии таъсири бемории сироятии COVID-19 ба соҳаҳои иҷтимоӣ иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз 5 июни соли 2020 боз ҳам тақвият ёфта, тибқи он чорабиниҳои иловагӣ барои дастгирии соҳаҳои алоҳидаи иқтисоди миллӣ, соҳибкорон, табақаҳои аҳолии осебпазир ва ҳалли масъалаҳои иҷтимоӣ равона гардида, сабукиҳои зиёди андозиву қарзӣ ва имтиёзҳои ҷубронпулиҳо қорӣ карда шуданд.

Вобаста ба ин дастовардҳои институтҳои байналмилалӣ молиявӣ, аз ҷумла Хазионаи байналмилалӣ асҳор тадбирҳои андешидашудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистонро ҷиҳати пешгирии паҳншавии бемории сироятии COVID-19 дар муқоиса ба дигар кишварҳо самаранок ва натиҷабаш арзёбӣ намудааст.

Рушди воқеии ММД-и ҷаҳон ва минтақа дар солҳои 2007-2021						
№	Кишварҳо	Солҳо				
		2007	2010	2015	2020	2021
1.	Иқтисоди ҷаҳон	5,0	5,1	3,2	-3,1	6,1
2.	Россия	7,0	4,3	-3,7	-3,0	4,7
3.	Қазоқистон	8,9	7,3	1,2	-2,6	4,0
4.	Қирғизистон	8,2	-0,5	3,5	-8,6	3,7
5.	Ўзбекистон	9,5	8,5	8,0	1,7	7,4
6.	Туркманистон	11,6	9,2	6,5	-3,4	4,9
7.	Хитой	11,9	10,4	6,9	2,3	8,1
8.	Тоҷикистон	7,8	6,5	6,0	4,5	9,2

Сарчашма: Таҳияи муаллиф дар асоси маълумоти Хазионаи байналмилалӣ асҳор.

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки тадбирҳои зиддибуҳронии Ҳукумати ҷумҳури вобаста ба коҳиш додани таъсири омилҳои манфии беруна дар давоми солҳои 2008-2021 маҷмӯан барои рушди иҷтимоӣ иқтисодии кишвар тавасути ҷалби сармояи дохилию хориҷӣ ба соҳаҳои иқтисоди миллӣ, таъсиси коргоҳ ва корхонаҳои нави саноатӣ, ...

Амалисозии тадбирҳои нақшаи чорабиниҳо оид ба пешгири ва кам кардани таъсири хавфҳои эҳтимолии корона-вируси COVID-19 дар ҷаҳон ба иқтисоди миллӣ имкон доданд, ки дар соли 2020 дар маҷмӯ рушди иқтисоди миллӣ дар сатҳи 4,5 Ҷоиз таъмин гардад. Ҳол он ки дар соли 2020 иқтисодиёти бештари давлатҳои ҷаҳон ба таназзул дучор гардид.

Тавре аз ҷадвали мазкур бармеояд, рушди иқтисодиёти кишвар дар соли 2021 ба 9,2 Ҷоиз баробар гардид, ки нишондиҳандаи баландтарин дар 17 соли охир ба ҳисоб меравад. Ташкилотҳои байналмилалӣ молиявӣ низ рушди иқтисоди Тоҷикистонро дар соли 2021 нишондиҳандаи баландтарин дар минтақа арзёбӣ намуданд.

Хазионаи байналмилалӣ асҳор дурнамои худро оид ба рушди иқтисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2021 бозбинӣ намуда, онро аз 5 Ҷоиз қаблӣ то ба 7 Ҷоиз баҳодихӣ намуд.

Суръати рушди иқтисодиёт аз ҳисоби афзоиши ҳаҷми маблағгузорӣ ба сармояи асосӣ 23,3 Ҷоиз, истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ 22 Ҷоиз, мусофиркашонӣ 12,6 Ҷоиз, гардиши савдои дохилӣ 13 Ҷоиз, кишоварзӣ 6,6 Ҷоиз, боркашонӣ 2,7 Ҷоиз, хизматрасонии пулакӣ 7,9 Ҷоиз ва гардиши савдои хориҷӣ 39,5 Ҷоиз, аз ҷумла содирот 52,8 Ҷоиз таъмин гардид.

Дар соли 2022 бо мақсади пешгирии таъсири хавфҳои эҳтимоли ба иқтисоди миллӣ дар робита ба вазъи Россия ва

Нишондиҳандаҳои асосии макроиқтисодӣ дар солҳои 2020-2021

	Соли 2020		Соли 2021		Фарқият (банди фоиз)
	млрд. сомонӣ	2020 нисбат ба соли 2019	млрд. сомонӣ	2021 нисбат ба соли 2020	
ММД	82,5	104,5	98,9	109,2	4,7
Саноат	30,8	109,7	38,8	122	12,3
Маблағгузорӣ ба сармояи асосӣ	11,6	95,4	14,8	123,3	27,9
Ҳаҷми умумии гардиши савдо	32,6	93,2	40,1	113	19,8
Хизматрасониҳои пулакӣ	13,1	97,4	15,1	107,9	10,5
аз он: хизматрасонии пулакӣ ба аҳоли	10,9	90,1	11,7	101,4	11,3
Гардиши савдои хориҷӣ (млн.долл. ИМА)	4557,8	100,8	6359,1	139,5	38,7
аз он: содирот	1406,9	119,8	2149,6	152,8	33
воридот	3150,9	94,1	4209,5	133,6	39,5
Таваррум		9,4		8	-1,4

Сарчашма: Таҳияи муаллиф дар асоси маълумоти расмӣ оморӣ.

Украина баъди 2 рӯзи ҳолати бавучудода, яъне рӯзи 26 феввали соли ҷорӣ тибқи дастури Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар сатҳи Ҳукумати кишвар ҷаласа баргузор гардида, ҷиҳати андешидани чораҳо ба Ситоди байниидоравӣ оид ба пешгирии таъсири хавфҳои эҳтимолии ба иқтисоди миллӣ дастурҳо дода шуд.

Ситоди байниидоравӣ рӯзҳои 26 ва 28 феврал, 1, 3 ва 4-уми март соли 2022 бо иштироки роҳбарияти вазорату идораҳо, истеҳсолкунандагони ватанӣ, ассотсиатсияҳои истеҳсолкунандагон ва воридкунандагони ғалла ва маҳсулоти нафть, воридкунандагони маҳсулоти ниёзи аввал, бахши хусусӣ ва шарикони рушд ҷаласаҳо гузаронид ва бо назардошти фикру тавсияҳои онҳо лоиҳаи Нақшаи чорабиниҳо оид ба пешгирии таъсири хавфҳои эҳтимолии ба иқтисоди

Суръати рушди иқтисодӣ аз ҳисоби афзоиши ҳаҷми маблағгузорӣ ба сармояи асосӣ 23,3 фоиз, истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ 22 фоиз, мусофиркашонӣ 12,6 фоиз, гардиши савдои дохилӣ 13 фоиз, кишоварзӣ 6,6 фоиз, боркашонӣ 2,7 фоиз, хизматрасонии пулакӣ 7,9 фоиз ва гардиши савдои хориҷӣ 39,5 фоиз, аз ҷумла содирот 52,8 фоиз таъмин гардид.

миллӣ таҳия карда шуд, ки яке аз аввалинҳо дар байни кишварҳои минтақа ва ҷаҳон мебошад.

Бо назардошти он ки баъдаи таҳримҳои иқтисодии кишварҳои Ғарб нисбат ба баъзе аз шарикони асосии тичоратӣ марҳила ба марҳила ҷорӣ гардиданд, баҳодиҳии таъсири онҳо ба соҳаҳои иқтисодию иҷтимоии кишвар вақти иловагиро талаб намуда, бо назардошти ин лоиҳаи Нақшаи мазкур такмил дода шуд ва бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон фавран бо тариқи пурсиш аз 18 март соли 2022, таҳти №116 қабул гардид.

Нақшаи чорабиниҳои зиддидубҳронии кишвар масъалаҳои таъмини бозорҳои истеъмоли бо маҳсулоти ниёзи аввал, аз ҷумла орд, раған, гӯшт, шакар, тухм, сабзавот, зиёд намудани истеҳсоли захираи онҳо ва пешгирии болоравии беасоси нархҳо, дастгирии кишри осебпазирӣ аҳоли, муҳоҷирони меҳнатӣ ва соҳибкорӣ, таъмини иҷрои саривақтии уҳдадорӣҳои иҷтимоии давлат, пешгирии хавфҳои эҳтимолии ба низоми бонкӣ, коҳиш додани фишорҳои кӯрбӣ, пешбинӣ намудани қарзҳо бо фоизи паст ба соҳибкорони истеҳсоли, бехтар намудани фазои сармоягузорӣ, мавқуф гузоштани санҷишҳои ғайриандозӣ, ҷалби кумакҳои молиявӣ иловагӣ ва дигар тадбирҳоро дарбар мегирад.

Дар Нақшаи чорабиниҳои тадбирҳои алоҳидаи нақшаҳои зиддидубҳронии қаблӣ низ ворид карда шуданд, ки хусусияти доимӣ доранд ва бо мақсади тақвият додани чораҳои иловагӣ барои татбиқи онҳо дар ҳолатҳои зиёд гардидани таъсири хавфҳои эҳтимолии ба иқтисоди миллӣ пешбинӣ карда шудаанд. Аз ҷумла, маҳдуд намудани хароҷоти

ғайринақшагии буҷети давлатӣ бо мақсади таъмини қисми даромади буҷет ва таъмини маблағгузори соҳаҳои афзалиятнок, бахусус таъмини уҳдадорӣҳои иҷтимоии давлат яке аз масъалаҳои мебошад, ки ба таври доимӣ бояд дар ҳолатҳои пешабӯхронӣ андешида шавад. Инчунин доир ба пешбинӣ намудани тадбирҳо вобаста ба ҷалби маблағҳои имтиёзноки институтҳои байналмилалӣ молиявӣ аз ҷумлаи дигар тадбирҳои мебошад, ки вазорату идораҳои дахлдор бояд ғафол бошанд. Зеро дар чунин ҳолатҳо ташкилотҳои байналмилалӣ молиявӣ ва як қатор давлатҳои рушдкарда ё гурӯҳи чунин давлатҳо аз захираҳои худ барои кишварҳои осебпазир (қабулқунандаи кумаки расмӣ барои рушд) маблағҳои иловагӣ пешбинӣ мекунанд.

Дар соли 2020 вобаста ба ҷалби чунин маблағҳо ҷиҳати пешгирӣ ва кам кардани таъсири иқтисодӣ иҷтимоии пандемияи коронавирус COVID-19 дар маҷмӯъ зиёда аз 384,3 млн. доллар, аз ҷумла аз Ҳазинаи байналмилалӣ асбӯр (ХБА) 189,5 млн. доллар қарзи беғоиз, Фонди Авруосиёгии Стабилизатсионӣ ва рушд 50 млн. доллар қарз, Бонки Осиёи рушд 122,5 млн. доллар грант, Бонки ҷаҳонӣ 11,3 млн. доллар грант, Бонки исломии рушд 9,4 млн. доллар ва Ҳукумати Олмон 1 млн. евро ҷалб карда шуда, барои дастгирӣ соҳаҳои иқтисодӣ милли равона карда шуданд.

Фароҳам овардани фазои мусоиди сармоягузорӣ дар доираи ҷорабиниҳои амалигардида имкон доданд, ки дар соли 2020 ба ҷумхури 428,4 млн. доллар

Таъсиси коргоҳу корхонаҳои саноатӣ барои рушди истеҳсол ва таъмини аҳоли бо маҳсулоти ватанӣ, бо шуғл фаро гирифтани шаҳрвандони бекор ва зиёд шудани манбаъҳои иловагии даромади буҷети давлатӣ мусоидат менамояд.

сармояи хориҷӣ ворид шавад.

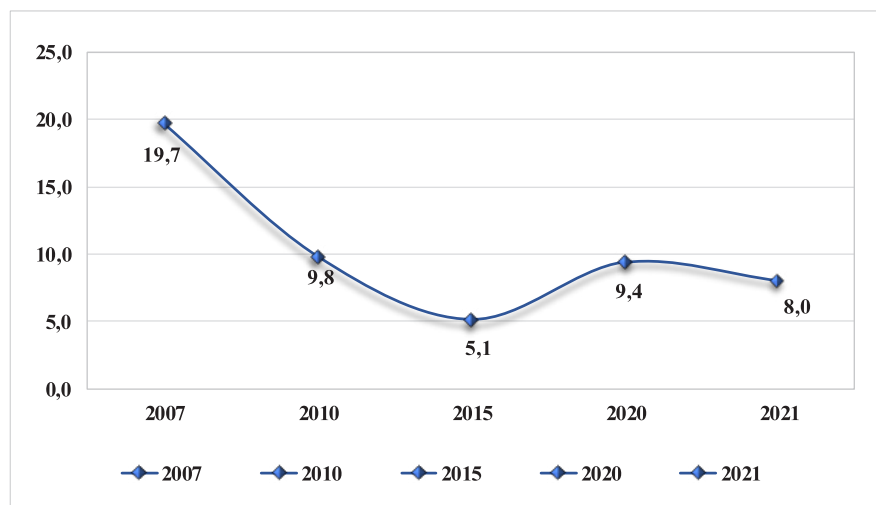
Ҳукумати кишвар ҳамзамон ҷиҳати таъмини шароити мусоиди соҳибкориву сармоягузорӣ фаъолиятро идома дода истодааст. Вобаста ба бартараф намудани монеаҳои маъмури тавассути васеъ намудани хизматрасониҳои электронӣ ба соҳибкорону сармоягузoron то ин давра як қатор корҳои назаррас ба анҷом расонида, дар ин самт корҳо идома дода мешаванд.

Аз ҷумла, ба истифода додани Портали савдои Тоҷикистон, Равзанаи ягонаи барасмият-дарории амалиёти содиротию воридотӣ ва транзитӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, портали электронии хизматрасониҳо барои андозсупорандагон ва тавассути он 36 намуи хизматрасониҳои электронӣ, шумораи ҳуҷҷатҳои иҷозатдиҳӣ аз 650 адад то 56 адад коҳиш дода шуда, пешниҳоди 30 ғоизи ҳуҷҷатҳои иҷозатдиҳӣ тариқи низоми электронӣ, низомҳои миллии «Равзанаи

ягона» барои бақайдгирӣ субъектҳои соҳибкорӣ, гирифтани иҷозат барои корҳои сохтмонӣ, пайвастшавӣ ба неруи барқ, бақайдгирӣ амволи ғайриманқул ва роҳандозии расмиёти мустақим дар речаи онлайн ва ташкили Бюрои таърихи қарзӣ як қатор монеаҳои маъмурии самти фаъолияти соҳибкорӣ сармоягузори бартараф намуда, дар ин самт тавассути татбиқи нақшаи ҷорабиниҳои Барномаи миёнамуҳлати рушди иқтисоди рақамӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025 ва дигар барномаҳои соҳавӣ тадбирҳои амалӣ минбаъд низ роҳандозӣ карда мешаванд. Ворид намудани ҷорабини мазкур ин тақвият бахшидани корҳо дар самти ҷорисозии хизматрасониҳои электронӣ дар ҳама соҳаҳои иҷтимоӣ иқтисодӣ кишвар мебошад.

Бо амалӣ намудани тадбирҳо дар самти мавқуф гузоштани баландшавии тарифҳои хизматрасонии коммуналӣ, нақлиёти мусофиркашонӣ ва тиббию маориф дар доираи нақшаҳои зиддидубҳронии қаблӣ имкон доданд, ки болоравии назарраси сатҳи таваррум нигоҳ дошта шавад ва навобаста аз таъсири омилҳои манфии пандемияи коронавирус COVID-19 дар соли 2020 сатҳи таваррум 9,4 ғоиз ва соли гузашта 8 ғоизро ташкил доданд. Ин нишондиҳандаҳо асосан дар натиҷаи таъсири омилҳои вобаста ба паҳншавии бемории сироятӣ коронавирус, афзоиши нархҳо дар давлатҳои шарикони тижорати кишвар ва аз ҳисоби баландшавии нархи маҳсулоти озуқаворӣ воридотӣ ташаккул ёфтааст.

Сатҳи таваррум дар солҳои 2007 – 2021

Бо назардошти он ки дар аксар ҳолатҳои бӯхронӣ дар тамоми давлатҳои ҷаҳон қишри осебпазири аҳоли аз таъсири манфии омилҳои бӯхронӣ бештар зарар мебинанд, дар ҳамаи нақшаи чорабиниҳои

“

Дар соли 2020 вобаста ба ҷалби чунин маблағҳо ҷиҳати пешгирӣ ва кам кардани таъсири иқтисодии иҷтимоии пандемияи коронавирус COVID-19 дар маҷмӯъ зиёда аз 384,3 млн. доллар, аз ҷумла аз Ҳазинаи байналмилалӣ асҳор (ХБА) 189,5 млн. доллар қарзи бефоида, ...

”

зиДДИБУҶРОНИИ вобаста ба расонидани кумакҳои моддию молиявӣ ба ин қишри аҳоли тадбирҳо пешбинӣ ва амалӣ карда мешаванд. Дар ин самт дар баробари кумакҳои беруна аз ҳисоби буҷети давлатӣ низ маблағҳои мақсаднок ҷудо карда мешаванд.

Аз ҷумла, танҳо аз ҳисоби буҷети давлатӣ дар соли 2020 барои пардохти кумакпулии унвонии иҷтимоӣ 83,8 млн. сомонӣ ба шаҳрвандон ва оилаҳои камбизоат расонида шудааст.

Таъсири коргоҳу корхонаҳои саноатӣ барои рушди истеҳсол ва таъмини аҳоли бо маҳсулоти ватанӣ, бо шуғл фаро гирифтани

таъсири шаҳрвандони бекор ва зиёд шудани манбаъҳои иловагии даромади буҷети давлатӣ мусоидат менамояд. Аз ин лиҳоз, дар доираи тадбирҳои амалигардидаи солҳои қаблӣ вобаста ба таъсири коргоҳу корхонаҳои истеҳсолӣ як қатор корҳои назаррас ба анҷом расонида шуданд. Барои мисол, соли 2020 дар кишвар 300 корхонаву коргоҳи нави саноатӣ, дар соли 2021 теъдоди 309 корхона ва коргоҳи нави саноатӣ, дар симоҳаи якуми соли 2022 бошад, 63 корхонаи нави саноатӣ мавриди истифода қарор дода шудаанд.

Бо назардошти нуктаҳои қайдгардида, дар Нақшаи чорабиниҳо оид ба пешгирии таъсири хавфҳои эҳтимоли ба иқтисоди миллӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон фавран бо тариқи пурсиш аз 18 март соли 2022, №116 қабул гардид, чорабиниҳои зарурӣ вобаста ба пешгирӣ ва коҳиш додани таъсири омилҳои манфии эҳтимоли пешбинӣ гардидааст. Вобаста ба иҷрои ин тадбирҳо аз ҷониби масъулин, ки дар нақша дақиқ карда шудаанд, чораҳо андешида мешаванд.

Манбаъ:

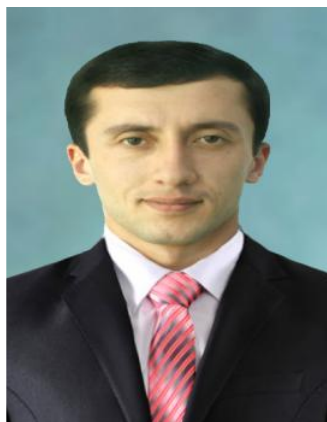
1. news.mail.ru/ В ООН спрогнозировали увеличение числа голодающих в мире до 220 млн/28.05.2022
2. www.dw.com/ ВТО предупредила о последствиях войны для европейской и мировой экономики/24.04.2022
3. www.imf.org/ Как война в Украине отражается на разных регионах мира/ 17 марта 2022 г.

Таҳлил ва баҳодиҳии суботи молиявии низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Низомии муосири бонкӣ яке аз муҳимтарин соҳаи иқтисодии ҳар як давлати пешрафта маҳсуб меёбад ва дар бештари ҳолатҳо онро маҷозан ҳамчун рағҳои хунгарди иқтисодиёт низ арзёбӣ менамоянд. Нақши он дар шароити муосири иқтисоди бозорӣ хеле бузург буда, он дар умум идоракунии низомии пардохт ва ҳисоббаробаркуниҳоро дар низомии иқтисодӣ иҷро менамояд.

Низомии муосири бонкӣ яке аз муҳимтарин соҳаи иқтисодии ҳар як давлати пешрафта маҳсуб меёбад ва дар бештари ҳолатҳо онро маҷозан ҳамчун рағҳои хунгарди иқтисодиёт низ арзёбӣ менамоянд. Нақши он дар шароити муосири иқтисоди бозорӣ хеле бузург буда, он дар умум идоракунии низомии пардохт ва ҳисоббаробаркуниҳоро дар низомии иқтисодӣ иҷро менамояд. Таҷрибаи амалӣ нишон дод, ки таҳаввулот дар низомии бонкӣ, бамиёноии бухронҳо ва дигар тағйироти дар иқтисодиёти мамлакат ба вучудодада, сараввал таъсири манфии худро ба низомии молиявии мамлакат расонида қисми осебпазири онро ҳалалдор ва дар бештари ҳолатҳо фалаҷ мегардонад. Таҳаввулотҳое, ки дар низомии бонкӣ ба амал меояд, аз ин ё он ҷиҳат ба иқтисодиёт таъсири мусбат ё манфии худро мерасонанд. Аз ин лиҳоз самаранокии фаъолияти низомии бонкӣ рушди бемайлони низомии иқтисодиётро дар умум таъмин менамояд.

Дарачаи самаранокии фаъолияти низомии бонкӣ ҳолатеро дарбар мегирад, ки дар он низомии бонкӣ ба ҳадафҳои стратегӣ мувофиқи талаботи ҳамаи ҷонибҳои манфиатдор бо на-

■ Оев Анис Давлатович - ассистенти кафедраи аудит ва ревизияи Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон

зардошти мавҷудияти омилҳои берунии мусбату манфӣ ва мувофиқ ба тамоилҳои муосири фаъолияти бонкӣ дар натиҷаи амалисозии фаъолияти молиявӣ хочагидорӣ, ки ба рушди устувор мусоидат мекунад, инъикосгар аст.

Самаранокии фаъолияти ташкилотҳои қарзӣ ин амнияти суботи молиявии низомии бонкии мамлакатро аз ҳар гуна шокҳо, таҳримҳо, пандемияву бухронҳо таъмин намуда, рушди

бемайлони иқтисоди миллиро устувору пойдор нигоҳ медорад. Солҳои охир дар ҷаҳон ба озмоиши саривақтии баҳши бонкӣ, вақте ки мушкилот дар марҳилаи аввал муайян карда мешавад, таваҷҷӯҳи бештар зоҳир карда мешавад. Ин имкон медиҳад, ки бо роҳи андешидани чораҳои мушаххас оқибатҳои бӯҳрон пешгирӣ карда шавад.

Дар даҳсолаи охири асри гузашта суботи молиявӣ ҳамчун набудани бӯҳронҳои молиявӣ муайян карда мешуд. Баъдтар, дар зери таъсири мубоҳисаҳои ҷамъиятӣ ва рӯйдодҳо дар иқтисоди ҷаҳонӣ, таърифи суботи молиявӣ ва устувории молиявӣ инкишоф ёфт. Дар шароити имрӯза якҷанд тафсири истилоҳи суботи молиявӣ мавҷуд аст. Аксари таърифҳо дорои якҷанд хусусиятҳои умумӣ мебошанд¹:

■ низомии молиявӣ бояд вазифаҳои худро бемайлони (устувора) ва самарабахш иҷро кунад, аз ҷумла вазифаи табдил додани пасандозҳо ба сармоягузорӣ;

■ тобоварии низомии молиявӣ ба шок;

■ вазъи кунунии низомии молиявӣ ба баҳши ғайримолиявии иқтисод таъсири мусбат мерасонад.

Устуворӣ ин мафҳуми хеле васеътар мебошад, ки нисбат ба босуботи вай дар ҳолати сабабу оқибатӣ қарор дорад, ки дар он устуворӣ оқибат буда, субот – сабаби таъмини он мебошад. Устуворӣ дар заминаи субот ба даст оварда мешавад².

Тибқи шарҳи Бонки миллии Тоҷикистон бошад, суботи молиявӣ ҳолатест, ки дар он ҳамаи бахшҳои низоми молиявӣ (бозорҳои молиявӣ, ташкилотҳои молиявӣ ва сохтори молиявӣ) муътадил ва бе осебпазирӣ фаъолият намуда, дар муқобили таъсири хавфҳо ва шокҳои берунӣ сатҳи баланди истодагариро таъмин менамоянд.

Дар воқеъ, суботи молиявӣ фаъолнокии бахшҳои низоми молиявӣ ва миёнаравии молиявии босамарро таъмин намуда, барои устувор гардидани рушди иқтисодӣ мусоидат менамояд. Бинобар ин, дар тамоми кишварҳои ҷаҳон мақомотҳои ваколатдори соҳа (дар ҶТ БМТ ва Вазорати молия) барои нигоҳ доштани суботи молиявӣ саъю кӯшишҳои зиёд ба харҷ медиҳанд. Ҷумҳурии Тоҷикистон низ бахри тақими суботи молиявӣ дар кишвар солҳои охир тадбирҳои мушаххас амалӣ кардааст. Масалан, бо тавсияҳои Хазиначи Байналмилалии Асёр (ХБА) соли 2016 (таҳти №27) дар назди Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон таъсисӣ Кумитаи суботи молиявӣ ва баъдан аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон низ бо мақсади баррасии масъалаҳои таъмини суботи молиявӣ, ошкор намудани хавфҳо дар низоми молиявӣ ва пешниҳоди тадбирҳои бахри коҳиш додани хавфҳо Шӯрои миллии суботи

Дар даҳсолаи охири асри гузашта суботи молиявӣ ҳамчун набудани бӯҳронҳои молиявӣ муайян карда мешуд. Баъдтар, дар зери таъсири мубоҳисаҳои ҷамъиятӣ ва рӯйдодҳо дар иқтисоди ҷаҳонӣ, таърифи суботи молиявӣ ва устувории молиявӣ инкишоф ёфт.

молиявӣ таъсис дода шуд (бо қарори №331 аз 21.06.2018), ки он имрӯз фаъолияти худро самаранок ба роҳ мондааст.

Бо мақсади баҳодиҳии суботи молиявии низоми бонкии кишвар моро зарур меояд, таҳлили омори нишондиҳандаҳои устувории низоми молиявии (НУМ)-и мамлакатро, ки давраи (2010 ва симоҳи охири соли 2021)-ро дар бар мегирад, таҳқиқ намоем (ниг. ҷадвали 1). Сараввал бояд қайд намуд, ки баҳодиҳии устувории молиявии ташкилотҳои қарзӣ бо истифодаи фишангҳои гуногун ба роҳ монда мешавад ва маълумтарини он, ки кишварҳои узви ХБА, аз ҷумла Тоҷикистон истифода мебаранд, ин таҳлили макро ва микропруденсиалӣ низомҳои нишондиҳандаҳои устувории молиявӣ (FSIs) мебошад. Баъдан зикр намудан низ ба маврид аст, ки НУМ индикаторҳои зиёдеро дар бар мегиранд ва барои арзёбии таҳқиқоти мо НУМ-и асосӣ басандаанд, ки онҳо меъёри кифоятии сармоя, сифати дороиҳо, даромаднокӣ ва пардохтпазирӣ мебошад. Ҳангоми омӯзиш дар асоси он метавон самаранокӣ фаъолияти низоми бонкиро арзёбӣ намуд.

Тибқи маълумотҳои дар ҷадвал қайдшуда

нишондиҳандаи яқум меъёри кифоятии сармоя, ки аз ду зербанд иборат мебошад дар давраи таҳлилшаванда дараҷаи муътадилро доро мебошад. Бо таъия аз Дастурамали №176 “Дар бораи тартиби танзими ташкилотҳои қарзӣ”, ки меъёрҳои ҳатмиро пешбинӣ менамояд, меъёри (K1-1) на камтар аз 12% ва меъёри (K1-2) на камтар аз 10% муқаррар шудааст³, ки онҳо муқоиса ба нишондиҳандаҳои дар ҷадвал овардашуда ҷавобгӯ ба талаботи муқарраршуда мебошанд.

Нишондиҳандаи дигар сифати дороиҳо, ки зербанди асосии он қарзҳои ғайрифайол нисбат ба қарзҳои умумӣ мебошад, нисбатан ташвишвар мебошад. Агар нишондиҳанда дар соли 2010 7,4%-и ҳаҷми умумии сандуқи қарзиро ташкил диҳад, пас дар соли 2020 он баробар ба 23,8% ё зиёда аз 2,2 маротиба аст. Шурӯъ аз соли 2013 афзоиши ҳиссаи қарзҳои ғайрифайол дар ҳаҷми умумии сандуқи қарзии низоми бонкӣ ба маротиба афзоиш ёфта ҳиссаи ҳадди аксари он 47,6%-ро ташкил медиҳад, ки таъсири манфии он дар ин давра ба дигар нишондиҳандаҳо ҷидди ба назар мерасад. Дар навбати

Ӣадвали 1. Нишондиҳандаҳои устувори молиявии низоми бонкии Ӣумҳурии Тоҷикистон

№ т/р	Но мғи нишондиҳандаҳо (бо фоиз)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021 Q3
1	Меёри кифоятии сармоя												
1.1	Сармояи танзимшаванда нисбат ба дороиҳо бо назардошти хавф баркашидашуда	27,1	24,4	25,8	22,9	16,6	13,1	17,0	22,9	22,1	19,9	18,2	23,0
1.2	Сармояи танзимшавандаи дараҷаи 1 нисбат ба дороиҳои бо назардошти хавф баркашидашуда	23,7	21,3	24,1	21,2	4,2	10,6	26,7	28,1	29,2	26,3	23,5	19,3
2	Сифати дороиҳо												
2.1	Қарзҳои ғайрифаъл тарҳи фондҳои ташаклдода нисбат ба сармояи танзимшаванда	5,3	3,8	5,3	22,7	38,6	66,7	105,5	36,6	23,1	19,0	16,2	3,6
2.2	Қарзҳои ғайрифаъл нисбат ба қарзҳои умумӣ	7,4	7,2	9,0	13,6	21,2	26,3	47,6	36,5	31,1	27,0	23,8	14,9
3	Даромаднокӣ												
3.1	Даромаднокии дороиҳо (ROA)	1,2	0,2	0,9	2,2	-2,5	0,8	-2,8	0,5	1,9	2,1	2,5	2,6
3.2	Даромаднокии сармоя (ROE)	6,3	0,9	4,4	10,7	-14,4	5,5	-21,0	1,7	7,0	7,6	9,1	11,2
3.3	Даромади фоизии ҳолис нисбат ба даромади умумӣ	50,4	45,4	37,2	47,2	40,6	52,2	63,7	65,2	65,3	66,3	73,5	61,2
3.4	Хароҷоти ғайрифоизӣ нисбат ба даромади умумӣ	62,3	86,3	75,5	65,1	63,6	63,7	131,4	61,7	56,0	60,2	61,9	61,9
4	Пардохтпазирӣ												
4.1	Дороиҳои пардохтпазир нисбат ба дороиҳои умумӣ	26,0	24,5	21,2	22,8	20,0	24,1	30,9	30,1	30,8	27,7	30,0	33,7
4.2	Дороиҳои пардохтпазир нисбат ба уҳдадориҳои кӯтоҳмуддат	62,5	65,1	84,9	81,1	75,8	70,4	83,9	73,8	72,3	67,4	70,5	89,4
5	Ҳассосият ба хавфи бозорӣ												
5.1	Мавқеи кушодаи асъории ҳолис нисбат ба сармояи танзимшаванда	-0,3	-5,6	-0,1	-2,6	1,7	-17,3	-10	-9,5	-9,6	-1,1	-11,5	2,0
6	Иловагӣ												
6.1	Сармояи тавозунӣ нисбат ба дороиҳои умумӣ	18,9	19,3	21,3	19,6	14,8	12,1	25,5	26,6	27,0	27,4	26,3	20,5
6.2	Қарзҳои калон нисбат ба сармояи танзимшаванда	60,4	68,1	55,2	79,1	80,1	139,9	132,0	72,2	62,9	71,8	73,5	64,9
6.3	Даромад аз амалиётҳои савдо ва фӯруш нисбат ба даромади умумӣ	9,7	-5,1	24,8	22,6	25,5	11,9	-6,5	11,2	15,7	14,3	6,1	7,5
6.4	Хароҷоти кормандон нисбат ба хароҷоти ғайрифоизӣ	55,0	54,4	51,3	56,1	54,7	56,8	55,3	56,9	58,7	60,0	58,6	60,5
6.5	Амонатҳо нисбат ба сандуқи қарзии умумӣ	105,6	109,9	104,6	76,9	71,2	78,6	96,4	111,8	115,4	102,5	107,6	88,2
6.6	Қарзҳо бо асъори хориҷӣ нисбат ба қарзҳои умумӣ	57,8	64,4	68,3	62,5	62,5	65,3	63,8	61,0	57,2	50,5	43,2	33,7
6.7	Уҳдадориҳо бо асъори хориҷӣ нисбат ба уҳдадориҳои умумӣ	51,5	58,1	62,8	67,0	65,6	70,0	67,1	60,3	53,2	46,7	48,2	48,7

Сарчашма: сомонаи расмӣи БМТ: www.nbt.tj ва Гуруҳи Бонки ҷаҳонӣ. Тоҷикистон. Экономический меморандум по стране. Содействие потенциалу роста Таджикистана. Май 2019. С.26.

аввал, агар сабаби ба ҷунин вазъ дучоршавии сандуқи қарзии низоми бонкиро бухрони дар соли 2014 ба миёнома-да ташкил диҳад, сабабҳо ва

омилҳои дигари он, ин идораи нодурусти вазъи молиявии баъзе аз ташкилотҳои қарзӣ ва тақсимоти нодурусти захираҳои қарзии онҳо ба ҳисоб мерафт.

Тадбирҳои андешидашудаи БМТ аз қабилӣ мукамалгар-донии сохтори низоми бонкӣ ва коҳишёбии нишондиҳандаи мазкур дар аксар ташкилотҳои

қарзӣ сабаб гардид, ки дар давоми соли 2021 вазъи ҷойдошта беаҳтар гардад. Дар семоҳаи сеюми соли 2021 нишондиҳандаи қарзҳои ғайрифатоӣ (NPL>30) дар низоми бонкӣ ба 14,9 % баробар аст, ки он бо муқоиса ба як қатор кишварҳои минтақа дар нисолаи аввали соли 2021 Қазоқистон 6,9%, Қирғизистон 10,1%, Ӯзбекистон 2,1%, Белоруссия 4,8% ва дар семоҳаи охири соли 2021 Россия 8,8%, Украина 41,0%-ро ташкил медиҳанд⁴.

Даромаднокӣ нишондиҳандаи аз ҳама муҳим буда, он аз зербандҳои асосии даромаднокии дороиҳо (ROA) ва даромаднокии сармоя (ROE) иборат мебошад. Давраи нисбатан зиёноварро солҳои 2014 ва 2016 шинохтан мумкин аст, ки дар он хоҳишҳои ҳадди аксар ба соли 2016 рост меояд, яъне ROA ба -2,8% ва ROE то ба -21% баробар гардидааст. Шурӯъ дар соли 2018 беҳтаршавии нишондиҳандаҳои мазкур дида мешавад, ки онҳо алақай дар семоҳаи охири соли 2021 нисбат ба соли 2010 чунин аст:– ROA наздикии 1,2 маротиба ва ROE ба 77,8% афзоиш ёфтааст. Бо муқоиса бо кишварҳои минтақа дар нисолаи аввали соли 2021 аз рӯи ROA: Қазоқистон 2,9; Қирғизистон 1,0; Ӯзбекистон 2,2; Белоруссия 1,5. Дар семоҳаи охири соли 2021 - Тоҷикистон 2,6; Россия

2,0; Украина 2,8. Аз рӯи ROE дар нисолаи аввали соли 2021: Қазоқистон 23,2; Қирғизистон 5,5; Ӯзбекистон 10,3; Белоруссия 10,6. Дар семоҳаи охири соли 2021 - Тоҷикистон 11,2; Россия 17,5; Украина 21,7⁵. Дар муқоиса бо кишварҳои мавриди таҳлил қарордошта чуноне дида мешавад, нишондиҳандаҳои қайдшуда дар сатҳи миёна қарор доранд.

Дигар нишондиҳандаҳои боқимонда, аз ҷумла дараҷаи дороиҳои пардохтпазир нисбат ба дороиҳои умумии низ раванди беҳтаршавиро дар солҳои охир касб намудаанд.

Дар ҷамъбаст баҳодиҳии муттаҳасисони ХБА-ро, ки дар доираи Моддаи IV оиди истифодабарии захираҳои ХБА бахши молиявӣ дар семоҳаи охири соли 2021 арзёбӣ гардидааст мувофиқи мақсад мебошад: “Чораҳои дастгирии БМТ суботи низоми бонкиро дастгирӣ намуда, ба афзоиши қарзҳои бахши хусусӣ дар давраи пандемия мусоидат намуданд. БМТ иҷозатномаи ду бонки қаблан нисомсоз (Тоҷиксодиротбонк ва Агроинвестбонк)-ро бозхонд ва ба ин васила ба барҳамдиҳии онҳо шурӯъ кард. Нишондиҳандаҳои маҷмӯии сармояи умумии бонкҳо беҳтар гардид. Новобаста аз ин, афзоиши долларизатсия, коэффитсиентҳои қарзҳои

ғайрифатоӣ ва хавфҳои консентратсия осебпазирии калидӣ боқӣ мемонад, ки заифии меросиро дар идоракунии корпоративӣ, идоракунии хавфҳо ва назорат инъикос мекунад⁶”. Ба андешаи мо низ самтҳои осебпазири низоми бонкӣ ин сифати сандуқи қарзии низоми бонкӣ, консентратсияи қарзҳо дар соҳаҳо, афзоиши долларизатсия, хоҳишҳои амонатҳо ва зиёдшавии манбаҳои кутохмуддати захираҳои қарзии ташкилотҳои қарзӣ ба шумор мераванд. Бо ин мақсад барои Ҳифзи солимии суботи молиявӣ амалигардонии як қатор чораҳои зерин ба манфиат хоҳад буд:

- таъминномаҳои муҳити рақобати солим байни бонкҳо;
- ба нисомдарории сохтори маблағгузори ташкилотҳои қарзӣ;
- азхудкунии таҷрибаи идоракунии зиддибухронӣ дар ташкилотҳои қарзӣ;
- анҷомдиҳии назорати корпоративии ташкилотҳои қарзӣ;
- ислохномаҳои ҳисоботи аудиторӣ;

Дар маҷмӯъ аз таҳлилҳои гузаронидашуда чунин хулоса бармеояд, ки суботи молиявӣ низоми бонкии кишвар нисбат ба солҳои қаблӣ устувории худро сол ба сол беҳтар намуда, самаранокӣ худро меафзояд.

Адабиёт:

1. Моисеев С., Лобанова М. Концепция макропруденциальной политики (терминология — сущностные аспекты) // Деньги и кредит. — 2013. — № 7. — С. 46—54.
2. Хайрзода Ш.Қ. Рушди низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити бесуботи молиявӣ (назария, методология ва амалия) дис. барои дараҷаи дараҷаи илмӣ д.и.и. Душанбе 2021 430с. (136 саҳ.)
3. Дастурамали №176 “Дар бораи тартиби танзими ташкилотҳои қарзӣ” №550 аз 19.10.2009 сол ва бо илова аз 12.11. 2019 сол.
4. [www.imf.org. https://data.imf.org/?sk=51B096FA-2CD2-40C2-8D09-0699CC1764DA](https://data.imf.org/?sk=51B096FA-2CD2-40C2-8D09-0699CC1764DA) (санаи муроҷиат: 06.12.2021.)
5. [www.imf.org. https://data.imf.org/?sk=51B096FA-2CD2-40C2-8D09-0699CC1764DA](https://data.imf.org/?sk=51B096FA-2CD2-40C2-8D09-0699CC1764DA) (санаи муроҷиат: 06.12.2021.)
6. <https://data.imf.org/?sk=51B096FA-2CD2-40C2-8D09-0699CC1764DA&ensp> (санаи муроҷиат:10.11.21.)

Legal regulation of the civil liability of the banks for transactions with letters of credit

In our days, letters of credit, beyond doubt, can be recognized as one of the widespread payment method. Historically, the letters of credit mainly used under the deals are related to the sale and purchase of the goods, but today this payment method can also be used in other spheres. The actuality of a letter of credit is especially significant in a time of global crises like Covid-19 and other difficulties at the world level. We are in a time when there are many financial and legal risks in the world market under transactions' implementations. In turn, a credit letter's settling form minimizes the risks and safeguards the interests of the transaction's parties.

There are various definitions of a letter of credit in the different sources, and we are not going to go through them all but rather to bring some.

Based on the definition specified in the Cambridge

Dictionary, the letter of credit is the financial document in which a bank formally promises to pay a particular amount of money into the bank of a person selling goods if the goods are delivered by an agreed date and in an acceptable

condition.

In accordance to the article # 892 of the Civil Code of Tajikistan, the letter of credit is a payment method in which the bank acting on behalf of the payer in the opening of the letter of credit and in accordance with his

■ Khushbakht Davlatkadamov,
CJSC «The First Microfinance Bank»
Head of Legal Department/Company
Secretary.

instruction (the issuing bank) shall undertake to make payments to the recipient of cash to retire, accept or discount a bill of exchange, or to instruct another bank (executing bank) to effect payments to the recipient of cash or to retire, accept or discount a bill of exchange.

Pursuant to the point # 89 of the National Bank Instruction #193, “On non-cash payments,” the letter of credit is a conditional monetary obligation of a credit institution issued by it on behalf of the payer in favor of its counterparty under an agreement under which the credit institution that opened the letter of credit (the issuing credit institution) may make

“

Under the covered (deposited) letter of credit, the Issuing Bank is responsible for making the payment at the customer’s expense or via using its owned funds provided for the customer as a loan.

”

payment to the supplier or provide another credit institution to make such payments, provided that they submit the documents provided for in the letter of credit and if other conditions of the letter of credit are met.

The starting point of the letter of credit’s implementation is the fact of the concluding the contract between the payer and supplier. Along with standard points which should be indicated in the agreement, the agreement shall comply with the requirements of the article #101 of the Instruction of the National Bank of Tajikistan #193, “On non-cash payments.” In particular, based on the mentioned article, the agreement should contain the following:

- the name of the issuing credit institution;
- the type of letter of credit and method of its execution;

- the method of notifying the supplier about the opening of a letter of credit;
- a complete list and exact description of the documents submitted by the supplier to receive funds under the letter of credit;
- deadlines for submission of documents after shipment of goods, requirements for their registration, and other necessary documents and conditions.

Upon payment with a letter of credit, the Banks can have a sort of “Dual Responsibility”. That Bank, which requests another bank to fulfill the relevant payment under a letter of credit, will also be responsible to the customer on behalf of the Bank which will make the payment. It means that the Bank which the customer had requested for opening a letter of credit, along with its responsibility, is also obligated to be accountable to the customer for the actions are executed by the Bank involved in making

the payment with a letter of credit. The legal ground of this position is specified in the second subparagraph of point 1 of article #892 of the Civil Code of Tajikistan. The cited legal norm states that **the rules for the executing Bank shall be applicable to the issuing Bank that makes payments to the recipient of cash or retires, accepts, or discounts the bill of exchange.**

On this occasion, it would be reasonable to pay attention to point 1 of clause #434 of the Civil Code of Tajikistan. According to the mentioned clause, the debtor shall also be liable to the creditor in cases where the reason for the breach of the obligation was the actions or omissions of third parties on their obligations to the debtor. **The debtor is also liable for the actions or omissions of third parties to whom the debtor has been entrusted with the performance of his duties to the creditor unless the legislation establishes that the direct executor bears the responsibility.** The essence of this point has amounted to that if the Executing Bank allows for any deviations from the conditions related to the letter of credit payments, the Issuing Bank will be fully responsible for any adverse consequences to the customer.

The scope and specifics of the Banks' obligations under

the payments' making by the letters of credit also may depend on the types of the letters of credit. According to the clause # 91 of the Instruction # 192 of the National Bank of Tajikistan, «On the non-cash payments,» there are the following types of letters of credit:

- **Covered (Deposited) credit letters;**
- **Uncovered (Guarantied) credit letters;**
- **Revocable and Irrevocable credit letters.**

Under the covered (deposited) letter of credit, the Issuing Bank is responsible for making the payment at the customer's

Based on the definition specified in the Cambridge Dictionary, the letter of credit is the financial document in which a bank formally promises to pay a particular amount of money into the bank of a person selling goods if the goods are delivered by an agreed date and in an acceptable condition.

expense or via using its owned funds provided for the customer as a loan.

The Uncovered (Guarantied) letter of credit is the financial payment tool that is possible to use only in the case if the Issuing Bank and Executing Bank have a direct correspondent relationship. The direct correspondent relationship means that the Issuing Bank has its own banking account in the Executing Bank and later services this account. This type of letter of credit stipulates authorizing the Executing Bank to write of the funds from the correspondent account of the Issuing Bank to make the payments to the supplier of the services or goods.

Under settlements of the Revocable letter of credit, the Issuing bank can amend it or even cancel it without prior notice from the customer. However, the Executing Bank is obligated to make payment under the revocable letter of credit if there is no request regarding the necessity to change or revoke this kind of credit letter. The mentioned position is reflected in article # 893 of the Civil Code of Tajikistan.

The complete opposite statement about the Irrevocable letter of credit is fixed in the article #894 of the Civil Code of Tajikistan. Particularly based on the mentioned article, the Irrevocable credit letter can be canceled or amended

without the customer's consent Within the context of our topic, it needs to note that the banks' responsibility can also be formed by the monetary and non-monetary obligations. The essence of these obligations is reflected in the Civil Code of Tajikistan and arises in the process of making payments under the letter of credit. Pursuant to the article # 328 of the Civil Code, under an obligation, one person (the debtor) is obliged to perform a certain action in favor of another person (the creditor), such as transfer property, perform work, pay money, etc., or refrain from a specific action. The creditor has the right to demand the fulfillment of his duties from the debtor. In consideration of the mentioned article the monetary obligation of the Bank reflected in the responsibility of the Bank, to refund the amount which wasn't used under the letter of credit to the customer. This Bank's commitment is specified in the article #898 point 2, of the Civil Code of Tajikistan, which states that the unused amount of the deposited letter of credit is subject to return to the	issuing Bank simultaneously with closing the letter of credit. The Issuing Bank is obliged to transfer the returned amounts to the payer's account from “ The Uncovered (Guaranteed) letter of credit is the financial payment tool that is possible to use only in the case if the Issuing Bank and Executing Bank have a direct correspondent relationship. The direct correspondent relationship means that the Issuing Bank has its own banking account in the Executing Bank and later services this account. This type of letter of credit stipulates authorizing the Executing Bank to write of the funds from the correspondent account of the Issuing Bank to make the payments to the supplier of the services or goods. ” which the funds were deposited. The Banks' non-monetary obligations lies in the responsibility of the Banks, to execute the various banking transactions under the agreement of the letter of credit. Generally speaking, about the civil liability of the banks, for transactions with the letters of credit, we can make the case that this responsibility is built on the principles of Independency, Conditionality, and Rigorous Formalism. The principles of Independency appear in	the fact that the Bank isn't responsible for implementing the main contract, based on which the payment with a letter of credit should be executed. The principle of the Conditionality is enshrined in the possibility of the payment with letter of credit, only under concrete condition. Namely, when the required documents are provided to the Bank, the payment process with a credit letter will proceed. The principle of Rigorous Formalism means that the Banks are under payment with a letter of credit dealing only with documents but not with goods and services. In conclusion, we would like to note that with the increase in the bilateral trade between Tajikistan and other countries, the role of the transactions via a letter of credit will increase as well, and this method will be one of the most requested. Therefore, for now it needs to approve the legal framework of the transactions with a letter of credit, via learning of the legislation of another countries and making the comparative analyses of the international banking sector.
--	---	--

- **КЕШБЕК** даромад аст ё қадрдонии муштарӣ?
- Оё бонкҳо аз **КЕШБЕК** фоида ба даст меоранд?
- **КЕШБЕК** беҳтар аст ё сарфи маблағ барои реклама?

Чаро бонкҳо ба мизоҷон cashback медиҳанд?

Барои аксарияти шахсоне, ки бори аввал бо барномаи “кешбек”-и бонкҳо сарукор мегиранд, ин амали бонкҳо барояшон аҷиб менамояд. Зеро мизоҷ аз мағоза мол меҳараду баъдан бонк чанд дарсад аз пули хариди мизоҷро ба ӯ бармегардонад. Ин ҳолат ҳоло дар Тоҷикистон, ки ҳамакунун бархе аз бонкҳо пардохти кешбекро барои хариди мизоҷон ба роҳ мондаанд, бисёр рух медиҳад.

■ Кешбек чист?

Мафҳуми “кешбек”, ки маънои баргардонидани як қисми пули пардохтнамудаи мизоҷ аз сӯи бонкро дорад, тадриҷан ба ҳаёти ҳаррӯза ворид мешавад. Моҳиятан, амалиёти кешбек ба ин тарз сурат мегирад, мизоҷ бо корти бонкӣ молу маҳсулот меҳарад ва ё ҳақи хизматрасони-ро медиҳад ва барои ин амалиёт бонк ба мизоҷ пули иловагӣ пардохт менамояд.

Аз нигоҳи муштариён кешбек маблағест, ки барои хариди ин ё он маҳсулот ба онҳо ҳамаҷун тухфа дода мешавад. Вале ин маънои роҳи арзони харидани мол ё соҳиби мол шудан бо нисфи арзиши воқеии онро надорад. Пажӯҳиш нишон додааст, ки ҳаҷми маъмулии кешбек ҳангоми

пардохт бо корти бонкӣ аз 0,5% то 1% маблағи пардохтро ташкил медиҳад. Барои мисол, мизоҷ ба андозаи миёна аз ҳар як корт дар як моҳ 1000-2000 сомонӣ харч намуда, дар ивази ин дар як сол аз бонк тақрибан 1000 ҳол мукофот мегирад. Бонкҳо ба ивази ин ҳолҳо маблағи муайяншударо ба мизоҷ медиҳанд. Ин маблағ шояд барои хариди як ҷуфт пойафзоли арзони тобистона ё як хӯроки нисфирӯзӣ дар тарабхонаи “Роҳат” кифоят кунад.

Дар баробари ин, дар бозори бонкии байналмилалӣ шеваҳои гуногуни кешбек ба назар мерасад. Бархе аз бонкҳо то 30% ва ҳатто бештар аз инро барои хариди молу пардохти пули хизматрасониҳо кешбек муқаррар карда-

анд. Баъзе бонкҳо кортҳои бонкиро бо зиёд-шавии кешбек пешниҳод кардаанд, ки дар он ба мизоҷон бо шартҳои махсус як миқдор маблағ баргардонида мешаванд. Масалан, дар сурати истифодаи корти бонкӣ ҳангоми пардохт 1,5% аз ҳаҷми умумии харидҳо ё то 12% барои харидани мол ва истифодаи хидматҳо аз гурӯҳи муайяни шарикон кешбек пардохт карда мешавад.

Дар баъзе ҳолатҳо бонкҳо барои нигоҳдории чунин кортҳои бонкӣ аз дорандагони кортҳо ба андозаи муайян комиссия мегиранд, ки ин, албатта ҳаҷми даромади мизоҷонро аз кешбек кам мекунад.

● Кешбек даромад аст ё қадрдонии муштарӣ?

Аз назари мутахассисони бонкҳо кешбек барномаи ҳавасмандкунӣ ва садоқат ба муштариён аст, ки он бо роҳи баргардонидани як миқдори ками пули харҷнамудаи мизоҷон амалӣ шуда, мизоҷон то андозае қадрдонӣ ва онҳоро ба хизматрасонии бонкҳо ҳавасманд мекунад. Ташкилотҳои қарзие, ки корти бонкӣ мебароранд, як фоизи хурди маблағи сарфшударо ба дорандаи корт бармегардонанд. Бисёре аз ин гуна бонкҳо, махсусан дар Британияи Кабир, Канада ва Иёлоти Муттаҳидаи Амрико, барномаҳоеро пешниҳод мекунанд, ки барои ҳавасманд намудани истифодабарандагони кортҳо равона шудаанд ва дар доираи он барномаҳо ба дорандагони кортҳо ҳолҳо, билетҳои ҳавопаймо ё маблағи пулӣ дода мешавад.

Дар аксарияти кишварҳо кешбекро ҳамчун воситаи афзоиши ҳаҷми пардохтҳои ғайринақдӣ истифода мебаранд. Муштариён ба хотири дарёфт кардани маблағҳои кешбек аз кортҳои худ ҳангоми хариди молу хизматрасониҳо истифода мебаранд ва ин барои зиёд шудани ҳаҷми пардохтҳои ғайринақдӣ мусоидат мекунад.

Дар навбати худ афзоиши пардохтҳои ғайринақдӣ аз масъалаҳои авлавиятнокест, ки бештари кишварҳо мехоҳанд ба он даст ёбанд. Аз он ҷумла, ин масъала дар меҳвари сиёсати пулию қарзии кишвари мо қарор дорад. Бонки миллии Тоҷикистон дар чанд соли охир талош дорад, пардохтҳои қарзиро афзоиш диҳад. Бояд қайд кард, ки дар умум аз истифодаи кешбек сатҳи зиндагии мизоҷон ба таври назаррас баланд

намегардад. Аммо маблағи кешбек мизоҷони бонкҳоро ба бонкҳо алоқаманд карда, онҳоро барои истифодаи хизматрасониҳои бонкӣ ҳавасманд менамояд. Зеро рушди пардохтҳои ғайринақдӣ барои шафоф шудани иқтисодиёт, камтар шудани хароҷоти интишору интиқоли пул, афзоиши ҳаҷми маблағҳои андозҳо дар буҷети давлат ва омилҳои мусбати дигар аҳамият дорад.

Ҳамин тавр, бонкҳо бо кумаки кешбек метавонанд, мардумро ба истифодаи усулҳои пардохти ғайринақдӣ равона созанд.

● Кешбек кай пайдо шудааст?

Дар ҳоле ки дар ҷумҳурии мо чанд соли охир ба истифодаи кешбек рӯ овардаанд, дар Амрико беш аз 130 сол аст, ки кешбек истифода мешавад. Таърихи пайдоиши кешбек ба соли 1891 рост меояд. Дар он замон нахустин маротиба ширкати амрикоии Green Shield барои ҷалби муштариёни нав тарҳи наvero ки номашро кешбек гузошта буд, истифода бурд. Таҷрибаи баргардонидани маблағи муштариён то он вақт дар ҷаҳон назир надошт. Ин ширкат мӯҳрҳоеро ба мизоҷон медод, ки муштариёни ширкатҳо метавонистанд онҳоро бо мол, пули нақд ё тахфиф иваз кунанд.

Ин усули ҷалби мизоҷон ҳамчун манбаи афзоиши фурӯши иловагӣ давоми 100 сол бо суръат паҳн шуд ва инкишоф ёфт. Пас аз мӯҳрҳои Green Shield кортҳои мукофоти VIP ва кортҳои металлӣ пайдо шуданд, ки дар охир ба кортҳои қарзии пардохтӣ муосир мубаддал гардиданд.

Дар соли 1981 ширкати ҳавопаймоии American Airline барномаи бонуси милҳоро оғоз кард, ки то ҳол маъмул аст ва истифода мешавад. Дар сурати истифода аз хизматрасониҳои ширкати мазкур ба муштариён барои тай намудани чанд мил бо ҳавопаймоҳои ин ширкат ба андозаи чанд мил кешбек дода мешуд. Муштарӣ бо чамъ кардани он милҳо метавонист, дар оянда билети ҳавопаймоии ройгонро дарёфт кунад.

Солҳои 1990-ум бошад, тавлидкунандагони асосии кортҳо дар ИМА фоизи кешбекро то 5% боло бурданд. Меъёри 5% бозпас гирифтани пул одатан танҳо барои харидҳое, ки дар мағозаҳои хӯрокворӣ, дорухонаҳо ва нуқтаҳои фурӯши сӯзишворӣ дар тӯли 6 моҳ анҷом дода шудаанд, татбиқ мешуд.

Дар солҳои 2000-ум иқтисоди рақамӣ барои истифодаи барномаҳои кешбек суръат бахшид. Бонкҳо барои қортҳои дебетӣ ва кредитии худ кэшбэкро қорӣ қарданд, мағозаҳо шарикони нави кэшбэкро дар шакли бонкҳо дарёфт қарданд ва муштариён воситаи роҳату осони пардохтро пайдо қарданд, ки барояшон манфиати иқтисодии бештар медиҳад.

Дар солҳои охир дар Интернет сомонаҳое пайдо шудаанд, ки чандин фурушгоҳро муттаҳид мекунанд ва ба мизоҷон барои ба воситаи ин сомонаҳо харидани молу истифода хизматрасониҳо кешбек пешниҳод мекунанд. Масалан, сомонаи LetyShops, 3500 мағозаро дар шабакаи шарикии худ муттаҳид намудааст ва шумораи қорбарони сабининомшудаи он беш аз 22 миллион нафарро ташкил медиҳад. Ҳамин тавр сомонаи Smarty.sale дар чандин кишварҳои ҷаҳон ба харидорон имкон медиҳад, ки то 18% маблағи хариди худро қорқардонанд. Қорбарони он метавонанд тавассути қортҳои бонки, системаҳои пардохтҳои электронӣ ва ҳатто ба воситаи почта дар ин сомона фармоиш диҳанд.

Далелҳои боло аз он шаҳодат медиҳанд, ки феълан пешниҳоди кешбек дар тиҷорат ба таври васеъ истифода мешавад.

■ Кешбек дар бонкҳои Тоҷикистон чӣ гуна амалӣ мешавад?

Солҳои охир бархе бонкҳои қумхури ба додани кешбек ба муштариёнашон оғоз қардаанд. “Бонки байналмилалии Тоҷикистон”, “Халиқбонк Тоҷикистон”, “Алиф Бонк” аз қумлаи он бонкҳоеанд, ки бо додани кешбек муштариёни худро ба хизматрасониҳои хеш қалб менамоянд.

“Бонки байналмилалии Тоҷикистон” беш аз 50 шарикони тиҷоратиро дар атрофи барномаи кешбеки худ муттаҳид қардааст, ки муштариён ҳангоми харид аз онҳо ва истифодаи хизматрасониҳо аз 10 то 30% кешбек дарёфт мекунанд. Муштариёни “Бонки байналмилалии Тоҷикистон” бо харид аз мағозаҳои фуруши либосу пойафзол, ошхонаву марказҳои тез-тайёр, дорухонаву марказҳои фуруши мебелу таҷҳизоти компютерӣ, ки ҳамагӣ шарикони бонки мазкур мебошанд, метавонанд то 30% маблағҳои хариди худро бозпас гиранд. Масалан, агар

мизоҷ аз мағозаи “Ладин” мебелеро харидорӣ намояд, ба андозаи 20% ба ӯ маблағи харидаш қорқардонида мешавад.

“Алиф Бонк” низ солҳои охир барои ҳавасманд намудани мизоҷон ба таври васеъ барномаи кешбеки худро амалӣ менамояд. Муштариёни бонки мазкур баъди харид тавассути барномаи “Алифмоби” аз мағозаву марказҳои хизматрасонии шарикони бонки мазкур аз 5 то 50% тахфиф дарёфт мекунанд.

“Спитаменбонк” дар ҳамқорӣ бо ширкати “Газпром нефт - Тоҷикистон” низ истифодаи кешбекро роҳандозӣ қардааст. Муштариён барои хариди сӯзишворӣ аз нуқтаҳои “Газпром нефт - Тоҷикистон” бо қортҳои “Спитаменбонк” соҳиби 6% кешбек мешаванд.

Дар назар аст, ки дар қумхури дар қорқаробари рушди хизматрасониҳои гуногуни бонки истифодаи барномаҳо бо кешбек низ рушду нумӯ ёбад.

■ Оё бонкҳо аз кешбек фоида ба даст меоранд?

Ин лаҳза баъди мутолиаи сатрҳои боло дар зеҳни хонанда суоле пайдо мешавад - дар сура-ти қарилова пардохт қардани қул ба мизоҷон аз амалиёти кешбек бонкҳо қӣ манфиат мебинанд оё ин ба зарари онҳо нест?

Пажӯҳишҳо анқомдодаи қоршиносон соҳа муайян қардаанд, ки одатан бонкҳо барои кешбек ба андозаи аз 0,5-1,5% ҳақми умумии амалиёти дар қаросари кишвар анқомдодаи худ маблағ харҷ мекунанд. Дар назари аввал ин маблағ хело қам намояд ҳам, аммо онро агар бо миқёси мамлақат қиёс қунем, маблағи хеле бузург аст.

Бояд қайд намуд, ки бонкҳо бо вучуди хароқоти зиёд барои барномаҳои кешбек аз ин амалиёт аз ҳисоби афзоиши шумораи мизоҷон ва гирифтани комиссия аз афзоиши амалиётҳои ғайринақдӣ фоида мебинанд.

Барои муқоиса тасаввур қунед, ки вақте шаҳрвандон дар ҳамаи дүқонҳо бо истифода аз қортҳо пардохтҳои ғайринақдӣ анқом медиҳанд, маблағҳо ба ҳазинаи фурушандагон нарафта, балки ба сура-тиҳисоби бонкии онҳо меравад. Барои миёнаравӣ дар муомилоти ғайринақдӣ, ташкилоти қарзӣ аз ташкилоти савдоқунанда комиссия мегирад. Дар бархе ташкилотҳои

қарзӣ ин комиссия тақрибан 2% -ро ташкил медиҳад. Бинобар ин, агар бонкҳо аз ин маблағ 1,5%-ашро барои кешбек сарф кунанд ҳам, зарар нахоҳанд дид.

Аз ҷониби дигар, пули дорандагони қарзҳои ташкилотҳои қарзӣ истода, онро онҳо метавонанд дар лоиҳаҳои гуногун истифода баранд ва аз гардиши он низ манфиат хоҳанд дид. Ин барои бонкҳо манбаи фоидаи иловагӣ ва барои иқтисодиёти миллӣ манбаи маблағгузорӣ мебошад. Зеро вақте афроде, ки маош мегиранд, аз банкоматҳо пулро ба таври оммавӣ гирифта, дар ҳамёнҳояшон нигоҳ медоранд, маблағҳо аз суратҳисобҳои бонкӣ ба ҷайби афроди алоҳида мегузаранд. Аммо агар одамон даромади худро дар қорт нигоҳ доранд, пас маблағҳо дар бонк боқӣ мемонанд ва бонкҳо онҳоро дар амалиёти худ истифода бурда метавонанд.

Ҳоло бисёриҳо осону содда будани истифодаи усули ҳисоббаробаркунии ғайринақдӣ бо фурӯшандагонро фаҳмидаанд. Чун бо худ бурдани ҳамёни пурраи пули нақд лозим намешавад ва ҳамин тавр хатари аз даст додани пули нақд ва гум шудани он аз байн меравад. Ҳамчунин ин тартиби пардохтро дар хазинаи мағоза ба таври назаррас содда мекунад ва тез анҷом медиҳад. Ҳисоб кардани пул низ лозим намешавад. Илова бар ин, ҳамаи ин чанбаҳои мусбати пардохт бо қарзҳои бонкӣ боз кешбек гирифтани аз истифодаи қорт барои одамон ҳавасмандкунанда аст.

Ҳамзамон одамоне низ ҳастанд, ки ба пардохт бо пули нақд одат кардаанд. Бинобар ин, ба хоҳири ҷалби ҷунин гурӯҳи харидорон ба усули пардохти ғайринақдӣ мол аз ҷониби бонкҳо истифодаи кешбек ва ба онҳо баргардонидани як қисми маблағҳои харч намудаашон муфид хоҳад буд.

■ Кешбек беҳтар аст ё сарфи маблағ барои реклама?

Тавре таҳлили пажӯҳишҳо нишон одаанд, баъзе аз бонкҳои хориҷӣ барои кешбек маблағҳоеро истифода мебаранд, ки барои таълиғ пешбинӣ шудаанд. Ҳар як ташкилоти тижоратӣ дар буҷети худ барои таълиғи маҳсулоти худ маблағи муайянеро пешбинӣ мекунад. Ин маблағҳо бонкҳо барои гузоштани лавҳаҳои таълиғоти қарзҳои пардохтии худ ё сохтани видеоҳои таълиғотӣ

дар телевизион ва ё Интернет сарф мекунанд. Солҳои охир бонкҳо як қисми ин маблағҳоро барои пешбурди барномаҳои кешбеки худ харч мекунанд.

Ба ин тартиб, метавон гуфт, ки бо ёрии кешбек бонкҳо садоқати муштарӣро соҳиб мешаванд. Дар бисёр кишварҳои олам ширкатҳо ҳоло барои барои ба даст овардани садоқати муштарӣ рақобат мекунанд. Аксари фурӯшандагони асосии молҳо ва хизматрасониҳои барномаҳои вафодорӣ доранд. Онҳо ба мизоҷони доимии худ қарзҳои таълиғӣ пешниҳод мекунанд. Ташкилотҳои қарзӣ дар ин маврид бештар барномаҳои кешбекро истифода мебаранд. Мунтазам гирифтани кешбек дар қорти бонкӣ, муштарӣро ба харидории маҳсулот фақат аз мағозаҳои муайян ва истифода аз хизматрасониҳои ҳамон як бонк ҷалб хоҳад кард. Масалан, агар ба мизоҷи масъалаҳои аз қарз бонк гирифтани, пасандоз қардан ва ё интиқоли маблағ пайдо шавад, ба эҳтимоли зиёд аз хизматрасониҳои ҳамон бонк истифода хоҳад бурд, ки аллакай ба ӯ даромад овардааст. Бо ин роҳ бонкҳо муштарӣро доимии худро пайдо хоҳанд кард.

Умуман, бонкҳо бо барномаҳои кешбеки худ аз ҷанд ҷиҳат фоида мебинанд: онҳо барои худ муштарӣро содиқ меёбанд, аз афзоиши комиссияҳо барои пардохтҳои ғайринақдӣ, имкони истифодаи маблағҳои дар суратҳисобҳои қортӣ нигоҳ дошташуда ва қарз қардани хароҷоти таълиғотӣ манфиат мегиранд.

Ширкатҳои хизматрасонӣ ва мағозаҳои молу қола низ аз ҳисоби ҷалб шудани муштарӣро доимӣ аз кешбек фоида хоҳанд дид. Одамон барои дарёфти кешбек аз ин муассисаҳо мол харид мекунанд ва ё аз хизматрасонии онҳо истифода бурда, ба мизоҷони доимӣ табдил меёбанд. Онҳо дар натиҷаи афзоиши ҳаҷми савдо ва шумораи хизматрасониҳои манфиат ба даст меоранд.

Бинобар ин, бо боварии том метавон гуфт, ки аз барномаҳои кешбеки бонкҳо ҳам муштарӣро ва ҳам ташкилотҳои қарзӣ ва ҳам мағозаҳои фурӯши молу маҳсулот фоида мебинанд.

*Шарҳи
Аслам Мӯминов,
“БТЧ”.*

Дар Русия барномаи татбиқи рубли рақамиро омода месозанд

Яке аз омилҳои рушди бонкдорӣ дар ҳама давлат таъмини механизми дурусти танзими ҳуқуқии фаъолияти он мебошад. Дар ҷумҳурии мо бо ин мақсад санадҳои зиёди меъёрии ҳуқуқӣ қабул шудаанд, вале дар истифодаи бамаврид ва дурусти истилоҳҳои соҳаи бонк Вазорати рушди рақамӣ, алоқа ва иртиботи оммавии Федератсияи Русия дар якҷоягӣ бо Бонки марказии ин кишвар барномаи калонҳаҷм оид ба ҷорӣ кардани рубли рақамӣ омода карда истодааст, ибраз дошт роҳбари вазорати зикршуда Максут Шадаев дар доираи марафони маърифатии “Имкониятҳои нав”.

“Мо рубли рақамиро бетоқатона интизор ҳастем. Дар ҳамкорӣ бо Бонки марказӣ барномаи калонҳаҷм оид ба ҷорӣ намудани рубли рақамӣ омода шуда истодааст, ба андешаи ман ин кори ояндадор аст”, – чунин аст иқтибос аз суҳанронии Максут Шадаев, ки Вазорати рушди рақамӣ, алоқа ва иртиботи оммавии Федератсияи Русия дар Telegram-каналҳои худ овардааст.

Тавре маълум гардид, рубли рақамӣ ин асҳори рақамие мебошад, ки аз ҷониби Бонки марказии Русия шакли сеюми асҳори миллии русиягӣ бар илова ба шаклҳои пулҳои аллакай мавҷудаи нақдӣ ва ғайринақдӣ омода карда мешавад.

Раиси Бонки марказии Русия Элвира Набиуллина дар ҷараёни суҳанронии худ дар

Думаи давлатӣ гуфт, ки Русия гузаронида-ни ҳисоббаробаркуниҳои воқеӣ бо рубли рақамиро соли оянда оғоз менамояд.

“Рубли рақамӣ имкониятҳои навро фароҳам меорад. Дар баробари ин, он барои барномасозӣ, назорат бурдан аз болои мақсаднок истифода бурдани рублҳои рақамӣ шароит муҳайё месозад. Мо бо ҳукумат барои дар барномаҳои ҳукуматию давлатӣ истифода бурдани чунин “рублҳои мақсаднок”-ро баррасӣ карда истодаем. Дар натиҷа ҳукумат имконият пайдо хоҳад кард, то ки назорат аз болои ба таври мақсаднок истифода бурдани он маблағҳоеро, ки барои дастгирии ин ё он бахшҳои иқтисодӣ ва соҳаи иҷтимоӣ ҷудо шудаанд, самараноктар ба роҳ монанд”, изҳор намуд Набиуллина.

Номбурда изҳори боварӣ намуд, ки рубли рақамӣ барои арзон кардани ҳисоббаробаркуниҳо дар байни субъектҳои иқтисодӣ кумак хоҳад кард. Ва ҳамчунин воситаи пардохти мазкурро метавон дар ҳисоббаробаркуниҳои байналмилалӣ истифода бурд.

Тавре Элвира Набиуллина моҳи апрели соли равон изҳор намуда буд, Бонки марказӣ аллакай санҷиши тести рубли рақамиро оғоз кардааст ва ба ин раванд панҷ бонк пайваस्त шудаанд, ҳафт муассисаи қарзӣ низ моҳҳои наздик ҳамроҳ хоҳанд шуд.

“Дар шароити таҳримҳо нақши асосиро рубли рақамӣ хоҳад бозид, ки ин дар навбати худ имконияти ҳисоббаробаркуниҳо ва пардохтҳо ва дар оянда бошад, пардохтҳои фаросарҳадиро дастгирӣ менамояд. Мо машваратҳои ҷамъиятиро анҷом додем, аз ҷумла дар ин ҷо, дар Думаи давлатӣ машваратҳои ҷамъиятӣ гузаронидем, баҳори соли 2021 копсепсияро қабул намудем ва дар муддати ҳафт моҳ прототипи платформаи рубли рақамиро сохтем (барои муқоиса бояд гӯям, ки дар Чин ин гуна прототип дар муҳлати 2 сол сохта шуда буд)”, – гуфт зимни суҳанронии худ дар Думаи давлатӣ Элвира Набиуллина.

■ **ХАЙР, КЕШ. ҲАҶМИ ПУЛИ НАҚД ДАР ГАРДИШ БА САТҲИ ТО ДАВРАИ БУҲРОНӢ БАҲАШТ**

Ҳаҷми пули нақд дар муомилот дар қаламрави Федератсияи Русия ба нишондиҳандаи то буҳронӣ баробар шуд: 6 майи соли ҷорӣ ҳаҷми пул дар нишондиҳандаи маҳдуд 4,36 трлн. рубл – ҳадди аққали баъди оғози амалиёти махсус дар Украинаро ташкил дод (дар моҳи марти ҳамин сол ҷунин нишондиҳанда дошт – 17,2 трлн.), навишта буд “Ведомости” бо истинод маълумотҳои ҳарҳафтаинаи Бонки Русия. Дар ин маълумотҳо қайд карда мешуд, ки ба пулҳои нақдӣ ба ҳисобгирифташуда пулҳои дар муомилотбуда бо назардошти бақияҳо дар ҳазинаҳои бонкҳо ва ҳамчунин захираҳои

ҳатмии бонкҳо дар Бонки марказӣ дохил мешаванд.

■ **Шитобзада пулҳои худро бозпас мегирифтанд**

Зиёдшавии якбораи теъдоди пули нақд дар Русия дар як рӯз – 25 феврал ба амал омад, гардиш ба андозаи рекордии тамоми давраи мушоҳида (аз 2011) ба маблағи 1,4 трлн. рубл зиёд шуд, аниқ карданд дар оморӣ Бонки марказӣ. Ҷунин ифодаи “нақдӣ” ҳатто дар давраи буҳрони соли 2014 ба миён наомада буд – дар рӯзи бади он, 19 декабр маблағ ба 490,6 млрд. рубл баробар гардида буд.

Зиёдшавии гардиш ба он алоқаманд буд, ки шаҳрвандон ба таври оммавӣ гирифтани андӯхтҳои худро аз бонкҳо шурӯъ карданд (дар моҳи феврал, махсусан дар ҳафтаи охири моҳ маблағҳои шаҳрвандон дар бонкҳо ба андозаи 3,5 % ё 1,2 трлн. рубл кам шуданд. Аз рӯи маблағ ин ҳадди аққал аз соли 2008 то имрӯз бурунрафти аз ҳама зиёди пасандозҳо ба шумор меравад. Ба андешаи коршиносон, дар он рӯзҳо шаҳрвандони Русия аз он метарсиданд, ки маблағҳояшон дар бонкҳо банд хоҳанд монд ё бонкҳо ба мушкилоти молиявӣ рӯ ба рӯ хоҳанд шуд. Ба ғайр аз ин, тарси он ки қортҳои бонкӣ қор нахоҳанд кард, ҳамчунин мардумро маҷбур сохт ба истифодаи пули нақд гузаранд, гуфта мешавад дар маълумотномаи Бонки марказӣ.

■ **Меъёри фоизи пасандозҳо одамонро ҷалб намуд**

Тавре танзимгари соҳаи бонкӣ қайд кард, дар моҳи март соли равон бурунрафти маблағҳо суст гашта, пулҳо ба андозаи миёна ё муътадили 236 млрд рубл кам шуданд. Ҳол он ки танҳо бақияи асбӯрӣ кам шуданд (ба андозаи 9,8 млрд. доллар ё 818 млрд. рубл), дар ҳоле ки маблағҳои бонкии шаҳрвандони Русия бо рубл дар моҳи март асосан аз ҳисоби афзоиши пасандозҳои муҳлатнок ба андозаи 582 млрд. рубл зиёд шуданд, таъкид намуданд дар Бонки марказии Русия.

Устуворшавии бештар ва намоён вақте фаро мерасад, ки ҳаҷми пул ба сатҳи соли 2021 – 13,7 – 13,8 трлн. рубл баробар мешавад, таъкид карданд таҳлилгарон. Фишурдани ҳаҷми пул – ин натиҷаи эҳтимолии паст кардани меъёрҳои захираҳои ҳатмӣ барои бонкҳо дар пасманзари чораҳои андешидаи моҳи март, ки ҷиҳати дастгирӣ соҳа равона карда шудаанд.

ТАВАРРУМИ РЕКОРДӢ ДАР АВРУПО БА РУСИЯ ЧӢ ГУНА ТАҲДИД МЕКУНАД?

Баландшавии якбораи нархҳо дар мамлаки Аврупо ба вазъи иқтисодии Русия таъсир мерасонад. Тибқи пешгӯии коршиносони Комиссияи Аврупо, таваррум дар соли 2022 дар Русия зиёда аз 20 фоизро ташкил хоҳад дод. Дар шарҳи худ ба нашрияти “Ведомости” таҳлилгарон таъсири асосии баландшавии нархҳо дар вайрон шудани занҷираи таъмини маҳсулоти воридотӣ дар моҳҳои охир медонанд.

16 майи соли равон Комиссияи Аврупо гузориши худро ба нашр расонид, ки дар он дурнамои умумии таваррум дар минтақаи евро дар соли 2022 то сатҳи рекордӣ 6,1% ба ҷойи 3,5% нишон дода шудааст. Аз рӯйи интизориҳои коршиносон, дар Русия таваррум дар соли равон бештар аз 20 фоизро ташкил медиҳад. Мутахассисон дар робита ба ин қайд карданд, ки зиёдшавӣ аз ҳисоби баландшавии нарх ба маҳсулоти содиротӣ ба амал хоҳад омад.

Тавре дар Комиссия Аврупо хабар доданд, дар минтақаи евро дар моҳи апрели соли 2022 таварруми умумӣ ба 7,5 % баробар шуд, ки баландтарин нишондиҳанда дар тамоми таърихи ин минтақа ба шумор меравад.

Дар Донишгоҳи молиявии назди ҳукумат чунин андеша доранд, ки то муътадил шудани вазъияти геосиёсӣ, молу маҳсулот таҳти фишор боқӣ хоҳанд монд. Қисмати зиёди ашё барои истеҳсоли молҳои истеъмолӣ ва маҳсулоти хӯрокворӣ аз Русия харидорӣ карда мешуданд, илова намуданд дар Донишгоҳи иқтисодии Русия

ба номи Г.В. Плеханов. Ҳамчунин як қатор кишварҳо аз газу нефти Русия вобаста мешаванд.

■ Таварруми содиротӣ

Коршиносони Комиссияи Аврупо огоҳ менамоянд, ки болоравии нархҳо дар Аврупо бозпас (ба шакли бумеранг) ба Русия бармегардад. Соли 2021 бошад, мақомоти иқтисодии Русия гуфта буданд, ки қисмати бештари таварруми Русия аз минтақаи евро “содирот” мешавад, зеро қисмати зиёди молҳои истеъмоли ниҳой аз кишварҳои Аврупо ворид карда мешаванд.

Дар ташкилоти қарзии “Промсвязьбанк” бар ин андешаанд, ки дар чунин вазъият натиҷа аз қиматшавӣ аз содирот ҳадди ақалро ташкил хоҳад дод. Саркоршиноси бонки номбурда Денис Попов чунин шарҳ медиҳад, ки таъсири асосии баландшавии нархҳо бинобар сабаби вайрон шудани занҷираи таъмини маҳсулоти воридотӣ дар моҳҳои охир ба амал омад, ки дар натиҷа дар бахшҳои алоҳидаи бозор таълаботи ҳангомавӣ ва камчинӣ ба миён овард. Илова бар ин, ба андешаи таҳлилгар, ҷорӣ шудани маҳдудият ба содироти Русия, ба васеъ шудани пешниҳоди мол дар бозори дохилӣ оварда мерасонад, ки ин дар навбати худ таъсири таварруми содиротиро маҳдуд менамояд. Таварруми озукавориро маҳдудияти содироти маҳсулоти хӯрокворӣ метавонад муътадил намояд. Тобистону тирамоҳ бошад, имкон дорад дар Русия ҳатто пастшавии назарраси нархҳо ба миён ояд.

Дар Бонки марказии Русия иброз доштанд, ки болоравии нархҳо ба воридот сарчашмаи асосии таваррум барои Русия дар соли 2022 нахоҳад шуд, балки динамикаи қурби мубодилавии рубл барои таваррум аҳамияти калон хоҳад дошт.

■ СБЕРБАНК ҚУРБИ МИЁНАИ ДОЛЛАРО БАРОИ СОЛИ 2022 ПЕШГӢӢ КАРД

Мутобиқи интизориҳои таҳлилгарони SberCIB Investment Research, қурби миёна-

Аз нуқтаи назари нерӯи рубл пешгӯии қурбии Сбербанк ҳамчунин беҳтар аст назар ба дурнамои Вазорати рушди иқтисодии Русия, ки чанде пеш нашр шуда буд.

солонаи доллари ИМА дар соли қорӣ 73 рублро ташкил медиҳад. Ин баҳогузори назар ба интизориҳои пешина беҳтар карда шудааст, омадааст дар шарҳе, ки аз ҷониби Сбербанк нашр гардидааст. Аз нуқтаи назари нерӯи рубл пешгӯии қурбии Сбербанк ҳамчунин беҳтар аст назар ба дурнамои Вазорати рушди иқтисодии Русия, ки чанде пеш нашр шуда буд.

Қурби рубл ба гуфайли тавозуни пардохти ФР барқарор шуд, мегӯяд сариктисодчии SberCIB Investment Research Антон Струченевский.

“Бақияи мусбати ҳисоби амалиёти қорӣ аз моҳи феврал аз ҳисоби чунин омилҳо, аз қабилӣ кам шудани воридот, якбора зиёд шудани нархҳои ашёи хом, фуруравии воридоти хизматрасонӣ, пастшавии пардохти саҳм ва ғоизҳо зиёд шуд. Тавре Бонки марказии ФР хабар дод, аз рӯи натиҷаи чор моҳи аввали соли 2022 бақияи мусбати ҳисоби амалиёти қорӣ 95, 8 млрд. доллари ИМА-ро ташкил дод, ки ин нишондиҳандаи хеле баланд аст, - мегӯяд коршинос.

Струченевский хотиррасон менамояд, ки дар моҳҳои апрел ва май ҳолатҳое буданд, ки назар ба давраи аз январӣ соли 2020 рубл ниҳоят қимати рекордӣ дошт: қурби доллари ИМА аз 63 поинтар шуда буд. Ба андешаи ӯ, омилҳои таҳким ёф-

тани воҳиди пулии Русия аз воридшавии зиёди ашё аз ҳисоби содирот дар пасманзари нархҳои баланд ба нафту газ, фуруравии воридот бар асари таҳримҳо ва мушкилоти логистикӣ ва маҳдудиятҳои нигоҳдошташуда ба ҳаракати сармоя иборат мебошанд.

■ Барои чӣ қурби доллар баланд мешавад?

Дар Сбербанк пешгӯиро тасдиқ менамоянд, ки мувофиқи он дар пасманзари нархҳои баланд ба ашёи хом таҳкими рубл метавонад то 60 рубл барои як доллари ИМА идома ёбад ва имкон дорад нишондиҳандаи аз ин пасттар то охири семоҳаи дуюм ба даст оварда шавад. Вале дар семоҳаи чоруми соли равон қурб метавонад дар нуқтаи бештар аз 70 рубл барои як доллари ИМА муътадил бимонад, зеро дар семоҳаи сеюм барқароршавии воридот дар назар аст ва назорат аз болои ҳаракати сармоя метавонад сушт гардад.

“Пешгӯии мо дар мавриди қурби миёнаи рубл нисбат ба доллари ИМА дар соли равон чунин аст – он дар сатҳи 73 хоҳад буд”, хулосабарорӣ намуданд дар SberCIB Investment Research.

Ҳол он ки як моҳ пеш дар сохтори таҳлилии Сбербанк ба он ишора карда буданд, ки дар доираи суштшавии муназзами рубл аз охири семоҳаи дуюм, қурб метавонад дар охири соли 2022 то сатҳи 75 рубл барои 1 доллари ИМА баробар шавад.

Тибқи дурнамои заминавии Вазорати рушди иқтисоди Русия қурби миёнасолонаи доллари ИМА 76,7 рублро ташкил медиҳад. Ба ҳисоби миёнаи моҳона бошад, аз оғози тобистон бештар аз 70 рубл: дар моҳи июн қурби миёна ба 70,5 рубл ва дар моҳи декабри соли равон ба 76,4 рубл баробар хоҳад шуд.

■ ШАҲРВАНДОНИ РУСИЯРО АЗ НАҚШАИ НАВИ ҲАННОТОНИ ТЕЛЕФОНӢ ОҒОҲ КАРДАНД

Тавре РИА “Новости” хабар дод, ҳаннотони телефонӣ нақшаи навро фикр карда бароварданд, ки чунин аст: онҳо

“

Қаллобон аз ҳама воситаҳо истифода мебаранд, то ки одамро тарсонанд, таҳдиди масъулияти ҷиноятӣ аз ҷумлаи методҳои наву ҷиддии онҳост, ки ба шаҳрвандони нобовару бадгумон, ки дорои сатҳи пасти ҳуқуқӣ ва молиявӣ мебошанд, равона карда шудаанд

”

худо кормандони бонк муаррифӣ на-муда, изҳор мекунанд, ки ҳамкорони бевичдони онҳо кӯшиш доранд пулҳоро аз суратҳисоби муштарӣ дузданд.

Дар ин маврид объекти қаллобӣ хабарнигори агентии РИА “Новости” гардид. Кор ба ин тарз сурат гирифт. Ношиносе аз телефони шахрӣ ба ӯ занг зада, худо корманди бонк муаррифӣ намуд ва изҳор кард, ки дар айнаи замон ҳамкорони бевичдони ӯ кӯшиш доранд пулҳоро аз суратҳисоби “қурбонӣ” хориҷ кунанд. Ба андешаи вай, барои он ки дуздӣ пешгирӣ карда шавад, бояд бо занг-зананда ҳамкорӣ кард, дар акси ҳол мизочи бонкро масъулияти молиявӣ ва ҷиноятӣ интизор аст. Барои тақвияти суханони худ мегӯяд, ки гӯё “суратҳисоб барои мақсадҳои ғайриқонунӣ истифода мешавад”.

Мавҷуд будани чунин ривоят ё қисса ва он ки чунин нақша тамоми нишонаҳои ҳаннотию қаллобиро доро мебошад, директори хазинаи “За права заёмщиков”, роҳбари барномаи “Мошеловка” Евгения Лазерева тасдиқ намуд.

Тавре аз рӯйи нақли Лазерева бармеояд, хабарҳо дар бораи зангҳои телефонӣ

аз кормандони “бовичдон”-и бонк, ки меҳоханд ҳамкорони бевичдони худро ифшо кунанд ва барои ин аз мизочони бонк маълумот талаб менамоянд, ҳамагӣ чанде пеш ба “Мошеловка” ворид шуда истодаанд. Коршинос мегӯяд, ки дар ин қисса якчанд нишонаҳои кӯшиши ҳанноти дида мешавад.

Аввал ин ки агар корманди бонк нисбати ҳамкорони худ ба анҷоми ниятҳои бевичдонона шубҳа дошта бошад, дар ин сурат, мутобиқи дастурамал, талаботи дохилӣ ва дигар санадҳои ташкилоти қарзӣ дар ин бора бояд ба ҳадамоти амнияти ҷойи кор хабар диҳад.

Дуюм, барои анҷом додани ин намуд тафтишот кормандони ваколатдори бонк тамоми маълумоти заруриро доранд ва ягон гуна эҳтиёҷот барои муайян намудани онҳо муроҷиат кардан ба мизоч вучуд надорад.

Сеюм, агар кормандони бонк амалҳои бевичдононаро бо суратҳисоби мизоч бе супориши вай анҷом медиҳанд, дар ин сурат соҳиби суратҳисоб ягон гуна масъулияти молиявӣ ва ҷиноятиро бар дӯш надорад. Бояд гуфт, ки тартиби махсуси ҷамъовари маълумот ва далелҳои содир шудани ҷиноят вучуд дорад ва ягонтои ин амал пешниҳоди маълумотро бо воситаи телефон дар назар надорад, ҳама гуна маълумот бояд дар шакли санад таҳия шуда, бо пайнавишт тасдиқ карда шавад, - шарҳ дода гуфт Лазерева.

“Тавре мебинем, дар ин ҷо ба таври дақиқ кӯшиши ҳамлаи қаллобӣ бо тағйир додани қисса ё ривояти кӯҳна дида мешавад. Қаллобон аз ҳама воситаҳо истифода мебаранд, то ки одамро тарсонанд, таҳдиди масъулияти ҷиноятӣ аз ҷумлаи методҳои наву ҷиддии онҳост, ки ба шаҳрвандони нобовару бадгумон, ки дорои сатҳи пасти дониши ҳуқуқӣ ва молиявӣ мебошанд, равона карда шудаанд”, - гуфт дар хулосаи суҳбат коршиноси барномаи “Мошеловка”.

**Таҳияи А.Қурбонов,
бо истифода аз маводи Интернет.**

Далелҳои ҷолиби олами бонқдорӣ

■ ОҒ ОНЛАЙНБАНКИНГ СОЛИ 1980 БА ВУҶУД ОМАДААСТ?

Марҳилаи гузариш аз бонқдории анъанавӣ ба онлайнбанкинг хеле пештар аз он оғоз шудааст, ки бисёриҳо фикр мекунам. Бо вучуди он ки онлайнбанкинг танҳо баъд аз пайдоиши интернет ба хидматрасоние табдил ёфт, ки аз он аксарият истифода мебаранд. Аммо намунаи он ҳанӯз дар оғози солҳои 80-ум пайдо шуда буд.

Моҳи декабри соли 1980 дар Теннесси, бонки хусусии амрикоӣ - United Bank of America бо мағозаи асбобҳои барқии Radio ҳамроҳ шуд, то ба мизочон дастгоҳи махсусро пешниҳод кунад, ки ба компютерҳои ҳонагӣ насб карда мешуд. Ин дастгоҳ имкон медод, ки муштариён

аз хона истода, ба воситаи он маблағро пардохт, намоёнд, тавозуни ҳисоби худро тафтиш намоёнд ва ҳатто барои қарз муроҷиат кунанд. Муштариён ин дастгоҳро истифода бурда, дар як моҳ 25 доллар ба бонк ҳаққи хидмат пардохт мекарданд.

Дар Британияи Кабир низ аввалин ҳодисаи бонқдорӣ ба воситаи компютери ҳонагӣ моҳи сентябри соли 1982 ба шарофати ҳамкории Бонки Шотландия ва ширкати British Telecom ба қайд гирифта шудааст. Ин хидматрасонӣ бо номи Homelink маъруф буд ва баъд аз пайваст кардани телевизорӣ муштарӣ ба телефони ҳонагӣ ғайр-ҷой мешуд. Он ба муштариён имкон медод, ки маблағро аз суратҳисобе ба суратҳисоби дигар интиқол дода, бо ин роҳ амалиёти ҳисоббаркуниро анҷом диҳанд.

Аммо нахустин бонке, ки хидматрасонии онлайнбанкингро дар шакли наздик ба имрӯза пешниҳод кардааст, ин бонки амрикоии

Wells Fargo буд, ки соли 1995 тавассути вебсайти худ хидматрасониҳои бонкиро ба муштариён пешниҳод кард. Хидматрасонии онлайнии онҳо барномаҳои кӯҳнаи компютериеро иваз кард.

■ ВАЗНИНТАРИН ТАНГАИ МИСӢ 20 КИЛО ВАЗН ДОШТ!

Вазнинтарин тангаҳои мисиро дар Шветсия дар асри 18 бароварда буданд. Дар он вақт масолеҳро дарёф намедоштанд. Як танга қариб 20 кило вазн дошт. Он шакли чоркунҷаро дошт ва дар кунҷҳои он муҳри шоҳӣ сабт шуда буданд. Агар он шакли муқаррарии тангаҳоро медошт, ба аҳли ҷомеа хатаре намедошт, вале шакли дарозрӯяи чоркунҷа ва ҳаҷми калони он хатарнок буд. Агар он ба дасти шахси бадқаҳр меафтод, бо он ягон касро зада куштаниш мумкин буд.

■ ПУЛИ МАЪМУЛТАРИН ДАР ҶАҲОН КАДОМ АСТ?

Бисёриҳо шояд андеша дошта бошанд, ки маъмул-

тарин пули ҷаҳон доллари амрикоӣ аст. Вале тибқи рейтинги паҳншавии пулҳо дар 200 соли охир ин тавр нест. Пули маъмултарин дар ҷаҳон фунти бритониёӣ маҳсуб мешавад, ки он дар 105 кишвари ҷаҳон истифода мешавад. Тибқи ин рӯйхат дар 200 соли охир доллар дар ҷои дуюм қарор дорад ва дар 83 кишвар истифода мешавад. Франки Фаронса дар ҷои сеюм қарор дорад ва дар 75 кишвар маъмул пайдо кардааст. Динори арабӣ ҷаҳорум пули маъмул ҳисоб меёбад, ки дар 33 кишвари арабӣ паҳн шудааст. Рубли русӣ бошад, дар 200 соли охир танҳо дар 27 кишвар паҳн шуда, ҷойи панҷумро гирифтааст.

■ **ФАРОНСА АВВАЛИН ДАВЛАТЕСТ, КИ АЗ БОНКИ ҶАҲОНӢ ҚАРЗ ГИРИФТААСТ**

Фаронса аввалин кишваре ба шумор меравад, ки аз Бонки Ҷаҳонӣ қарз гирифтааст. Раиси онвақтаи Бонки Ҷаҳонӣ Ҷон Ч. Макклоу аз байни се довталаби қарз – Фаронса, Полша ва Чили Фаронсаро интихоб кард. Ҳаҷми қарзи додашуда, 250 миллион доллар буд. Аммо ин нисфи маблағи дархостшударо ташкил медод. Бонки ҷаҳонӣ онвақт нав ташкил шуда буд ва додани ҷунин

қарзи калонҳаҷм барояш душвор буд. Аммо додани қарз ба Фаронса ба мақсадҳои Бонки Ҷаҳонӣ мувофиқат мекард. Зеро яке аз сабабҳои таъсиси Бонки Ҷаҳонӣ дар соли 1944 кумак барои барқарор намудани иқтисодиёти кишварҳои дар паи ҷанги ҷаҳонӣ харобгардида ба шумор мерафт. Аниқтараш, ҳадаф аз таъсиси Бонки Ҷаҳонӣ додани қарзҳои имтиёзноки муваққатӣ ба кишварҳои камдаромад буд, ки қудрати гирифтани қарзи тижоратиро надоштанд.

■ **БОНҚҲОИ ИСЛОМӢ КАЙ ПАЙДО ШУДАНД?**

«Бонки иҷтимоии Носир» (Nasser Social Bank) аввалин бонки бузурги исломӣ шуморида мешавад, ки бар асоси шарият фаъолият мекунад. Он соли 1971 дар Миср ифтитоҳ ёфтааст. Барои таъсиси нахустин бонки исломӣ конфронси вазирони умури хориҷаи кишварҳои исломӣ замина гузоштааст. Соли 1970 дар ин конфронс ҳукуматҳои Миср ва Покистон муштаракан аз таъсиси Бонки байналмилалӣ исломӣ пуштибонӣ карданд, ки баъд аз он фаъолият дар ин

замина густариш ёфт. Ҳоло дар бисёре аз кишварҳои мусулмоннишин бонкҳои исломӣ фаъолият мекунанд. Аз он ҷумла, Малайзия яке аз кишварҳое ба шумор меравад, ки ба таври ҷиддӣ бонкдорӣ исломиро пеш мебарад. Ин кишвар, ки яке аз кишварҳои пешрафтаи исломӣ дар татбиқи низоми бонкдорӣ исломӣ маҳсуб мешавад, талош дорад, ҳудудро ҳамчун пешвои бидуни баҳси ин усули бонкдорӣ дар ҷаҳон муаррифӣ кунад.

Дар Покистон низ раванди исломикунонии бонкҳо соли 1979 оғоз ёфтааст. Бонкдорӣ исломӣ дар Покистон тавассути фароҳам овардани заминаи ҳуқуқию меъёрӣ ва татбиқи стратегияи таъсиси бонкҳои қомилан исломӣ бо иштироки баҳши хусусӣ ва таъсиси филиалҳои бонкҳои исломӣ дар назди бонкҳои тижоратӣ рушд ёфтааст. Дар низоми бонкии Туркия низ ҳоло ҷаҳор бонки исломӣ вучуд дорад, ки фаъолияти онҳо 5-6%-и баҳши бонкдорӣ Туркияро ташкил медиҳад.

Ҳамин тавр, таъсиси аввалин бонки исломӣ дар Миср барои дар дунё пайдо шудан ва рушд ёфтани бонкҳои исломӣ боис шуд.

“БТЧ”.

NEWS ROUND-UP

MAMBU SIGNS A TRIO OF DEALS IN THE UK AND CANADA

ThinCats, an alternative SME lender in the UK, has selected Mambu's cloud-based core banking system. Recently, ThinCats appointed a new chief technical officer, Billy Ferguson, and secured up to £100 million in additional funding.

"As a cloud-native business, Mambu's platform aligns with ThinCats' technology strategy and provides a wider ecosystem of fintech products to facilitate its growth aims," Ferguson says. "This ability to rapidly configure new products and connect to part-

ner systems was key to the decision to choose Mambu."

ThinCats uses "bespoke funding structures" and transparent processes to support approximately 450,000 businesses and has a current loan book worth more than £650 million. It intends to surpass the £2 billion mark "in the next few years".

Another UK-based firm, lending and credit infrastructure platform kennek, also recently signed with Mambu is to launch a new 'lender-in-a-box' offering. Kennek's Software-as-a-Service (SaaS) platform bundles credit scoring, open banking and data extraction vendors into one integrated system. Its new 'plug-and-play' credit infrastructure is targeted at alternative lenders and credit investors.

Elsewhere, Mambu has announced a strategic partnership with Brim Financial to deliver a

new digital banking platform. Toronto-based Brim provides embedded banking and finance solutions, personal and small business credit cards, payment solutions and customer engagement and analytics tools. Its technology will be integrated with Mambu's banking platform.

AUSSIE PAYMENTS REGULATOR SETS OUT QR CODE GUIDELINES

The Australian Payments Network (AusPayNet) has issued new guidelines around the use of Quick Response (QR) codes as a payment method.

The guidelines are directed at financial institutions, payment

service providers, merchants and other payment industry participants, and are designed to “encourage consistency”, the regulator says.

They are set out in two separate documents: the Merchant-Presented Mode QR Code Standard and the Short QR Code Standard. The former is to offer the Australian market an interoperable QR solution for payers and payees, while the latter’s aim is to enable a consistent interface for the creation and scanning of Short QR codes for payments and related transactions.

CANADIAN TIRE BANK TAPS TEMENOS FOR CORE BANKING UPGRADE

Core banking vendor Temenos has been selected by Canadian Tire Bank (CTB) as the firm looks to replace its legacy systems. The core banking upgrade forms part of parent company Canadian Tire Corporation’s omni-channel digital-first growth plan. The firm aims to enhance customer acquisition, loyalty and engagement rates within its CTB financial arm.

CTB is one of the largest card issuers in Canada and the adop-

tion of Temenos’ tech will help the company provide enhanced digital banking features for its more than two million customers, including streamlined account opening and expanded buy now, pay later (BNPL) capabilities.

Elsewhere, ADCB Egypt, a subsidiary of Abu Dhabi Commercial Bank (ADCB), signed to implement Temenos’ payments solution as it looks to tap into growing customer demand for cross-border payments. In Vietnam, Saigon- Hanoi Bank (SHB) has tapped Temenos to deliver an omnichannel, digital-first banking experience. The vendor says SHB will leverage its open architecture – with its combination of APIs, microservices and micro apps – to deliver personalised and AI-supported customer journeys across mobile and internet as well as in-branch and via ATMs.

M1 OPTS FOR THOUGHT MACHINE’S VAULT CORE BANKING SYSTEM

Financial services “super-app” M1 has selected core banking vendor Thought Machine and its Vault Core to build and launch new products from one unified, coherent “source of truth”. All existing products and services will be migrated onto the new system.

The financial wellbeing app is designed to help people invest, borrow and spend “intelligently” all within one automated and personalised in-app experience.

“Vault Core is unlike any other banking platform: its microservices-based architecture and smart contracts capabilities each enable the configuration and launch of highly complex products all from a single, real-time platform,” comments M1 CEO Brian Barnes. Last year, M1 completed a Series E funding round that valued the business at \$1.45 billion. The company has \$6 billion in assets under management.

WESTPAC PARTNERS 10X BANKING ON PLATFORM FOR INSTITUTIONAL CLIENTS

Aussie banking heavyweight Westpac has partnered with 10x Banking to develop a new transactional platform designed for institutional clients.

10x Banking, which has worked with Westpac for three years building out the bank’s Banking-as-a-Service (BaaS) offering, will provide the core technology for the new venture. The vendor says its cloud-native core technology will provide the bank’s institutional clients with a digital-first experience, access to advanced liquidity management,

cash flow forecasting and real-time payments processing.

"The new platform will enable us to improve productivity and cost-efficiencies while simplifying processes and making it easier for our customers to do business with us," says Westpac's institutional bank chief executive, Anthony Miller.

SANTANDER USES IN-HOUSE CLOUD TECH TO DIGITISE CORE BANKING

Banco Santander has announced that it will be transforming its core banking platform with in-house software Gravity's cloud technology to improve service and efficiency. The initiative will allow "easier and faster" access to data, more simplicity and faster time-to-market, making it possible to deliver new capabilities "in hours, instead of days" as well as reduce the cost of running the core banking platform.

"Gravity will help transform Santander into a 'digital-native' company," says Dirk Marzluf, the bank's chief operating and technology officer. It is also an "important next step" in the bank's transition to a common tech stack that is utilised across the group, he adds.

Santander also claims that its cloud programme reduces its energy consumption for the IT infrastructure by 70% and contributes to Santander's responsible banking targets. The banking group

expects to complete the transition in all its core markets and businesses within the next two to three years.

APPLE LOOKING TO BUILD ITS OWN PAYMENTS AND LENDING INFRASTRUCTURE

According to a report from Bloomberg, Apple is planning to build its in-house technology and financial services infrastructure, including payment processing, risk assessments for lending, fraud analysis, credit checks and additional customer service functions such as handling of disputes.

The US tech giant has been busy in the fintech space of late. In March, it acquired Credit Kudos, a UK open banking start-up, at a reported value of \$150 million. In February, it announced plans to allow US merchants to use their iPhone for contactless payments. The new 'Tap to Pay' feature will leverage near-field contact (NFC) technology to allow merchants to accept Apple Pay, contactless card payments and digital wallet payments on an iPhone, with no additional hardware needed.

Apple has also been looking into buy now, pay later (BNPL) services over the last year. It has been reportedly in talks with Goldman Sachs to launch a BNPL service called Apple Pay Later and partnered with BNPL provider Affirm to launch a pilot programme in Canada.

NUBANK SECURES \$650M CREDIT LINE TO BOOST INTERNATIONAL GROWTH

Brazilian digital bank Nubank has obtained a credit line worth \$650 million as it looks to boost its growth in Mexico and Colombia. The funds come from a three-year local currency line of credit financed by multinational financial services giants Morgan Stanley, Citi, Goldman Sachs and HSBC. These banks also acted as underwriters for Nubank's IPO last December, in which the bank raised \$2.8 billion.

Founded in 2013 in Brazil, Nubank has about 54 million customers. It launched in Mexico in 2019 and in Colombia in 2020 under the Nu brand. It now has 1.4 million customers in Mexico (and is the largest credit issuer in the country) and 114,000 in Colombia (the latter is a threefold increase over Q4 2021). It is also building an engineering, product and data science hub in Colombia.

The news review was prepared by Muazzama Umadulloeva by using the materials through internet sites.

ИВЕНТҲОИ ТОҶИКӢ

В ДУШАНБЕ ПРОШЕЛ RETRO-AUTO & RETRO MUSIC FEST 2022

26 июня на площади 800-летия Москвы прошел юбилейный, 10-й Фестиваль раритетных машин и ретро музыки. На выставке было представлено около 80 редких автомобилей разных возрастов, моделей и типов от компактных малолитражек до внушительных джипов. Внимание гостей привлекали такие раритеты как «Победа», «Москвич», «Волга», «Запорожец», «Лада», «Chevrolet», «Ford», «Mercedes-Benz», «Pontiac» и «Volkswagen».

Одним из самых экзотических экспонатов был советский легковой автомобиль высшего и представительского класса ЗИС-110, на котором на улицах Душанбе ездил сам Хрущёв. Среди олдтаймеров был даже «СМЗ» – специальный

ТАДЖИКСКИЕ ИВЕНТЫ

старинный автомобиль для людей с инвалидностью, известный многим по фильму «Операция «Ы» и другие приключения Шурика». Многим автовладельцам удалось сохранить богатое внутреннее убранство. Гости смогли не только увидеть, но и посидеть за рулем старинных автомобилей советского, европейского и американского производства.

«МОДНЫЙ» СЕЗОН В ДУШАНБЕ - TAJIKISTAN FASHION WEEK

Неделя моды Tajikistan Fashion Week – 2022 стартовала 10 мая в Душанбе. Модный показ проходил в отеле Hyatt Regency Dushanbe. Это уже восьмой «модный» сезон в таджикской столице.

По традиции открыл показ таджикский дизайнер Умед Кучкалиев, который представил коллекцию моделей традиционной национальной одежды в нескольких цветовых решениях с эксклюзивным орнаментом для каждого наряда.

Первая «Неделя моды в

ИВЕНТҲОИ ТОҶИКӢ

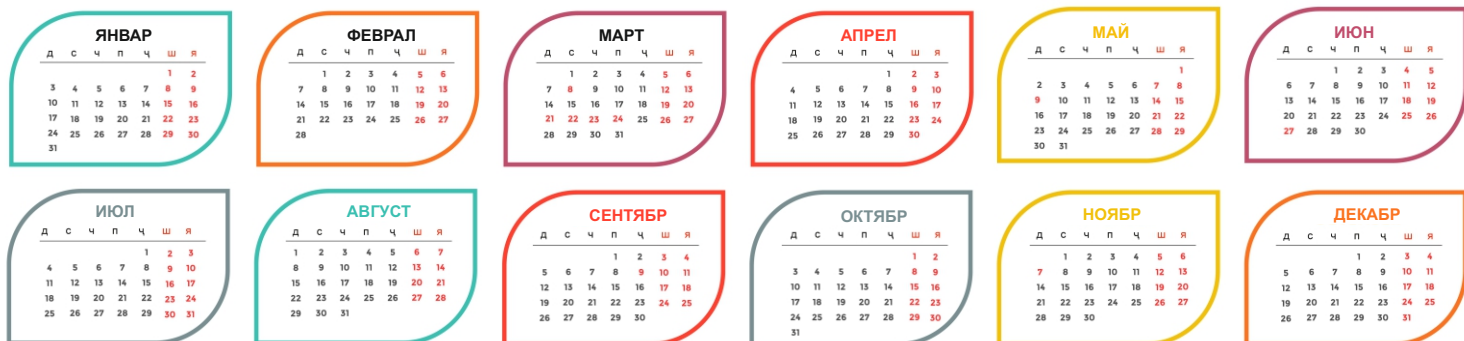
Таджикистане» прошла в 2018 году. И проводится в Таджикистане уже пятый год.

В Tajikistan Fashion Week приняли участие дизайнеры из стран СНГ и Европы. В рамках Tajikistan Fashion Week свои новые коллекции представили дизайнеры из Таджикистана, Узбекистана, Кыргызстана, Казахстана, Турции, Франции и Марокко. В Tajikistan Fashion Week также приняли участие представители всемирно известных брендов, занимающихся производством одежды.

Проведение Недели моды является стимулом развития текстильной индустрии в большинстве зарубежных стран.

СОЛИ 2022

Арзи сипоси ТС “Муин”

Дар арафаи таҷлили тантанавии ҷашни 30-солагии фаъолияти пурсамари худ Ҷамъияти дорони маъсулияти маҳдуди Ташиклоти сугуртавии “Муин” барои ҳамкориҳои дуҷонибаи судманд дар самти тарғиб ва нишон додани рушди нумӯи соҳаи сугурта дар ҷумҳурӣ, таблиғи воқеии дастовардҳои Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ба ифтихори 30-юмин солгарди Ташиклоти сугуртавии “Муин”, Шӯрои машварат ва аҳли қалами маҷаллаи “Бонкдорӣ Тараққиёт Ҷаҳонишавӣ” бо Сипосномаи ташиклоти номбурда сарфароз гардонидани шуд.

“БТҶ”.

